

Κατά τον Συνταγματάρχη Φον Χέϋδεκ⁶³ η στρατολογία γενικά για το Τακτικό Σώμα άρχισε να αποδίδει από τις 24 Σεπτεμβρίου 1828 και μετά, «όταν έπαυσαν αι υγειονομικαί προφυλάξεις» [σ.σ άρση των περιοριστικών μέτρων κινήσεων και μεταφορών ,λόγω της επιδημίας (« μολύσματος ») της πανώλους που είχε ενσκήψει, από την άνοιξη του 1828, στην Πελοπόννησο].

Εδώ κρίνω απαραίτητο να προσθέσω ,ότι κατά τη σχετική έρευνα στα αρχεία δεν κατέστη δυνατόν να εξακριβωθεί η λεπτομερής σύνθεση του τάγματος από πλευρας όπλων ,υλικών και μεταφορικών ζώων, και ιδιαίτερα των προβλεπομένων κανονιών (πυροβόλων) ,των κανονοαμαξών (αποσκευών) και των πολεμοφοδίων (πυρομαχικών) τους, όπως επίσης και του ατομικού οπλισμού του προσωπικού του. Παρά ταύτα, εντύπωση προκαλεί η ποικιλία των κανονιών, κυρίως από πλευράς διαμετρημάτων και “ηλικίας”, τα οποία υπήρχαν τότε στο υπό συγκρότηση τάγμα, το Οπλοστάσιο , τα τέσσερα (4) Φρούρια του Ναυπλίου, αλλά και στα υπόλοιπα φρούρια της χώρας .

Τελικά το Τάγμα των Πυροβολιστών επανδρώθηκε, όχι όμως και στην προβλεπόμενη δύναμή του ,από ναύτες⁶⁴ (κυρίως πυροβολιστές των τριών ναυτικών νήσων) και από Επτανήσιους νέους ,οι οποίοι , προσκαλούμενοι από τον Κυβερνήτη, εντάχθηκαν σε όλες τις μονάδες του Τακτικού Σώματος. Ακόμη παρέμειναν στο τάγμα, άγνωστο όμως μέχρι τότε ακριβώς, και οι εθελοντικά εργαζόμενοι στα πρώην Αποσπάσματα Πυροβολικού Τούρκοι και Άραβες αιχμάλωτοι (σ.σ. 87 συνολικά άτομα) κατανεμημένοι τώρα στις Πυροβολαρχίες (κανονοστάσια) των τεσσάρων Φρουρίων της ευρύτερης περιοχής του Ναυπλίου (Παλαμιδίου, Ακροναυπλίας, Μπούρτζι και κυρίως πόλεως).

Τιμώντας σήμερα την πολύτιμη προσφορά των τότε υπηρετούντων Αξιωματικών στο Τάγμα των Πυροβολιστών, παραθέτω εδώ τα ονόματά τους:

Καταγραφή των επί του Φρουρίου οικιών και
Εργαστηρίων Εθνικών και Ιδιοκτητών

Αρ	1	Αλογόμυλος	Εθνικός επί το τοίχος του φρουρίου
->-	2	Εργαστήριο	Ιδιόκτητον του Ιωάννου Μπαροχτζή Τροπολιζιώτου αγορασμένον επί δημοπρασίας επί της Διοικητικής Επιτροπής ως το παρουσιασθέν πωλητήριο υπ' αριθμ. 361-1826.....κολλημένον προς το τοίχος του Φρουρίου.
->-	3	Εργαστήριο	Ιδιόκτητον του Παπαθεοδώσιου αγορασμένον επί δημοπρασίας τα οποία τα της ιδιοκτησίας έγγραφα δεν επαρουσιάσθησαν ελλείποντος του ιδιοκτήτου κολλημένον προ το τοίχος του φρουρίου.
->-	4	Εργαστήριο	Ιδιόκτητον Σπυρ. Σηλιωτόπουλου αγορασμένον επί δημοπρασίας επί της Διοικητ. Επιτροπής ως το παρουσιασθέν πωλητήριο υπ' αριθ. 2 του 1826.....κολλημένον προς το τοίχος του φρουρίου.
->-	5	Ερείπειον	Οικιοποιείται παρά του Δημητρίου Δεληγεωργόπουλου τα έγγραφα του οποίου αγνοείται ποίου είδος είναι, ελλείποντος του ιδίου κολλημένον εις το τοίχος του φρουρίου.
->-	6	Φούρνος	Εθνικός δοθείς εις υποθήκην προς τον Κ. Τζαμαδόν, παρά της Διοικητ. Επιτροπής της Ελλάδος κατά την προς τον Εκτ. Επίτροπον της Αργολίδος πρόσκλησιν της Επιτροπής της Οικονομίας κολλημένης προς το τοίχος του φρουρίου.
->-	+	Ερείπιον	Οικιοποιείται παρά του Αθ. Καρδαρά. Το είδος των εγγράφων της Οικιοποίησης αγνοείται ελλείποντος του ιδίου. Κολλημένον προς το τοίχος του φρουρίου.
->-	7	Οικία	Εθνική, κατοικείται παρά του Κ. Τζαβέλα. Επί το τοίχος του φρουρίου.
->-	8	Οικία →	Εθνική, κατοικείται από Πυροβολιστάς..... Επί το τοίχος του φρουρίου.
->-	9	Οικία	Εθνική, κατοικείται παρά του Κ. Γρίβα. Απόχει του φρουρίου πόδας Γαλλικούς 16 ½.
->-	10	Οικία	Ιδιόκτητος του Νοταρά, αγορασμένη επί Δημοπρασίας, του οποίου τα της ιδιοκτησίας έγγραφα δεν επαρουσιάσθησαν ελλείποντος του ιδίου, απέχει του φρουρίου πόδας Γαλλικούς 16 ½. Έχει τρεις στήλας ξύλινας επί το τοίχος του φρουρίου.
	11-12 13-14	Οικίαι	Ιδιόκτηται απέχουν του φρουρίου πόδας Γαλλικούς 16 σχεδόν.
->-	15	Στρατών	Εις την θαλάσσιον πύλην. Απόχει σχεδόν Γαλλικούς πόδας 16.
	16	Οικία	Εθνική, κατοικία των Ευελπίδων επί το τοίχος του φρουρίου.
->-	17	Οικία	Ιδιόκτητος, του Κ.Γ.Κουντουριώτου, επί το τοίχος του φρουρίου, αγορασμένη επί Δημοπρασίας, της οποίας τα της ιδιοκτησίας έγγραφα δεν επαρουσιάσθησαν ελλειπόντος του ιδίου.

Αρ.	18	Οικία	Ιδιόκτητος Αναστ. Χαραλάμπου, αγορασμένον επί Δημοπρασίας του οποίου τα της ιδιοκτησίας έγγραφα δεν επαρουσιάσθησαν ελλείποντος του ιδιοκτήτου, κολλημένου προς το τοίχος του φρουρίου.
-»-	19	Κήπος	Εθνικής οικίας μεσεγγυημένης παρά του Σωτηρ. Θεοχαρόπουλου δια ποσότητα τινά λιρών στερλινών κολλημένο εις την σκάλαν του τοίχους. -

Ναύπλιον της 14 Μαρτίου
1829

Ο Π. Αστυνόμος
Σφραγίδα – Υπογραφή
Εμμανουήλ Ρενιέρης

ΓΑΚ/Καποδιστριακόν Αρχείον/ Γενική Γραμματεία Φ.191 α/α εγγράφου 114

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ
ΤΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΠΥΡΟΒΟΛΙΣΤΩΝ
 (Της 31^{ης} Δεκεμβρίου 1828)

A/A	ΒΑΘΜΟΣ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΕΘΝΙΚΟ - ΤΗΤΑ	ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ
1	Συνταγματάρχης	Πιέρρης Νικόλαος	Ελληνική	Δκτής Τάγματος
2	Λοχαγός	Gindre Louis*	Γαλλική	Υπασπιστής -/-
3	-/-	Hoffmann	Γερμανική	Καταλυματίας **
4	—	Bozzi Pietro	Ιταλική	Ιατρός Τάγματος
5	Ανθυπολοχαγός	Κλεώπας Γεώργιος	Ελληνική	Βοηθ. Υπασπιστού
6	Λοχαγός	Ιακωμόπουλος Νικόλαος*	-/-	Δκτής 1 ^{ου} Λόχου
7	Υπολοχαγός α'	Κουτσογιαννόπουλος Δημ.*	-/-	Αξκός -/- -/-
8	Υπολοχαγός β'	Makedo Augustine	Ιταλική (;)	-/- -/- -/-
9	-/- -/-	Κανάλης Ανδρέας	Ελληνική	-/- -/- -/-
10	Λοχαγός	Piet de Chambel	Γαλλική	Δκτής 2 ^{ου} Λόχου
11	Υπολοχαγός β'	Βασιλείου Χρήστος*	Ελληνική	Αξκός -/- -/-
12	-/- -/-	Κορμάνος Μιχαήλ	(;)	Δκτής 3 ^{ου} Λόχου
13	-/- -/-	Vissel Burchard	Βαυαρική	Αξκός -/- -/-
14	-/- -/-	Ψωμάς Θεόδωρος*	Ελληνική	-/- -/- -/-
15	Λοχαγός	Καρατζάς Γεώργιος	-/-	Δκτής 4 ^{ου} Λόχου
16	Υπολοχαγός β'	Βριτέλης Παναγιώτης	-/-	Αξκός -/- -/-
17	Υπολοχαγός α'	Σκούτας Ιωάννης*	-/-	Δκτής 5 ^{ου} Λόχου
18	-/- -/-	Αντζολίνης Φραγκίσκος	Ιταλική(;)	Δκτής 6 ^{ου} Λόχου
19	Υπολοχαγός β'	Heinze Alexandre	Γερμανική	Αξκός 6 ^{ου} Λόχου
20	-/- -/-	Παλέσας Ιωάννης	Ελληνική	-/- -/- -/-

*: Στο Πυροβολικό από τον Ιερό Αγώνα υπέρ της Ανεξαρτησίας της Ελλάδας.

** : Διαχειριστής Υλικού και Χρηματικού του Τάγματος των Πυροβολιστών.

Πηγή : Τριμηνιαίες Καταστάσεις Μισθού, Σιτηρεσίου και Επιδόματος Ιματισμού Αξιωματικών 4^{ου} Τριμήνου 1828 του Τάγματος των Πυροβολιστών (ΓΑΚ/Καποδιστριακόν Αρχείον/Γενικόν Φροντιστήριον Φ. 27).

19. Εφοδιασμός του Τάγματος με κανόνια (πυροβόλα) και πολεμοφόδια (πυρομαχικά)

Ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που παρουσιάστηκε από την αρχή, αλλά και αργότερα, στο “Τάγμα των Πυροβολιστών” ήταν οι ανυπέβλητες δυσκολίες, ελλείπει επαρκών, κυρίως, οικονομικών πόρων, για τον αρχικό εφοδιασμό ή την προμήθειά του με τα αναγκαία καινούργια, κατά το δυνατόν, και πλήρη κανόνια (σ.σ πυροβόλα) Μάχης (πεδινά, ορεινά, πολιορκίας) και Θέσεως (Φρουρίων), οβουζιοβόλα (σ.σ οβιδοβόλα) και μορτάρια (σ.σ όλμους) μετά των απαραίτητων αποσκευών (κανονομαξών) και των πολεμοφοδίων τους (σ.σ σφαίρες ή μπάλες, οβούζια ή βόμβες, σφαιρίδια πολυβόλου μιτράλια ή σφαίρες μικρές)⁶⁵. Έτσι αντιμετωπίστηκε, σχεδόν εξ ολοκλήρου, με την περισυλλογή και αξιοποίηση των από τον Αγώνα διασκορπισμένων παλαιών και άχρηστων, ή «βεβλαμμένων» κυρίως ορειχάλκινων κανονιών, αποσκευών τους και πολεμοφοδίων, όπως και με τις δωρεές του Γαλλικού Εκστρατευτικού Σώματος (σ.σ και αργότερα “Στρατού Κατοχής” - “Arme d’ Occupation”) του Στρατηγού Μαρκησίου Ιωσήφ - Νικολάου Μαιζώνα⁶⁶, στην Πελοπόννησο (σ.σ Μεσσηνία). Αποκαλυπτικά της δυσχερούς εκείνης κατάστασης είναι τα παρατιθέμενα ~~πρώτα~~ ιστορικά έγγραφα :

1
Τε 66εεα

-(Ενημερωτική) Αναφορά του Γενικού Διευθυντή του Τακτικού Σώματος
Συνταγματάρχη Καρόλου Φον Χέυδεκ προς τον Κυβερνήτη Ιωάννη
Καποδίστρια

No 1368

Ναύπλιον 8 Ιανουαρίου 1829

Εξοχώτατε

Εις απάντησιν της επισήμου επιστολής σας No 8575/5 Ιανουαρίου 1829

.....
Ο Κύριος Συνταγματάρχης Πιέρρης θ’ αναχωρήσιν αύριον⁶⁷. Του έχω δώσει οδηγίας να μας εξασφαλίση, αν είναι δυνατόν, δυο πυροβολαρχίας ορεινών οβιδοβόλων (obusiers) καινούργιών μοντέλων. αυταί αι πυροβολαρχίαι, με δυνατότητα (σ.σ ή ευχέρεια) μετακινήσεως επί των οδών της χώρας, είναι προτιμητέαι από τας πυροβολαρχίας των τριών τεμαχίων ως προς τον χαρακτήρα της βλητικότητός των. Έχω ακόμη παρακαλέσει τον κ. Συνταγματάρχη Πιερρή να εξετάση την πεδινήν πυροβολαρχίαν, την οποίαν έχει εγκαταλείψει ο Ιμπραήμ εις την Μεθώνην. Έχει επίσης επιφορτισθεί να προσπαθήσει να μας εξασφαλίση οβούζια των 5”. Έχομεν οβιδοβόλα αυτού του διαμετρήματος, αλλά χωρίς πολεμοφόδια. Μόλυβδον και χαρτί δια την πυρίτιδα των τυφεκίων και των κανονίων, μιτράλλια, χειράμαζας, βαρούλκα, τροχαλίας καθέτους και τέλος πάντων υλικά από τα πλέον αναγκαία διά την υπηρεσίαν του Πυροβολικού, των οποίων η προμήθεια με άλλας διαδικασίας δεν είναι δυνατή εις την Ελλάδα.

Της Υμετέρας Εξοχότητος κ.λ.π.

(υπογραφή)

Συνταγματάρχης Χέυδεκ

ΓΑΚ/Καποδιστριακόν Αρχείον/ Γενική Γραμματεία Φ.....α/α εγγράφου
(Μετάφραση από τη Γαλλική γλώσσα)

-Επιστολή⁶⁸ του Ιωάννη Καποδίστρια της 19^{ης} Απριλίου 1829 προς τον Στρατηγό Μαιζώνα :

«.....δίνεται πλοίον ίνα μεταφέρει από Νεόκαστρον εις Ναύπλιον: την πεδινήν κανονοστοιχίαν , τα τυφέκια, την πυρίτιδα και χύτρας και όσα άλλα ηθέλατε ευδοκίσει να παραχωρήσετε εις το Τακτικόν Ελληνικόν Σώμα».

-Αναφορά⁶⁹ του Συνταγματάρχου κ. Έϋδεκ προς τον Εξοχώτατον Κυβερνήτην της Ελλάδος, γεγραμμένη τη 3^η Ιουλίου 1829.

«.....»

Οπλοθήκη (σ.σ Οπλοστάσιον)⁷⁰

Μία των πρώτων φροντίδων ,μετά μετά την αποκατάστασιν της ευταξίας εις το Ναύπλιον ,ήτο να συναχθώσι τα διασκορπισμένα λείψανα του πυροβολικού και άλλων πραγμάτων οπλισμού και πολεμικής παρασκευής.

Βοηθούμενος από τους Ψαριανούς ναύτας ,τους υπό τον ανδρείον πλοίαρχον Νικοδήμον ,έκαμα και έβγαλαν από θάλασσαν μορτάρια (σ.σ όλμους) από χυτόν αγγλικόν σίδηρον, ως και τρία στηρίγματα λιθοβόλων μορταρίων ξυλίνων.Εφρόντισα την καταμέτρησιν και την κατάταξιν εις σωρούς των εδώ και εκεί διεσπαρμένων σφαιρών.....»

.....»
» Επεσκευάσθησαν τρία κανόνια των 6 και τρία των 12 μόνα λείψανα πεδινού πυροβολικού ,έως ού η μεγαλοδωρία των Γάλλων μας εχορήγησεν αιγυπτιακόν κανονοστάσιον από έξ κανόνια των 6, και έτερον από εξ οβούζια ορεινά με όλην την αποσκευήν αυτών και πολεμοφόδια.

» Τμήμα αξιολόγων εργατών Γάλλων⁷¹ ,ενωμένων με ολιγαρίθμους εδικούς μας ,ενασχολείται να ανακαινίση το βαρύ πυροβολικόν του φρουρίου και εντός ολίγου οι προμαχώνες θέλουν εφοδιασθεί με τα αναγκαία πυροβόλα καταλλήλου χωρητικότητος , αι δε κανονάμαξαι και τα σκεύη αυτών θέλουν είσθαι ή διόλου νέα ή επισκευασμένα ολοτελώς.

» Η Κυβέρνησις επήρεν από το φρούριον τούτο 34 κανόνια ορειχάλκινα διαφόρου μεγέθους άχρηστα ,τα οποία ανεπληρώθησαν από καλά κανόνια εκ σιδήρου χυτού.

.....»

- Αναφορά⁷² υπ'αρίθμ 585/2 Νοεμβρίου 1829 του κατά τα Μεσσηνιακά Φρούρια Προσωρινού Διοικητού Κ. Ράμφου προς τον Εξοχώτατον Κυβερνήτη της Ελλάδος

.....»
«Έως σήμεραν εξήχθησαν⁷³ από τα ορμητήρια της Μεθώνης οκτώ σιδηρά κανόνια , τα οποία εκράτησα με καλήν τιμήν , και τα οποία θέλουσι χρησιμεύσι δια τα φρούρια Μεθώνης και Νεοκάστρου , τα οποία είναι ελλειπή από τα απαιτούμενα κανόνια.

.....»

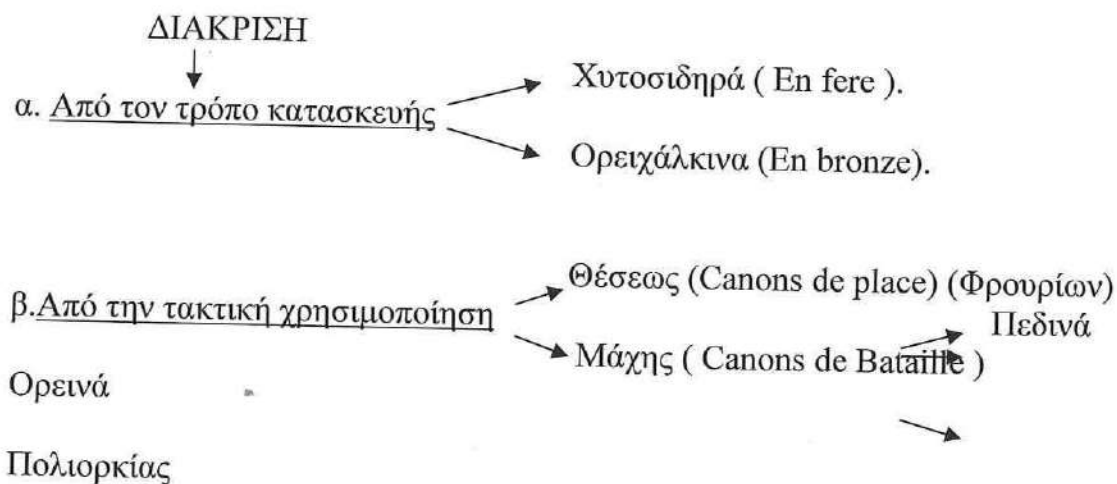
Προς επιβεβαίωση των σοβαρών πράγματι δυσκολιών της Κυβέρνησης να προμηθεύσει το τάγμα με καινούργια πυροβόλα, προσθέτω εδώ, ότι ο Συνταγματάρχης Φόν Χέϋδεκ ενέκρινε, ύστερ' από πρόταση⁷⁴ του Επιθεωρητή του Οπλοστασίου Βαυαρού Λοχαγού Πυροβολικού Σιντζελάϊν και συγκατάθεση του Κυβερνήτη, την αγορά από ιδιώτη ενός και μόνο μεταχειρισμένου ενεργού ορειχάλκινου οβιδοβόλου (420 οκάδων) Τουρκικής προέλευσης, αντί του σεβαστού, για την εποχή, εκείνη, ποσού των 2.730 γροσίων ή 182 ταλήρων (σ.σ κόστος 6 γρόσια η οκά ως αξία του μετάλλου και μόνο.) Η αγορά εκείνου του οβιδοβόλου κρίθηκε, σύμφωνα με την πρόταση του λοχαγού Σιντζελάϊν, αναγκαία, λόγω του μεγάλου αποθέματος "οβουζίων" (σ.σ οβίδων) του συγκεκριμένου διαμετρήματος (5") που ήταν αποθηκευμένα τότε στο οπλοστάσιο του Ναυπλίου.

Τέλος για ενημέρωση των αναγνωστών, παραθέτω, στη συνέχεια ένα γενικό πίνακα με τα εν χρήσει τότε στο Πυροβολικό (Μάχης και Θέσεως) πάσης φύσεως κανόνια, οβουζιοβόλα, μορτάρια και τα πολεμοφόδιά τους:

ΠΙΝΑΚΑΣ
ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΠΥΡΟΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟΥ (ΜΑΧΗΣ ΚΑΙ ΦΡΟΥΡΙΩΝ)
(1828 – 1829)

A. ΕΚΤΟΞΕΥΤΑΙ ΠΥΡΟΣ ("Bouches a feu")*⁷⁵

1. Κανόνια (Canons) Εμπροσθογεμή με λείον σωλήνα⁷⁶

Υπόψη, ότι όλα ανεξαιρέτως τα κανόνια και των δύο βασικών κατηγοριών (Θέσεως και Μάχης) στηρίζονταν, για λόγους κυρίως ευκολιών ταχείας βολής, επάνω σε διαφορετικούς κιλλίβαντες, τους οποίους για τα κανόνια θέσεως (φρουρίων) ονόμαζαν «κρεβάτια».

* Ο γαλλικός όρος "Bouches a feu" πέρασε στην ελληνική στρατιωτική ορολογία της εποχής εκείνης ως « πυροστόμια » (ΓΑΚ / ΚΑ / Γραμματεία Στρατιωτικών Φ.164 – Αύγ 1832)

γ. Από την ετοιμότητα χρησιμοποίησης → Ενεργά
→ Υπο επισκευήν
→ Εκτός Ενεργείας

δ. Από το Διαμετρήμα: Δώδεκα (12) συνολικά, χαρακτηριζόμενα από το βάρος του βλήματος (Σφαίρες και Βόμβες) σε λίτρα: 1'', 3'', 4'', 6'', 8'', 9'', 12'', 16'', 18'', 24'', 36'', 48'' (σ.σ τα μεγάλα μεγέθη 18''- 48'' αντιστοιχούσαν σε Διαμετρήματα Πυροβόλων Θέσεως).

ε. Από το χρόνο κατασκευής: Χρονολογίες μεταξύ των ετών 1620 και 1800.

στ. Από τη χώρα κατασκευής: (κυρίως) Βενετία ,Αγγλία ,Γαλλία ,Τουρκία, Αίγυπτος.

ζ. Από τα Διακριτικά: Επάνω στο σωλήνα: διάφοροι ενδεικτικοί θυρεοί και εμβλήματα με συνδυασμό γράμματος και αριθμού (π.χ το λιοντάρι της Βενετίας και Α 18).

Σημείωση

Στις πάσης φύσεως αναφορές, επιστολές, καταστάσεις κ.λ.π. τα πυροβόλα (Canons) και οβιδοβόλα (obusiers) αναφέροντο πάντοτε με τα εξής χαρακτηριστικά :

- Διαμέτρημα (Caliber)
- Διάμετρο του όπλου (Diametre de l' arme)(σ.σ ~~εσωτερική~~ διάμετρο του ενισχυμένου συμπαγούς επιστομίου), και
- Μήκος σωλήνα (Longueur)

2. Οβιδοβόλα (Obusiers) Εμπροσθογεμή με λείον σωλήνα.

ΔΙΑΚΡΙΣΗ

α. Από τον τρόπο κατασκευής: Όπως τα κανόνια

β. Από την τακτική χρησιμοποίηση : Πεδινά , Ορεινά , Πολιορκίας

γ. Από την ετοιμότητα χρησιμοποίησης: Όπως τα κανόνια

δ. Από το Διαμετρήμα: Δύο συνήθως μεγέθη (3'' και 5'')

ε. Από το χρόνο κατασκευής: Δεν υπάρχουν στοιχεία

στ. Από τη χώρα κατασκευής: Δεν υπάρχουν στοιχεία

3. Όλμοι (Mortiers).

ΔΙΑΚΡΙΣΗ

- α. Από τον τρόπο κατασκευής → Χυτοσιδηροί (En fere)
 → Ορειχάλκινοι (En bronze)
 → Λιθοβόλοι (Pierriers)*

β. Από την ετοιμότητα χρησιμοποίησης: Όπως τα κανόνια

γ. Από το Διαμετρήμα: Δύο μεγέθη (3'' και 5'')

δ. Από το χρόνο κατασκευής: Δεν υπάρχουν στοιχεία

ε. Από τη χώρα κατασκευής: Δεν υπάρχουν στοιχεία

B. ΑΤΟΜΙΚΑ ΤΥΦΕΚΙΑ ("Fusils")

Εμπροσθογεμή Γαλλικού τύπου.

Γ. ΒΛΗΜΑΤΑ ("Prozeeciles") (βλέπε υπ' αριθμ. 65 Σημείωση)

- α. Μιτράλλια (bulets) πλήρη διαφόρων μεγεθών (Διαμετρημάτων 3'' - 68'').
 β. Βόμβες (Bombes) -//- -//- -//- (Διαμετρημάτων)
 γ. Οβούζια (Obus) διαφόρων μεγεθών (Διαμετρημάτων)
 δ. Μπάλες (Balles) -//- -//- -//-
 ε. Χειροβομβίδες (Grenades)

Δ. ΠΥΡΙΤΙΔΕΣ ("Foudres de guerre")

(Μαύρη και χρυσή σκόνη)

- α. Φυσιγγίων (πυρίτις ψιλή).
 β. Κανονιών (πυρίτις χονδρή).
 γ. Υπονόμων (-//- -//-).

Ε. ΠΥΡΟΤΕΧΝΗΜΑΤΑ ("Artificers")

- α. Έτοιμες Μπάλες Εκρηκτικές.
 β. Έτοιμες Μπάλες Εμπρηστικές.

ΣΤ. ΦΥΣΙΓΓΕΣ ΕΝΑΥΣΜΑΤΩΝ (Fuseers d' amorces)

- α. Βομβών (σ.σ κανονιών και όλμων).
 β. Οβουζίων.
 γ. Επικοινωνίας (σ.σ φωτεινών σημάτων).
 δ. Χειροβομβίδων.
 ε. Εκτοξευτών πυρών.
 στ. Υπονόμων (σ.σ λαγουμιών).

Z. ΧΑΡΤΙ ΔΙΑ ΓΕΜΙΣΜΑΤΑ (Papier)

- α. Χαρτί διά γεμίσματα κανονιών, οβουζιοβόλων και μορταρίων (Gargousser en papier).
 Β. Χαρτί διά φυσίγγια τυφεκίων (Papier pour cartouches).

Πηγή: Λοχαγού Πυροβολικού Σιντζελάιν , Επιθεωρητή Οπλοστασίου: " Κατάσταση των
 υπαρχόντων Εκτοξευτών Πυρός κ.λ.π. υπαρχόντων εις το Ναύπλιον την 1^η Μαρτίου 1829".
 (Γαλλική γλώσσα).

ΓΑΚ/Καποδιστριακόν Αρχείον /Γενικόν Φροντιστήριον Φ. 39.

20. Η ορκωμοσία των Πυροβολιστών

Από την άφιξη στην Ελλάδα του πρώτου Κυβερνήτη της (6 Ιανουαρίου 1828) και μετά (περίοδος Ιανουαρίου 1828 – Σεπτεμβρίου 1831) όλα τα ελληνικά στρατεύματα (αξιωματικοί και οπλίτες) και τα πληρώματα των Εθνικών (σ.σ πολεμικών) πλοίων ορκίζοντο⁷⁷ υποχρεωτικά «Εις το όνομα της Αγίας και αδιαιρέτου Τριάδος» την υπεράσπιση της σημαίας της πατρίδας, πίστη στους νόμους και υποταγή στις διαταγές του Κυβερνήτη. Αυτή η υποχρέωση, εκτιμώ, ότι «σύμφωνα και με την υπ' αριθμ. 833/30 Αυγούστου 1828 Διαταγή του Συνταγματάρχη Φον Χέϋδεκ (βλ. σελίδα.....), » εκτελέστηκε επακριβώς και στην περίπτωση των στρατολογηθέντων νέων εθελοντών πυροβολιστών. Ωστόσο, από μία προσωπική (private) αναφορά του Συνταγματάρχη Νικολάου Πιέρρη, διοικητή του Τάγματος των Πυροβολιστών προς τον Κυβερνήτη πληροφορούμεθα, ότι το Σάββατο 10 Νοεμβρίου 1828, και λίγο πριν από την αναχώριση μιας έτοιμης (της 2ας) Πυροβολαρχίας («κανονοστοιχίας») με διοικητή το Γάλλο Λοχαγό Πιέ ντε Σαμπέλ (Piet de Chambel)» για το, εκκενωθέν στις.....Σεπτεμβρίου 1828 από τα στρατεύματα του Γαλλικού Εκστρατευτικού Σώματος, Φρούριο της Κορώνης, έλαβε χώρα επίσημη ορκωμοσία του προσωπικού της (αξιωματικών και οπλιτών) στην Εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, μητρόπολης του Ναυπλίου. Την αποστολή τριών Λόχων του Β' Τάγματος Πεζικού υπό τον Ταγματάρχη Πεζ. Νικόλαο Σκαρβέλη και ενός Λόχου Πυροβολικού στην Κορώνη πρότεινε ο Γενικός Διευθυντής του Τακτικού Σώματος Συνταγματάρχης Φον Χέϋδεκ στον Κυβερνήτη, προκειμένου να ενισχυθεί ο εκεί διορισθείς Φρούραρχος Στρατηγός Νικήτας Σταματελόπουλος. Εκείνη η πρόταση εγκρίθηκε αμέσως από τον Ιωάννη Καποδίστρια με την υπ' αριθμ. 7.464/27 Οκτωβρίου 1828 διαταγή του⁷⁸. Υπόψη ότι ο Ταγματάρχης Σκαρβέλης με τους τρεις Λόχους του Β' Τάγματος έφθασε πρώτος στην Κορώνη στις 7 Νοεμβρίου 1828⁷⁹. Τέλος, η προσωπική αναφορά του Συνταγματάρχη Πιέρρη προς τον Κυβερνήτη έγραφε:

Ε 12

N° 55

(προσωπική)

Ναύπλιον 16 Νοεμβρίου 1828

Προς Εξοχώτατον Κυβερνήτην της Ελλάδος

Εκλαμπρότατε

Εις τας δέκα του τρέχοντος (σ.σ μηνός) ο δεύτερος Λόχος του Τάγματος των Πυροβολιστών ετέθη εις πορείαν δια την Κορώνην.

Καθώς το υπόδειγμα του όρκου (σ.σ πρόκειται για το σχέδιο του όρκου που είχε συζητηθεί στις 21 Σεπτεμβρίου 1828- στον Πόρο- μεταξύ του Κυβερνήτη και του Πιέρρη), που έπρεπε να αποδώσω, δεν είχε ακόμη φθάσει, ο Κύριος Γενικός Διευθυντής (σ.σ Συνταγματάρχης Φον Χέϋδεκ) έκρινε συμφέρον να

συμφωνήση όπως όλοι, ατομικά αυτού του λόχου, απαγγείλουν τον όρκο τους επί του ξίφους μου, τοποθετημένου εις χώρον εντός της Εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου, με την παρουσίαν του λειτουργούντος Παναγιωτάτου Αρχιεπισκόπου (σ.σ Μητροπολίτη Ναυπλίου), ο οποίος εκράτει εις τας χείρας του το

904.

58

Serment

prononcé, dans l'église de Saint-Georges, sur le
Saint-Evangile, et sur l'épée du Colonel d'Artillerie
Dieu, par la seconde Compagnie de cette Arme,
à son départ de la Place de Napoli, pour se
rendre à celle de Corin.

le Samedi 10 Novembre 1828 - v.S.

Όρκος

Απαγγελθείς εντός της Εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου, επί του Ιερού Ευαγγελίου και επί του ξίφους του Συνταγματάρχου του Πυροβολικού Πιέρρη υπό του δευτέρου λόχου αυτού του Σώματος, κατά την ανάχώρησίν του από την πόλιν (πλατεία) του Ναυπλίου δια να μεταβή εις αυτήν της Κορώνης.

Σάββατον 10 Νοεμβρίου 1828

(Μετάφραση εκ του Γαλλικού)

ΓΑΚ/ΚΑ/Γεν. Γραμματεία Φ. 155

Ὁρκίζομαι εἰς τὸν Θεόν, καὶ ὑπόσχομαι εἰς τὸν Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος
ἐστῆναι εἰς τὸ Ἅγιον Ἐυαγγέλιον, καὶ εἰσὶν εἰς τὸ ἱερόν τιμωρὸν Πατριάρχον
τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἡμῶν ἀδελφῶν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, καὶ εἰς τὸν Βασιλέα τῆς
Ἑλλάδος, καὶ ἡμῶν ὑψίστην ἀρχηγίδα τὴν Ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς.
Ἐπεὶ ὁ Θεὸς καὶ ἡμεῖς βοηθήσομεν.

Je jure à Dieu, et je promets au Président de la
Grèce, sur cet Évangile sacré, et sur cette épée, symbole
de l'honneur, d'être fidèle à la Nation Grecque et à son
Gouvernement, et de verser jusqu'à la dernière goutte de
mon sang pour sa défense. Ainsi Dieu me soit en aide!

Giuro a Dio, e prometto al Presidente della Grecia, sopra questo
sacro Evangelo, e sopra questa spada simbolo dell'onore, d'esser fedele
alla Nazione Greca, ed al suo Governo, e di versare fino all'ultima goccia
del mio sangue in sua difesa, eseguendo tutti gli Ordini de' miei
Superiori. Così Dio m'ajutti.

Ευαγγέλιον ανοικτόν (και) επί του οποίου εστήριξα το ξίφος μου. Όθεν έκαστος απήγγειλε τον όρκον ,εις την γλώσσαν του, τον συνημμένον υπ' αριθ. 1 (σ.σ έγγραφο). Η τελετή ήτο ενδιαφέρουσα και ο λόχος προ της αναχωρήσεώς του είχεν εκπαιδευθεί είς: τας δοκιμασίας του Πεζικού ,τας ασκήσεις των στοιχείων του Πυροβολικού και τα οχυρώματα. Ενδεδυμένος , οπλισμένος και εφοδιασμένος δια των αναγκαίων ,παρουσίαζε καλήν εικόνα

.....

(Υπογραφή)

Νικόλαος Πιέρρης

ΓΑΚ/Καποδιστριακόν Αρχείον /Γενική Γραμματεία Φ. 155. α/α εγγράφου 56

Ενδιαφέρον ,εν προκειμένω ,έχει ότι ο απαγγελθείς όρκος ,που παρατίθεται στο ανά χείρας βιβλίο, ήταν γραμμένος σε τρεις γλώσσες, όπως ακριβώς αναφερόταν στο προσαρτημένο στη προσωπική αναφορά⁸⁰ του Συνταγματάρχη Πιέρρη Νο 1 έγγραφο, γεγονός που επιβεβαιώνει ότι, στο προσωπικό εκείνου του λόχου – και του Τάγματος Πυροβολικού – υπηρετούσαν ξένοι στρατιωτικοί (Γάλλοι , Ιταλοί κ.α).Αυτό εξάλλου διαπιστώνεται από τον παρατεθέντα (σ.σ στην παράγραφο“Συγκρότηση του Τάγματος των Πυροβολιστών”)Κατάλογο των υπηρετούντων ,την 31^η Δεκεμβρίου 1828,αξιωματικών του τάγματος.

Πέραν ,τέλος ,από τα αναφερθέντα ιστορικά έγγραφα για εκείνη την απέριτη Θρησκευτική τελετή ,δεν ανεβρέθη άλλο γραπτό στοιχείο που να μαρτυρεί , ότι η τελετουργική εκείνη πρακτική συνεχίσθηκε να εφαρμόζεται, και αργότερα, στο Πυροβολικό ή και σε άλλα Σώματα του τότε Τακτικού Στρατού.

21. Εκπαίδευση των στελεχών του Τάγματος

Θεωρείται βέβαιο ότι, ευθύς εξαρχής τον Συνταγματάρχη Πιέρρη απασχόλησε , εκτός από τη στρατολογία εθελοντών και την οργάνωση του τάγματός του , ο σύμφωνα με το Άρθρο Γ' του ιδρυτικού Διατάγματος τρόπος εκπαίδευσως – θεωρητικής και πρακτικής – των μελλόντων να παρουσιασθούν υποψηφίων αξιωματικών – σπουδαστών ή σπουδαρχών (Aspirants⁸¹) που θ' ανταποκρίνονταν στο κάλεσμα του Κυβερνήτη , αλλά και η επιμόρφωση όλων των τότε υπηρετούντων στο Πυροβολικό λιγοστών αξιωματικών . Έτσι , από πολύ νωρίς ενημέρωσε προφορικά ή εγγράφως , απ' ευθείας , ή ιεραρχικά , τον Κυβερνήτη για την άμεση κι' επιτακτική ανάγκη δημιουργίας ενός παρόμοιου Σχολείου, προκειμένου να καλύψει , για την εποχή εκείνη , τις υποχρεώσεις εκπαίδευσης όλων των στελεχών του Τάγματος των Πυροβολιστών. Προφανώς στην πρόταση εκείνη ο Ιωάννης Καποδίστριας ανταποκρίθηκε αμέσως και θετικά . Έτσι άρχισε , όπως θα δούμε στη συνέχεια, η οργάνωση ενός Σχολείου Πυροβολικού , παράλληλα με την

προοδευτική ανασυγκρότηση κι' ανάπτυξη του "Σώματος"⁸² των Πυροβολιστών".

22. Εκπαίδευση του προσωπικού του Τάγματος

Ο Ιωάννης Καποδίστριας, με την προκαταρκτική διαταγή του (σ.σ σελίδα 4) και το ιδρυτικό Διάταγμα, (σ.σ Εισαγωγή) είχε καθορίσει τις γενικές κατευθύνσεις για την εκπαίδευση του προσωπικού του τάγματος, η οποία ήταν ασφαλώς απόρροια του ρόλου και των αποστολών του Πυροβολικού στις εκστρατείες και τούς πολέμους της εποχής εκείνης (ανοικτό πεδίο μάχης, πολιορκίες και άμυνα επί φρουρίων). Ακροθιγώς αναφέρεται, ότι η εκπαίδευση εκείνη, που ήταν κατά το Γαλλικό πρότυπο και η οποία έπρεπε - κατά ρητή εντολή του Κυβερνήτη - να είναι ενιαία και ομοιόμορφη, περιλάμβανε υποχρεωτικά:

- Διδασκαλία και χρήση «των κανονίων, οβουζιοβόλων και μορταρίων εις το επίπεδον και κατά θέσεις και εις πολιορκίαν».

- Θεωρία περί λειτουργίας του Πυροβολικού «εις το Στρατόπεδον, Φρούριον και Κατάστημα».

- Τρόποι κατασκευής των πολεμοφοδίων του Πυροβολικού («Κατασκευή των πρωτίστων πολεμικών πυροτεχνημάτων»).

- Ασκήσεις Πυροβολαρχίας [«Γυμνάσια (μετασχηματισμοί κ.λ.π.) κανονοστοιχίας⁸³ »].

- Βολές («Πυρασκία Πυροβολιστών»).

- Χρήση όπλων και Ελιγμούς πεζικού (κυρίως άμυνας).

- Θεωρία και τεχνική (διαδικασία βολής) του Πυροβολικού.

- Κατασκευή («Οικοδομή Κανονοστασίων»). (σ.σ βλέπε υπ' αριθμ. 106 Σημείωση). Και

- Στοιχεία Οχειρωτικής («Διάνοιξις τάφρων, περιχαρακωμάτων και κατασκευή διαχωμάτων»)

Θεωρώ, επίσης, χρήσιμο να μεταφέρω εδώ τις ενδιαφέρουσες διαπιστώσεις του Ταξιάρχου Πυροβολικού ε.α και Διδάκτορος Ιστορικού κ. Ανδρέα Καστάνη (ΣΣΕ / 1975) ως προς την εκτέλεση των βολών του Πυροβολικού κατά την εποχή εκείνη, από το αξιόλογο βιβλίο του "Η Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων κατά τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας της 1828 - 1834" (σελ. 103): «Τα πυροβόλα, κατά την περίοδο αυτή, ήταν ατελέστατα με μέγιστο βεληνεκές 1800 - 2000 μέτρα χωρίς ακρίβεια και η υπηρετήσή τους απαιτούσε ειδική εκπαίδευση. Η βολή ήταν άμεσος, δηλαδή η γραμμή σκόπευσης συνέπιπτε με τη γραμμή βολής, με αποτέλεσμα το πυροβόλο να είναι ανίκανο να εκτελέσει πυρά πίσω από προκαλύπτοντα όγκο (κατακόρυφη βολή).....»
«.....Η εκτέλεση βολής ήταν αρκετά πολύπλοκη και απαιτούσε ιδιαίτερες γνώσεις Μαθηματικών (για τη μετατροπή της απόστασης σε γωνία και για τον υπολογισμό της διαφοράς των υψομέτρων στόχου - πυροβόλου που θα μετατρεπόταν σε γωνία).....»

Παρά τις καταβληθείσες ,τέλος, συνεχείς προσπάθειες του τάγματος για την εκπαίδευση του προσωπικού του ,τα μετά ένα περίπου χρόνο αποτελέσματα δεν έφθασαν στο επιθυμητό επίπεδο, σύμφωνα με την Έκθεση⁸⁴ που υπέβαλε , στις 3 Ιουλίου 1829, στον Κυβερνήτη ο Γενικός Διευθυντής του Τακτικού Σώματος Συνταγματάρχης Φον Χέυδεκ ,ο οποίος παρουσίασε επιγραμματικά και τους σχετικούς λόγους .(σ.σ Απόσπασμα της Έκθεσης παρατίθεται στη σελίδα...)

23.Στοιχεία Διοικητικής Μέριμνας

Σχετικά με τη Διοικητική Μέριμνα του τάγματος, παρατίθενται οι εξής γενικές πληροφορίες ,που ίσχυαν τότε για όλες ανεξαιρέτως τις μονάδες, καταστήματα και υπηρεσίες του Τακτικού Σώματος :

- Στολή (εκτός από τα εσώρουχα) και εξαρτήσεις των οπλιτών: Χορήγηση από την Επιτροπή Ιματισμού. Ο τύπος της στολής (αξιωματικών και οπλιτών) είχε προσδιορισθεί προσωρινά από τον Άυγουστο του 1828 και ήταν σχεδόν όμοια με εκείνη του πυροβολικού του γαλλικού στρατού. Μετά, ωστόσο, την επίσκεψη του Συνταγματάρχη Πιέρρη – 20 Οκτωβρίου 1828 – στον Κυβερνήτη (σ.σ στον Πόρο) με την προτεινόμενη νέα στολή του Σώματος των Πυροβολιστών, αυτή καθορίσθηκε οριστικά αργότερα με τον «Κανονισμόν Στολών του Τακτικού Σώματος». Για την προμήθεια της στολής τους οι αξιωματικοί λάμβαναν "Έπίδομα Στολής" (βλέπε την επόμενη Αναλυτική Κατάσταση).

- Οπλισμός και απάρτια	} Χορήγηση από την Οπλοθήκη (Οπλοστάσιο)του Ναυπλίου .
- Κανόνια ⁸⁵ ,οβουζιοβόλα ⁸⁶ , Μορτάρια ⁸⁷ και αποσκευές τους.	
- Πολεμοφόδια ⁸⁸ (σφαίρες, Οβούζια και σφαιρίδια μικρά).	
- Μισθός , Σιτηρέσιον , Μερίδες ψωμιού. Μερίδες τροφής των αλόγων .	} Χορήγηση από τον Καταλυματία (σ.σ Διαχειριστή) του Τάγματος και τους Σιτιστές των Λόχων.

Υπόψη ότι από την άνοιξη του 1829 άρχισε⁸⁹ η παρασκευή κοινού συσσιτίου στις μονάδες, σχολεία και υπηρεσίες του Τακτικού Σώματος.

Τέλος, μεταφέρω εδώ τα, σωζόμενα στα αρχεία, στοιχεία της Δύναμης και των Δαπανών συντηρήσεως του Τάγματος των Πυροβολιστών για τη χρονική περίοδο Οκτώβριος-Δεκέμβριος 1828:

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΔΥΝΑΜΕΩΣ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ ΜΙΣΘΟΤΡΟΦΟΔΟΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΠΙΔΟΜΑΤΟΣ ΣΤΟΛΗΣ ΤΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΤΑΓΜΑΤΟΣ
ΠΥΡΟΒΟΛΙΣΤΩΝ

Π Ρ Ο Σ Ω Π Ι Κ Ο Ν					ΜΙΣΘΟΤΡΟΦΟΔΟΣΙΑ		
ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΤΑΓΜΑΤΟΣ	31 Δεκεμβρίου 1828				4 ^η Τριμηνία (Οκτ-Δεκ 1828)		
	Αξκοί	Ευέλπιδες	Οπλίται	Σύνολον	Αξκοί	Οπλίται	Σύνολον
Μεγάλον Επιτελείον	5	-	-	5	} Γ ρόσια 4.143.30	Γ ρόσια 2.585.16	Γ ρόσια 6.729 .06
Μικρόν -//-	-	5	7	12			
1 ^{ος} Λόχος	4	-	59	63	2.370.10	10.696.22	13.069.32
2 ^{ος} -//-	2	-	58	61	2.011.30	10.644.09	12.655.39
3 ^{ος} -//-	4	-	59	63	1.376.30	11.275.17	12.652.07
4 ^{ος} -//-	2	-	55	57	1.060.10	9.803.22	10.863.32
5 ^{ος} -//-	1	-	62	63	629.10	9.604.22	10.233.32
6 ^{ος} -//-	2	-	60	62	1.031.10	8.411.22	9.442. 22
ΕΠΙΔΟΜΑ ΣΤΟΛΗΣ					9.600.00	-	9.600.00
ΣΥΝΟΛΟΝ	20	5	360	385	22.224.00	63.029.00	85.253.10

Πηγή : Τριμηνιαίες Καταστάσεις Μισθού Σιτηρεσίου και Επιδόματος Στολής των Αξιωματικών 4^{ης} Τριμηνίας 1828(Οκτώβριος – Δεκέμβριος 1828).
 ΓΑΚ/Καποδιστριακόν Αρχείον/Γενικόν Φροντιστήριον Φ. 27

24.Η υπαγωγή του “Τάγματος των Πυροβολιστών ”

Με την έναρξη , της συγκρότησης του Τάγματος των Πυροβολιστών , ο Συνταγματάρχης Νικόλαος Πιέρρης , που είχε ανεπίσημα και τον τίτλο του Διοικητή του Πυροβολικού του Τακτικού Σώματος , χωρίς ωστόσο να διευκρινίζεται από την διαταγή τοποθέτησης του, διαπίστωσε ότι δεν είχε ληφθεί μέριμνα για την οριστική διοικητική υπαγωγή τόσο της μονάδας που συγκροτούσε , όσο και δύο (2) άλλων Στρατιωτικών Υπηρεσιών της εποχής εκείνης , έχουσών άμεση σχέση με το Πυροβολικό. Αυτές ήταν :

- Το υπό το Βαυαρό Λοχαγό Πυροβολικού Σιντζελάϊν (Schinzlein) “Οπλοστάσιον” ή “Οπλοθήκη” (“Arsenal”) του Ναυπλίου , τη μεγαλύτερη δραστηριότητα του οποίου απορροφούσαν οι εργασίες αλλά και τα μέσα πυρός, ο οπλισμός και τα πολεμοφόδια (σ.σ πυρομαχικά) του Πυροβολικού . Και

- Ο στρατωνιζόμενος στις κτιριακές εγκαταστάσεις του Οπλοστασίου Γαλλικός “Λόχος Τεχνιτών ” (“Compagnie d’Ouvriers”) με διοικητή το Γάλλο Λοχαγό Πουρσέ (Pouchet) , που κι αυτός εκτελούσε παρόμοιες εργασίες .

Η οριστική υπαγωγή του Τάγματος των Πυροβολιστών και οι σχέσεις του με τις άλλες δύο συγγενείς Στρατιωτικές Υπηρεσίες παρέμειναν σε εκκρεμότητα μέχρι τα μέσα Νοεμβρίου του 1828 , που ο Συνταγματάρχης Πιέρρης ενημέρωσε⁹⁰ λεπτομερώς τον Κυβερνήτη , προτείνοντάς του συγκεκριμένη λύση , χωρίς ωστόσο να θίγεται από αυτήν ο Γενικός Διευθυντής του Τακτικού Σώματος Συνταγματάρχης Κάρολος Φον Χέϋδεκ.

Τελικά το “Τάγμα των Πυροβολιστών ” υπήχθη ,όπως ήταν φυσικό ,στη Γενική Διεύθυνση του Τακτικού Σώματος (σ.σ Συνταγματάρχη Φον Χέϋδεκ), εκτός από τις μεταβολές στην οργάνωσή του, προαγωγές, τοποθετήσεις και μεταθέσεις των Αξιωματικών και τις μετακινήσεις εκτός Ναυπλίου του τάγματος ή λόχων του, για τις οποίες διέταξε ή ενέκρινε ο Κυβερνήτης ύστερα από υπηρεσιακή εισήγηση (γραφτή ή προφορική) του Συνταγματάρχη Φον Χέϋδεκ ,είτε απ’ ευθείαν προς εκείνον , είτε μέσω του Γενικού Φροντιστηρίου, και αργότερα (από 1^{ης} Νοεμβρίου 1829) της Γραμματείας (Υπουργείου) Στρατιωτικών και Ναυτικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΗΣ

25. Γενικά

Το δεύτερο στρατιωτικό σχολείο που οργανώθηκε και λειτούργησε στο Ναύπλιο, λίγους μήνες μετά τη σύσταση του “Λόχου των Ευελπίδων”, ήταν το μη αυθύπαρκτο “Σχολείον”⁹¹ του Τάγματος των Πυροβολιστών” (“Ecole de Batallion d’Artillerie”) ή “Σχολείον της Πυροβολικής”⁹², όχι μόνο για την ειδική εκπαίδευση όλων των στελεχών (αξιωματικών) του νεοσύστατου τότε “Επιστημονικού” ή “Τεχνικού” Σώματος (Όπλου) του Πυροβολικού, αλλά και για την παραγωγή σε σύντομο σχετικά χρονικό διάστημα, μονίμων κατωτέρων αξιωματικών του, καίτοι το (υπό δοκιμήν) Σχέδιο Ψηφίσματος⁹³ “Περί Διοργανισμού των Τακτικών Στρατευμάτων” και στο “Περί Ευελπίδων” Τμήμα του (Άρθρο Μ΄) προέβλεπε ότι οι επιθυμούντες μαθητές του Λόχου είχαν τη δυνατότητα να εξέλθουν, ως αξιωματικοί ή υπαξιωματικοί και σ’ εκείνο το Σώμα, δηλαδή στο Πυροβολικό.

Επειδή το “Σχολείον της Πυροβολικής” αποτέλεσε την εποχή εκείνη και ευθύς εξ’ αρχής αναπόσπαστο κομμάτι του “Τάγματος των Πυροβολιστών”, κρίνεται ως τελείως απαραίτητο ν’ αναφερθούν στη συνέχεια, τόσο οι ενδιαφέρουσες διαδικασίες και κυριότερες ενέργειες για την οργάνωσή του, όσο και τα πλέον αναγκαία στοιχεία από τη λειτουργία του και τους μαθητές του, έστω και ως μη ανεξαρτήτου, όπως αυτό εξ αρχής οργανώθηκε και λειτούργησε, και του οποίου συνέχεια αποτελεί σήμερα η Σχολή Πυροβολικού.

26. Οι πρώτες σκέψεις και ενέργειες για ίδρυση Σχολής Πυροβολικού

Ο Ιωάννης Καποδίστριας, έχοντας ήδη κατά νουν την αναδιοργάνωση των υπαρχόντων δύο (2) Λόχων Πυροβολικού του Τακτικού Σώματος και την «σύστασιν» ενός ανεξάρτητου “Τάγματος Κανονιέρων” ανέθεσε – πιθανόν περί το τέλος του Ιουνίου 1828 – στον Γάλλο Λοχαγό Πυροβολικού Ερρίκο Πωζιέ (Enrie Pauzie⁹⁴) τη μελέτη για τη συγκρότηση και λειτουργία μιας Σχολής Πυροβολικού⁹⁵, προκειμένου να εκπαιδεύοντο σ’ αυτήν οι αξιωματικοί εκείνου του Σώματος (Τάγματος) . Παράλληλα ζήτησε να του υποβάλλει «Σχέδιον Οργανώσεως» της εν λόγω σχολής και υπολογισμό της απαιτούμενης δαπάνης («κοστολόγιον») για την αρχική συγκρότηση και λειτουργία⁹⁶ της. Είναι πιθανόν, ακόμη, να ενημέρωσε το Γάλλο Λοχαγό για τις σκέψεις και προθέσεις του σχετικά με τη μελλοντική ανάπτυξη του Πυροβολικού Σώματος.

Σε εκτέλεση της εντολής του Κυβερνήτη, ο Λοχαγός Πωζιέ του υπέβαλε, στις 11 Ιουλίου 1828, μία πλήρη μελέτη (Σχέδιο) για τη θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση των αξιωματικών του Πυροβολικού. Η μελέτη εκείνη

προέβλεπε , μεταξύ άλλων λεπτομερειών , τον αριθμό των μαθητών (20 έως 25) και διάρκεια φοίτησης (δύο έτη) .

Τελικά η λεπτομερής εκείνη μελέτη για την ίδρυση Σχολης Πυροβολικού δεν υλοποιήθηκε.

Λίγο αργότερα (17 Αυγούστου 1828) εκδόθηκε όπως είδαμε , το Ιδρυτικό Διάταγμα του “Τάγματος των Πυροβολιστών” και δύο ημέρες μετά ο Συνταγματάρχης Πυροβολικού Κόμης Νικόλαος – Γεώργιος Πιέρρης τοποθετήθηκε ως διοικητής του.

27.Οργάνωση του Σχολείου

Η άμεση κι’ επιτακτική ανάγκη της έγκαιρης και ακριβούς εκτέλεσης του Άρθρου Ι΄ του Ιδρυτικού Διατάγματος του Τάγματος των Πυροβολιστών περί εθελοντών υποψηφίων αξιωματικών – σπουδαστών (Aspirants) , αλλά κυρίως της θεωρητικής κατάρτισης και πρακτικής εξάσκησης όλων ανεξαιρέτως των αξιωματικών του Πυροβολικού , οδήγησε , από την ανάληψη της διοίκησής του , τον Συνταγματάρχη Πιέρρη στη μελέτη και υποβολή σχετικής πρότασης οργάνωσης ενός ανάλογου σχολείου ,εφαρμογής και παραγωγικού, και στην εκδήλωση των πρώτων ενεργειών γι’ αυτό , παράλληλα με τις εργασίες της ανασυγκρότησης κι’ ανάπτυξης του τάγματος. Από τις σωζόμενες σήμερα επίσημες αρχειακές πηγές μπορούμε να σχηματίσουμε μια οπωσδήποτε σαφή εικόνα ως προς τη δομή και λειτουργία του νέου σχολείου. Έτσι από το συνταχθέν, τον Οκτώβριο του 1828, “Σχέδιον Διατάγματος”⁹⁷ δια το Σχολείον του Τάγματος Πυροβολικού” και σύμφωνα με το οποίο λειτούργησε αυτό από τις 15 Νοεμβρίου 1828 (σ.σ ημέρα επίσημης έναρξης της λειτουργίας του) μέχρι τις 9 Ιανουαρίου 1829 που εγκρίθηκε τελικά από τον Κυβερνήτη , μεταφέρουμε εδώ τις κυριότερες διατάξεις του (σ.σ σε ελεύθερη μετάφραση απο τη Γαλλική γλώσσα) :

Γενικά Διατάξεις

- Το Σχολείον του Τάγματος του Πυροβολικού , υπό τας διατάξεις, δηλαδή τις διαταγές, του Ανωτέρου Αρχηγού Πυροβολικού , θα εγκατασταθεί εις χώρον , όπου θα είναι το Μεγάλον Επιτελείον (Grand Etat Major) του Σώματος (σ.σ “Οικία” του Πυροβολικού στο Ναύπλιο).
- Το Οικονομικόν Συμβούλιον του Σώματος (Πυροβολικού) θα διαχειρίζεται όλας τας δαπάνας υπό την επίβλεψιν του Καταλυματίου του Σώματος .
- Θα χρησιμοποιηθούν : ένας καθηγητής της Στρατιωτικής Τέχνης , ένας των Μαθηματικών κι’ ένας της Ιχνογραφίας (Σχέδιον) , επιλεγόμενοι από τους αξιωματικούς του Σώματος ή προσλαμβανόμενοι από αλλού (σ.σ ιδιώται) .
- Η Βιβλιοθήκη , η Αίθουσα των Προτύπων και το Σχολείον θα είναι συγκεντρώμενα εις την αυτήν αίθουσαν.
- Ο Εσωτερικός Κανονισμός θα εφαρμοσθεί από τον Αρχηγό του Σώματος , ο οποίος θα δύναται επίσης να συμβουλεύει τους καθηγητάς και το Οικονομικόν Συμβούλιον (σ.σ του Σώματος) και να λαμβάνει διαταγάς από τον Ανώτερο Αρχηγό του Τακτικού Σώματος (σ.σ τον Συνταγματάρχη Κάρολο Φον Χέϋδεκ).

- Όλοι οι Αξιωματικοί του Πυροβολικού , οι Υποψήφιοι Αξιωματικοί – Σπουδασταί (Aspirants) και οι Ευέλπιδες⁹⁸ (σ.σ του Πυροβολικού) θα είναι εκπαιδευόμενοι .

Βιβλία , Όργανα , Εργαλεία

- Τρόπος προμήθειας βιβλίων , οργάνων και εργαλείων και αρμοδιότητες (γι' αυτό) του Αρχηγού του Σώματος και του Οικονομικού Συμβουλίου του .
- Καταβολή έξι (6) Ταλήρων (σ.σ 90 γροσίων) εις τους Αξιωματικούς , Καθηγητάς , ως , επί πλέον του μισθού , μηνιαίον αντιμίσθιον .
- Τρόπος προμήθειας Γραφικών ειδών και Χαρτικών και αρμοδιότητες του Οικονομικού Συμβουλίου .
- Τρόπος καταβολής δωρεάς (αμοιβής) εις τους επιτυγχάνοντας βολήν ακρίβειας πυροβολικού εις το Πεδίον Βολής “Πολύγωνον” του Ναυπλίου (κλιμακούμενη αμοιβή αναλόγως του ποσοστού επιτυχίας κατά βολήν) .

Αίθουσα Μελέτης δια τους Υπαξιωματικούς⁹⁹

(Άρθρο που αφορούσε στον τρόπο προμήθειας επίπλων για τη δημιουργία αίθουσας μελέτης των Υπαξιωματικών στο στρατόνα κάθε Λόχου Πυροβολικού – απεσπασμένου ή μή – και αρμοδιότητες (γι' αυτό) του Οικονομικού Συμβουλίου του Σώματος ή του Απεσπασμένου Λόχου) .

Βιβλία

Παρατίθεται λεπτομερής Πίνακας των αναγκαιούντων στη Βιβλιοθήκη (και κατ' επέκταση στο Σχολείο Πυροβολικής) βιβλίων για τη χρήση τους από όλους τους Αξιωματικούς του Σώματος .
Ο Πίνακας εκείνος περιλάμβανε : 132 τίτλους βιβλίων^F με τους συγγραφείς τους , όπως επίσης τα απαιτούμενα αντίτυπα από κάθε βιβλίο και ακριβές «κοστολόγιον» όλων των αναφερομένων στον Πίνακα βιβλίων . (κατ' αντίτυπον) .

Όργανα

Παρατίθεται λεπτομερής ονομαστικός Πίνακας με αριθμό τεμαχίων των απαιτητών για την εκπαίδευση οργάνων , όπως αβακίων κ.λπ
Προβλέπεται αποθεματικό εκατόν πενήντα (150) ταλήρων – διστήλων για μελλοντική προμήθεια βιβλίων , εργαλείων , οργάνων και λοιπών χρεωδών (υλικών) για το Σχολείο της Πυροβολικής .

Από τη μελέτη του παραπάνω πρωτότυπου (σ.σ στη Γαλλική γλώσσα) και τελικά εγκριθέντος συνοπτικού “Σχεδίου Διατάγματος δια την λειτουργίαν του Σχολείου¹⁰⁰” , διαπιστώνεται , εκτός των άλλων , ότι το σχολείο εκείνο λειτούργησε ως μη αυθύπαρκτο κι' ανεξάρτητο , δηλαδή χωρίς διαταγή συγκροτήσεως , ιδιαίτερο οργανόγραμμα και δικό του στρατιωτικό προσωπικό , αλλά ως εσωτερικό και ενταγμένο στο Μεγάλο Επιτελείο του Σώματος του Πυροβολικού .

Έτσι λοιπόν οι αρκετές και σοβαρές ατέλειες κι' ελλείψεις που παρουσίαζε (προγράμματα , μαθήματα και λοιπές λεπτομέρειες λειτουργίας)

F , κυρίως για το Πυροβολικό ,

καλύφθησαν υποχρεωτικά , όπως θα δούμε στη συνέχεια , από το Διοικητή του Σώματος Συνταγματάρχη Νικόλαο Πιέρρη με την επίσημη εναρκτήρια ομιλία του , που ήταν ταυτόχρονα κι' ένας απαραίτητος “Οδηγός Εκπαιδύσεως” σε εκείνο το σχολείο.

Τελικά μπορούμε να χαρακτηρίσουμε εκείνο το Στρατιωτικό Κατάστημα , καίτοι το σχετικό Σχέδιο Διατάγματος της λειτουργίας του εγκρίθηκε , έστω και μεταγενέστερα (9 Ιανουαρίου 1829) από τον Κυβερνήτη , ως ένα τελείως απαραίτητο εσωτερικό σχολείο , κυρίως εφαρμογής , του Τάγματος των Πυροβολιστών της εποχής εκείνης , κατά την οποία το Πυροβολικό χαρακτηριζόταν – και ήταν – “Επιστημονικό” ή “Τεχνικό” (σ.σ Όπλο) . Ωστόσο , αυτό ακριβώς το σχολείο είχε και την αποστολή κατάρτισης σε σύντομο σχετικά χρονικό διάστημα , νέων μόνιμων κατωτέρων αξιωματικών του ιδίου Σώματος με τις τελείως απαραίτητες γνώσεις (θεωρητικές και πρακτικές). Ίσως γι' αυτόν ακριβώς το λόγο δεν εκδόθηκε ιδιαίτερη διαταγή συγκρότησής του.

28. Έναρξη λειτουργίας του Σχολείου

Καίτοι είχαν γίνει έγκαιρα οι απαραίτητες προετοιμασίες για την έναρξη παράδοσης των μαθημάτων , εντούτοις βράδυνε αρκετά (σ.σ δύομισυ μήνες) . Η καθυστέρηση εκείνη οφειλόταν, προφανώς, στους εξής κυρίως λόγους :

- Πρώτον : Στην ανάγκη να προχωρήσει η αναδιοργάνωση του τάγματος , ώστε οι υπάρχοντες λίγοι αξιωματικοί να έχουν το χρόνο για να παρακολουθούν την εκπαίδευση , αν και για τους παλαιότερους από αυτούς δεν ήταν , όπως θα δούμε στη συνέχεια , υποχρεωτική η φοίτηση στο σχολείο. Επομένως η επιμόρφωση (εφαρμογή) θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί και αργότερα χρονικά . Και

Δεύτερον : Δεν υπήρξε , όπως ακριβώς συνέβη και με τους μαθητές του Λόχου των Ευελπίδων , ικανοποιητική προσέλευση εθελοντών νέων υποψήφιων αξιωματικών (Aspirants) από τα τρία ναυτικά νησιά του Αιγαίου Πελάγους και μάλιστα καταγόμενων από καλές οικογένειες («καλής ανατροφής»). Αυτή ακριβώς η χαρακτηριστική απροθυμία υποχρέωσε πολύ πιθανόν, το Συνταγματάρχη Φον Χένδεκ να ζητήσει , περί το τέλος του Σεπτεμβρίου 1828, την έγκριση του Κυβερνήτη , προκειμένου να μετεγγράψει¹⁰¹ από την 1^η Οκτωβρίου του ίδιου χρόνου, με την Ημερήσια Διαταγή του (σ.σ τότε “Διαταγή της Ημέρας”) από τον “Λόχον των Ευελπίδων” πέντε (5) μορφωμένους εθελοντές Ευέλπιδες στο “Τάγμα των Πυροβολιστών” , για να φοιτήσουν στο υπό συγκρότηση σχολείο του τάγματος και να γίνουν αργότερα μόνιμοι αξιωματικοί του.

Με αυτές επομένως τις προϋποθέσεις δεν ήταν δυνατή η σύντομη , όπως ήταν επιθυμητή , έναρξη του σχολείου κυρίως ως παραγωγικού νέων κατώτερων αξιωματικών.

Τελικά στις 15 Νοεμβρίου 1828 (ημέρα Πέμπτη) έγινε¹⁰² , με τις ευλογίες του Αρχιεπισκόπου (σ.σ Μητροπολίτη) του Ναυπλίου και με την παρουσία των Εκκλησιαστικών , Στρατιωτικών και Πολιτικών Αρχών, η επίσημη έναρξη

της λειτουργίας του σχολείου στην κατοικία του Διοικητή του Πυροβολικού Συνταγματάρχη Νικολάου Πιέρρη, γιατί δεν είχαν περατωθεί ακόμη οι επισκευές¹⁰³ στην προοριζόμενη για το Σχολείο Αίθουσα της «Οικίας του Πυροβολικού».

«Με την βοήθειαν του Θεού, εν ονόματι της αυτού εξοχότητος του Κυβερνήτου, και υπό την προστασίαν των ηγεμόνων υπερασπιστών της Ελλάδος, κάμνω την έναρξιν του σχολείου της Πυροβολικής σήμεραν 15 Νοεμβρίου 1828 εν Ναυπλίω.»

Η εισαγωγή της εναρκτήριας ομιλίας του Συνταγματάρχη Νικολάου Πιέρρη.

Με την εναρκτήρια ομιλία του, που σώζεται¹⁰⁴ σήμερα σε άριστη κατάσταση (σ.σ στα Γενικά Αρχεία του Κράτους), ο Πιέρρης καθόρισε με σαφήνεια κι' ακρίβεια τον σκοπό του σχολείου κι' όλες τις συνακόλουθες λεπτομέρειες, που ήταν τελείως απαραίτητες για την εύρυθμη κι' αποδοτική λειτουργία του.

Από τη μελέτη εκείνης της ομιλίας, η οποία ταυτόχρονα περιλάμβανε και τις απαραίτητες «Οδηγίες Εκπαιδείσεως» του σχολείου, πληροφορούμεθα τα εξής περιληπτικά και κατ' αντικείμενο:

- Διευθυντής του Σχολείου

Αναλάμβανε προσωπικά ο Συνταγματάρχης Πιέρρης, επειδή δεν υπήρχαν «προς ώρας» ανώτεροι αξιωματικοί του Πυροβολικού, ούτε λοχαγοί διοικητές δια να το διευθύνουν. Ο ίδιος θα επαγρυπνούσε «εις την σπουδὴν, παιδείαν και τάξιν».

- Καθηγητές του Σχολείου

Είχαν επιλεγεί οι :

- (Ιδιώτης) Δημήτριος Δεσποτόπουλος (σ.σ καθηγητής και του Λόχου των Ευελπίδων) για την παράδοση του μαθήματος των Μαθηματικῶν κατά το σύστημα του Καθηγητή της Βασιλικῆς Ακαδημίας της Γαλλίας Μπεζούτ (Bezout) και συγχρόνως «εις την πράξιν» κατά τον Καθηγητή της Πολεμικῆς Βασιλικῆς Ακαδημίας της Νεαπόλεως Κανναβέλι (Cannaveli).

- Γάλλος Λοχαγός Πυροβολικού Ζάντρ (Gindre) – υπασπιστής του νεοσύστατου «Τάγματος Πυροβολιστῶν» – για την ερμηνεία («εξήγησιν») : του Διατάγματος δια «την του Πεζικού γύμνασιν», το Σχολείο του Ουλαμού και του Τάγματος (Πεζικού), του Διατάγματος «της Πυροβολικῆς» (σ.σ με πλήρη και λεπτομερή ονομασία όλων των απαιτήτων για το Σχολείο θεωρητικῶν και πρακτικῶν μαθημάτων) και της «πλήρους πραγματείας της σχρωματικῆς¹⁰⁵». Και

- Βαυαρός Υπολοχαγός β' (Λόχου Πυροβολικού) Ουισκάρ Βίσσελ (Wiskar Vissel) (σ.σ καθηγητής και του Λόχου των Ευελπίδων) για τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιχνογραφίας.

- Παρακολούθηση των Μαθημάτων

Η παρακολούθηση των μαθημάτων στο «Σχολείο της Πυροβολικής» καθορίστηκε ως εξής:

- Για τους αξιωματικούς με *«ηλικίαν ολίγον περασμένην»* δεν ήταν υποχρεωτική η συστηματική παρακολούθηση των μαθημάτων. Επίσης οι ίδιοι αξιωματικοί δεν θα συμμετείχαν στις εξετάσεις, προκειμένου να ελεγχθούν οι ειδικές γνώσεις τους.

- Οι «Σπουδάρχαι» (Aspirants) και οι Ευέλπιδες Πυροβολικού, οι μεν πρώτοι ενταγμένοι στους Λόχους οι δε δεύτεροι στο Μικρό Επιτελείο (Petit Etat Major) του Τάγματος των Πυροβολιστών, θα παρακολουθούσαν υποχρεωτικά *«τας σπουδάς ταύτας με τάξιν και λόγον»*. Ακόμη έπρεπε να βρίσκουν τον τρόπο για να *«νικούν»* τις δυσκολίες και τα εμπόδια που μπορούσαν να τους παρουσιασθούν στην πράξη, εφαρμόζοντας τη θεωρία. Είχαν τέλος την υποχρέωση να γνωρίζουν όλο το σύστημα της Οχυρωτικής.

- Όλοι ανεξαιρέτως οι Αξιωματικοί του Πυροβολικού συμπεριλαμβανομένων και των Σπουδαρχών και των Ευελπίδων, όφειλαν να έχουν επαρκείς γνώσεις Μαθηματικών, Στρατιωτικής Τέχνης (οπλοφορία και γυμνάσια πεζικού), Πυροβολικής (χρήση και βολή με πυροβόλα και όλμους – διόρθωση σκόπευσης) και διάνοιξης τάφρων, περιχαρακωμάτων κλπ, προκειμένου να τοποθετούνται τα πυροβόλα στα *«κανονοστάσια¹⁰⁶»* (σ.σ θέσεις βολής).

- Στο μάθημα της Ιχνογραφίας οι μεν «Σπουδάρχαι» (Aspirants) κι' οι Ευέλπιδες έπρεπε να έχουν την ικανότητα *«να ιχνογραφούν παντός είδους σχέδιον αναγκαίον διά το σώμα (σ.σ εννοούσε του Πυροβολικού) με σκιασμόν και καθαρότητα»*, οι δε λοιποί αξιωματικοί να μπορούν να σχηματίζουν σχέδια απλώς κατανοητά.

- Ημέρες και Ώρες διδασκαλίας

Η παράδοση των μαθημάτων θα γινόταν τρεις φορές την εβδομάδα (Τετάρτη, Πέμπτη και Σάββατο) και επί δύο ώρες (10 – 12 π.μ.) κατά τις οποίες *«η σπουδή και η προσοχή θα διατηρούνται ακριβώς»*.

- Εξετάσεις¹⁰⁷

- Στο τέλος του πρώτου εξαμήνου, δηλαδή κατά το τρίτο δεκαήμερο του Μαΐου 1829 θα πραγματοποιούντο στο Σχολείο οι πρώτες εξετάσεις με υποχρεωτική συμμετοχή των νέων σε ηλικία αξιωματικών, των «Σπουδαρχών» και των Ευελπίδων Πυροβολικού. Το αποτέλεσμα εκείνων των εξετάσεων *«θα στερέωνε τα ανήκοντα δικαιώματα εκάστου εις τους προβιβασμούς του σώματος»*. Η απάντηση κάθε εξεταζόμενου θα τηρείτο στο αρχείο του Σώματος για να σταλεί στον Κυβερνήτη. Και :

- Στο τέλος του έτους θα γινόταν στο Σχολείο γενική εξέταση, τα αποτελέσματα - *«αποκρίσεις εκάστου»* - της οποίας θα υποβάλλοντο και πάλι στον Κυβερνήτη, προκειμένου να γίνουν οι απαραίτητες προαγωγές στο Σώμα του Πυροβολικού.

Κλείνοντας την πράγματι αξιόλογη, λεπτομερή και αποκαλυπτική ομιλία του, ο Συνταγματάρχης Νικόλαος Πιέρρης διατύπωνε την ενδόμυχη προσδοκία του :

«Η καλή θέλησις και η προθυμία όλων των ατόμων της Πυροβολικής με δίδουν χρηστάς ελπίδας διά να ελπίζω καλώς προόδους ..... Είθε ο Παντοδύναμος Θεός να υπερασπισθή το κατάστημα τούτο» .

Έκτοτε άρχισε να λειτουργεί , σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις του “Οργανισμού” του και τις προφορικές “Οδηγίες Εκπαίδευσεως” του Διευθυντή του , το δεύτερο μετά το “Λόχο των Ευελπίδων” στρατιωτικό “Σχολείον της Πυροβολικής”.

29.Λειτουργία του Σχολείου

Για την μετά την 15^η Νοεμβρίου 1828 συνέχιση της λειτουργίας του Σχολείου της Πυροβολικής και μέχρι την 12^η Ιανουαρίου 1829 που «συγχωνεύθηκε» με το “Λόχον των Ευελπίδων” ατυχώς δεν ανευρέθησαν σχετικά στοιχεία στα ερευνηθέντα αρχεία , επειδή προφανώς δεν ήταν , ως Στρατιωτικό Εκπαιδευτικό Κατάστημα , αυθύπαρκτο κι’ ανεξάρτητο , αφού δεν είχε ιδιαίτερο Οργανόγραμμα και το διηύθυνε ο Αρχηγός του Σώματος των Πυροβολιστών διά του Μεγάλου Επιτελείου του (Grand Etat Major). Έτσι τα μόνα ιστορικά στοιχεία που διασώζονται σήμερα και που αναφέρονται στη λειτουργία αυτού του Σχολείου είναι :

- Τα κατά μήνα λεπτομερή “ Ημερολόγια Εξόδων ” του Τακτικού Σώματος , που υποβλήθησαν από το Διευθυντή του στο Συνταγματάρχη Φον Χέϋντεκ και μετά στον Κυβερνήτη και στα οποία έχουν καταχωρισθεί δαπάνες για τη λειτουργία του Σχολείου (π.χ. από το αντίστοιχο Ημερολόγιο Εξόδων του μηνός Νοεμβρίου 1828 πληροφορούμεθα, ότι αγοράσθησαν 25 “Πίνακες γραφής”- tables d’ ecriture- για το Σχολείο της Πυροβολικής). Και :
- Οι υποβληθείσες στον Κυβερνήτη, στις 28 Δεκεμβρίου 1828 , λεπτομερείς Ονομαστικές Καταστάσεις¹⁰⁸ των «Σπουδαρχών» (Aspirants) του Σχολείου, προκειμένου να τοποθετηθούν αργότερα, ως σπουδαστές, στο υπό συγκρότηση νέο “Κεντρικόν Πολεμικόν Σχολείον”.

30.Προκαταρκτικές ενέργειες και εργασίες για την ίδρυση νέου παραγωγικού σχολείου αξιωματικών

Η κατά τις 2 Δεκεμβρίου 1828 επίσκεψη του Λοχαγού Πυροβολικού Ερρίκου Πωζιέ ,κομιστή προσωπικής επιστολής του Γάλλου Προξενικού Πράκτορα¹⁰⁹ στην Ελλάδα Συνταγματάρχη Βαρόνου Αντωνίου Ντε Σαιντ Ντενίς (Antoin Juchezeau de Saint – Denys) προς τον Ιωάννη Καποδίστρια , ο οποίος βρισκόταν προσωρινά στον Πόρο ,και μετά από ανταλλαγή απόψεων ,έδωσε την ευκαιρία στον Κερκυραίο πολιτικό και διπλωμάτη ν’ αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τη μέχρι τότε και για διάφορους σοβαρούς λόγους , παρατηρηθείσα εγγενή δυσλειτουργία του από της 1^{ης} Ιουλίου 1828 λειτουργούντος, υπό τον Κορσικανό Υπολοχαγό Ρωμόλο ντε Σαντέλλι¹¹⁰ στο Ναύπλιο, “Λόχου των Ευελπίδων” .

Οι γνωστές στο Λοχαγό Πωζιέ, ενδιαφέρουσες προτάσεις¹¹¹ του Συνταγματάρχη Ντε Σαιντ Ντενίς προς τον Ιωάννη Καποδίστρια αφορούσαν στη «σύστασιν», στα πρότυπα περίπου του τότε Γαλλικού Πολυτεχνικού

Σχολείου (Ecole Polytechnique)¹¹², ενός νέου στρατιωτικού Παραγωγικού Σχολείου μονίμων αξιωματικών όλων των Όπλων (σ.σ τότε Σωμάτων) του Στρατού ,με ταυτόχρονη « παύσιν » του Λόχου των Ευελπίδων και του Σχολείου της Πυροβολικής, οι μέχρι τότε μαθητές των οποίων θ' αποτελούσαν, κατόπιν επιλογής και ανάλογης προπαρασκευής ,τους πρώτους σπουδαστές (σ.σ και πάλι με το όνομα "Ευέλπιδες") του καινούργιου Σχολείου. Επί των προτάσεων του Γάλλου Λοχαγού ,ο Κυβερνήτης, παρά τους δυσταγμούς του για ένα τόσο σοβαρό εγχείρημα, ελλείψει των κατά την εποχή εκείνη κυριοτέρων προϋποθέσεων υλοποίησής του, συμφώνησε κι' έδωσε κατ' αρχήν τη συγκατάθεσή του και παράλληλα ονόμασε τον Πωζιέ «Εφορον (Επιθεωρητήν) δια την συγκρότησιν του Κεντρικού Στρατιωτικού Σχολείου» («Inspectair charge de l' organisation de l' Ecole Centrale Militaire»). Τέλος αφού τον ευχαρίστησε για την πρόθυμη προσφορά των υπηρεσιών του, τον διέταξε να επιστρέψει στο Ναύπλιο ,να ενημερώσει και να συνεργασθεί με τον Συνταγματάρχη Φον Χέϋδεκ και τους δύο Σχολάρχες (σ.σ διοικητή του Λόχου Ευελπίδων και διευθυντή του Σχολείου της Πυροβολικής) ,προκειμένου να μελετήσει , να συντάξει κι' εν συνεχεία να του υποβάλει, προς έγκριση, σχετικό σχέδιο Διατάγματος. Την ίδια ημέρα ,ο Κυβερνήτης έστειλε την εξής επιστολή στο Γάλλο Συνταγματάρχη Ντε Σαιντ-Ντενίς:

Τω Κυρίω Βαρώνω de Saint-Denys

Πόρω, 2 Δεκεμβρίου 1828

Ο λοχαγός Κ. Πωζιέ μοί ενεχείρισε το γράμμα δι ού μ'ετιμήσατε από της προχθές, και ήκουσα παρ' αυτού όσα ,φίλα και λόγια φρονών υπέρ της Ελλάδος, μοί είπε περί συστάσεως ενός στρατιωτικού πολυτεχνικού σχολείου. Αλλά λυπούμαι ότι δεν δύναμαι προς το παρόν να απολαύσω όσον επιθυμώ της καλοκαγάθου προαιρέσεως του ευδοκίμου αξιωματικού.

Πρώτον ,τα δύο σχολεία εκ των οποίων πρέπει να λάβωμεν τους μαθητάς του πολυτεχνικού ,μόλις προ ολίγου συνεστήθησαν ,και μόλις οι μαθηταί άπτονται της στοιχειώδους μαθήσεως τών ών οφείλουσι γινώσκειν εν τω εμβαίνειν εις το πολυτεχνικόν σχολείον.

Δευτέρον, επίσης δυσχερές, είναι τούτο ,ότι ούτε εν Ναυπλίω, ούτε εν Αιγίνη ούτ' εν ουδεμιά άλλη Ελληνική πόλει ευρίσκεται οίκημα ικανόν εις εγκατάστασιν του προκειμένου Σχολείου.

Τούτων ούτως εχόντων ,άλλο δεν δύναμαι εί μη να γίνω έμφροντις περι του πράγματος, γίνομαι δε, παρακαλών τον Κ.Πωζιέ να δεχθή από σήμερον την διεύθυνσιν αυτού, ληψόμενος παρ' εμού και τα χρειώδη εις παρασκευήν των μελλόντων γενέσθαι.

Και δη θέλει επιτραπή να εποπτεύση τα εν Ναυπλίω υπάρχοντα δύο σχολεία , και να συνδιανοηθή μετά των σχολαρχών τα προνοητέα παρά της Κυβερνήσεως

προς εντελή διοργάνωση του στρατιωτικού πολυτεχνικού σχολείου προβάλλων ημίν και όλους τους κανονισμούς αυτού.

Και ευχαριστήθη εις ταύτα ο Κ. Πωζιέ και εγώ χαίρω ούτω περιέπων τας υμετέρας προτάσεις.

Ι.Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

Καποδιστρίου Α. Ιωάννου: "ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ". Τόμος 2^{ος} .

Δύο μέρες αργότερα (4 Δεκεμβρίου 1828), ο Κυβερνήτης έστειλε ενημερωτικά έγγραφα ,στους Συνταγματάρχες Φον Χέϋδεκ¹¹³ και Πιέρρη, με τις σχετικές προτάσεις του Λοχαγού Πωζιέ και τις προς εκείνον εντολές του. Στον δεύτερο μάλιστα ,που ήταν ταυτόχρονα και Διεύθυντής του Σχολείου της Πυροβολικής , έγραφε:

Ε 13

Αρ.8119

Ο Κυβερνήτης

Ο Λοχαγός Κύριος Πωζιέ μας επρόσφερε τας υπηρεσίας του δια την σύστασιν πολεμικού

Προς τον Συνταγματάρχην Σχολείου, τας οποίας υπεδέχθημεν ευγνωμόνως .
Πιέρρη

Επειδή το σχολείον τούτο μέλλει να σχηματισθή ακολούθως εκ των μαθητών οίτινες λαμβάνουν ήδη τα πρώτα στοιχεία της εκπαιδεύσεώς των, τόσον εις το σχολείον των Ευελπίδων, όσον και εις το παρά σου νεωστή συσταθέν (σ.σ εννοεί το Σχολείον της Πυροβολικής), δια τούτο αναθέσαμεν τα χρέη του εφόρου και των δύο τούτων σχολείων εις τον Λοχαγόν Κύριον Πωζιέ. Ούτος διορίζεται να συνεννοηθεί μετά τού Συνταγματάρχου Εϋδέκου και μετά σου περί των διατάξεων ,τας οποίας θέλει είσθαι ωφέλιμοι να παραδεχθώμεν αμέσως εις τα δύο ταύτα σχολεία δια να προπαρασκευάση καλλίτερον τους μαθητάς, οίτινες μέλλουν να εισαχθώσιν εις το Πολεμικόν Σχολείον οπόταν συσταθή. Θέλεις λάβει τον κόπον να συμπράξης Κύριε Συνταγματάρχα ,καθόσον εις σε ανήκει ,προς εκτέλεσιν των μέτρων τούτων.

Εν Πόρω τη 4 Δεκεμβρίου 1828

Ο Κυβερνήτης

(Μονογραφή) Ι. Καποδίστριας

Ο Γραμματεύς Επικρατείας
(Μονογραφή) Σπυρίδων Τρικούπης

Στις 28 Δεκεμβρίου του 1828 ,ο Λοχαγός Πωζιέ, μετά τη συνεργασία του με τους υπεύθυνους φορείς, υπέβαλε¹¹⁴ στον Ιωάννη Καποδίστρια, με τη γραπτή σύμφωνη γνώμη και των δύο Συνταγματαρχών , το Σχέδιο Διατάγματος μαζί με το αντίστοιχο ενός λεπτομερούς Οργανισμού και τα σχέδια των αναγκαιουσών διαταγών για τη «σύστασιν» του “Κεντρικού Στρατιωτικού (Πολεμικού) Σχολείου”. Το Διάταγμα εκείνο υπογράφηκε - και όλα τα προσηρητημένα σ’ αυτό – στις 12 Ιανουαρίου 1829 από τον Κυβερνήτη και δημοσιεύθηκε στο παρατιθέμενο ,στη συνέχεια, Φύλλο της “Γενικής Εφημερίδος της Ελλάδος” (ΓΕΕ) στις 2 Φεβρουαρίου του ίδιου έτους. Το ιδρυτικό Διάταγμα εκείνου του παραγωγικού Σχολείου αξιωματικών έγραφε μεταξύ άλλων:

- A' .....*
B' Τα ενυπάρχοντα δύο σχολεία, το των Ευελπίδων και το της Πυροβολικής, παύουσιν από σήμερα.
Γ' Καθίσταται εν Κεντρικόν Πολεμικόν Σχολείον.
Δ' .....

31.«Σύστασις» του Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου και «παύσις» των Σχολείων των Ευελπίδων και της Πυροβολικής

Σύμφωνα με το υπ' αριθμ. 8.683 / 12 Ιανουαρίου 1829 Διάταγμα του Κυβερνήτη , το νέο “Κεντρικόν Πολεμικόν Σχολείον” (Ecole Centrale Militaire) προήλθε , ύστερα από την προηγηθείσα πρόταση του Λοχαγού Ερρίκου Πωζιέ , στον οποίο είχε ανατεθεί η διεύθυνσή του, από τη συγχώνευση των μέχρι τότε υπαρχόντων Σχολείων των Ευελπίδων και της Πυροβολικής , τα οποία και «έπαψαν» να λειτουργούν από την ίδια ημερομηνία.

Εδώ ακριβώς οφείλω να κάνω δύο απαραίτητες επισημάνσεις :

- Η πρώτη: η συγχώνευση των δύο Σχολείων περιορίστηκε μόνο στη μετεγγραφή του συνόλου σχεδόν των μαθητών τους. (Ευελπίδων και Σπουδαρχών) στο νέο στρατιωτικό εκπαιδευτικό ίδρυμα (Κεντρικόν Πολεμικόν Σχολείον). Και

- Η δεύτερη : ενώ η «παύσις» του Σχολείου (Λόχου) των Ευελπίδων ήταν άμεση και οριστική , αντίθετα η “παύσις” του Σχολείου της Πυροβολικής δεν ήταν οριστική και αμετάκλητη , αλλά , όπως διαπιστώνεται ,αφορούσε μόνο στο ένα σκέλος του προορισμού του , εκείνου δηλαδή της παραγωγής μονίμων κατωτέρων αξιωματικών του Πυροβολικού. Αντίθετα συνέχισε , όπως θα δούμε στη συνέχεια , να λειτουργεί κανονικά ως Σχολείον Εφαρμογής των στελεχών (Αξιωματικών και Ευελπίδων του Πυροβολικού) με το όνομα “ Σχολείον του Τάγματος του Πυροβολικού” (“ Ecole de Bratallion d' Artillerie”).

Τέλος, το νέο παραγωγικό στρατιωτικό σχολείο, τριετούς φοιτήσεως, συγκροτήθηκε και λειτούργησε ,από τις 12 Ιανουαρίου 1828¹¹⁵, στο οίκημα (Εθνική Οικία) του τότε παυθέντος “ Λόχου των Ευελπίδων”, με την εξής δύναμη μαθητών:

Αριθ. 10.
Έτους Δ.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Τιμή της Συδρομής.
Έτος, Τέσσα Διόπλα 6
Εξαμηνιαία 3
Τριμηνιαία 1 1/2

Αι συνδρομαί γίνονται ένταυθα κόνι το Γραφείο
της Εφημερίδας, εις όλας τας λοιπὰς μέρη της Κρι-
σεως, κατὰ τας Επιστάσεις του Τυπογραφείου.

ΕΝ ΔΙΓΙΝΗ, ΣΑΒΒΑΤΩ, 2 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1829.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ.

Πράξεις τῆς Κυβερνήσεως.

Αρ. 8,683. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.
Ο ΚΤΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,

Θαυρήσαντες τὸ περί συστάσεως Κεντρικῶν Πολεμικῶν Σχολείων σχέδιον γυγραμμένον κατὰ τὴν 28 τοῦ παρελθόντος Δεκεμβρίου, καὶ παρουσιασθέν παρὰ τοῦ λοχαγῶν Κυρίου Πωζιᾶ Πωζιᾶ τοῦ σχολείου τῆς Πυρεθολιᾶς, καὶ τοῦ τῶν Εὐελπίδων.

Θαυρήσαντες τὴν ἀπὸ 9 τοῦ παρόντος μηνὸς ἀπαφάνου τοῦ Γενικοῦ Φροντιστηρίου τοῦ πελέμου, ἐγκρίσαντες τὸ σχέδιον ταῦτα

Διατάττομεν.

Α'. Ἐγκρίνεται προσωρινῶς τὸ παρὰ τοῦ λοχαγῶν Κ. Πωζιᾶ παρουσιασθέν σχέδιον περὶ συστάσεως Κεντρικῶν Πολεμικῶν Σχολείων, γυγραμμένον τῆ 28 τοῦ παρελθόντος Δεκεμβρίου, καὶ ἐπιθεωρηθέν παρὰ τοῦ Συνταγματάρχου Ἐδίκου Γενικοῦ διευθυντοῦ τοῦ τακτικοῦ σώματος, ὡς καὶ παρὰ τοῦ Συνταγματάρχου Πιρῆ ἀρχηγῶ τοῦ πυρεθολικῶ σώματος.

Β'. Τὰ διευθύνοντα δύο σχολεία, τὸ τῶν Εὐελπίδων καὶ τὸ τῆς Πυρεθολιᾶς, κἀνοῦσιν ἀπὸ τῆς σήμερον.

Γ'. Κεῖσεται ἐν Κεντρικῶν Πολεμικῶν σχολείων.

Δ'. Ὁ διευθυντὴς τοῦ Κεντρικῶν Πολεμικῶν Σχολείων ἀρ- (1) εἰ προσωρινῶς τὸ διορισθῆ ὡς ἐνεργητικὸς (exécutoire), ὅσα διαλαμβάνει τὸ περί συστάσεως τοῦ πελεμικῶν ταῦτων σχολείων σχέδιον, περὶ οὗ γίνεται λόγος εἰς τὸ ἀ φέρην τοῦ παρόντος Διατάγματος.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 12 Ἰανουαρίου 1829.

Ὁ Κυβερνήτης

Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας
Σ. ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ,

Ο ΚΤΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,

Πρὸς τὸν Ἀντισυνταγματάρχην Κ. Πωζιᾶ

Ἡ Κυβέρνησις ἐπικρατείας καὶ σὲ ἀποδίδῃ τὸ κῶνον

τιμὴ τὰ φῶτά σου, ὡς καὶ τὴν δικαίαν ἔχει· διδόντες τὰ τὰ μεταχειρισθῆ· εἰς ὄφελος τῆς Ἑλλάδος.

Σὲ ἐσκελεῖται ἐπιμύθιος ἀπογράφος τῶν διαταγμάτων, δι' αἷ ἐγκρίσει τὸν ἐισπρατισμὸν τοῦ Κεντρικῶν Πολεμικῶν Σχολείων, κατὰ τὸ πρό· αὐτῶν παρουσιασθέν σχέδιον σου.

Ἀναθέτουσα εἰς σὲ τὴν διευθύνσιν τοῦ σχολείου τούτου, σὲ ἴδῃ καὶ ἑαυτὸν ἀνάλογον μὴ τὰ ἴδια ἀναλαμβάνουσι καθηκόντα.

Ἐσπληρῶν ταῦτα μὴ τὰ διαστέλλουσα σὲ ἔμφρατα ἔχεις θέλει· ἀναμφόβωλῳ, δικαιώσει τὴν ἐμπιστευσμένη τῆς Κυβερνήτου, καὶ τὰς προθεσίαις τῶ ἔθους.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 12 Ἰανουαρίου 1829.

Ὁ Κυβερνήτης

Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας
Σ. ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ.

Αρ. 8,703. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Ο ΚΤΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,

Θαυρήσαντες τὴν παρὰ τὸν Ἀντισυνταγματάρχην Κυρίον Πωζιᾶ Διοτὴν τοῦ Κεντρικῶν Πολεμικῶν Σχολείων γενόμενος κατὰ τὴν 28 τοῦ παρελθόντος Δεκεμβρίου προτάσει περὶ τοῦ διορισμοῦ τῶν ἀνεργητικῶν εἰς τὸ ἀποδόντα ταῦτα ἀπαιτήσεων.

Θαυρήσαντες τὸν ἀπὸ τῆς προτάσεως ταύτης ἀναστάντος τοῦ Συνταγματάρχου Εὐδίκου Γενικοῦ διευθυντοῦ τοῦ τακτικοῦ σώματος,

Διατάττομεν.

Α. Ὁ Κύριος ἀνεργητικὸς ἀποδοτέμενος διορίζεται διδασκαλὸς τῆς Μαθηματικῆς.

Β. Ὁ Κύριος ἀνεργητικὸς ὀνόματι διορίζεται διδασκαλὸς τῆς Γραμματικῆς.

Γ. Ὁ Κύριος ἀνεργητικὸς ὀνόματι διορίζεται διδασκαλὸς τῆς Γαλλικῆς καὶ Ἑλληνικῆς.

Δ. Ὁ Κύριος ἀνεργητικὸς ὀνόματι διορίζεται ὀνόματι.

Ε. Ὁ Κύριος ἀνεργητικὸς ὀνόματι διορίζεται ὀνόματι.

ΣΤ. Ὁ Κύριος ἀνεργητικὸς ὀνόματι διορίζεται ὀνόματι μὴ τὸν βεβαίον ἰσχυροῦ.

Ζ. Ὁ Κύριος ἀνεργητικὸς ὀνόματι διορίζεται ὀνόματι (adjutant), μὴ τὸν βεβαίον ἀποδοτέμενος.

Η. Ὁ Κύριος ἀνεργητικὸς ὀνόματι διορίζεται ὀνόματι μὴ τὸν βεβαίον ἀποδοτέμενος.

Θ. Ὁ Κύριος ἀνεργητικὸς ὀνόματι διορίζεται εἰς τὴν ἑνάτην.

1. Ὁ Κύριος ἀνεργητικὸς ὀνόματι διορίζεται ὀνόματι Γραμματικῆς, μὴ τὸν βεβαίον ἀποδοτέμενος.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 12 Ἰανουαρίου 1829.

Ὁ Κυβερνήτης

Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας

Σ. ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ.

Τα δυο πρώτα Διατάγματα του Κυβερνήτη της Ελλάδας για την ίδρυση και λειτουργία του Κεντρικῶν Πολεμικῶν Σχολείων (12 Ἰανουαρίου 1829) και μία ἐπιστολή πρὸς τὸν μόλις προαχθέντα Ἀντ/ρχη Πωζιᾶ Πωζιᾶ, που τον διορίζει Διευθυντὴ αὐτοῦ τοῦ Σχολείου. (Αρχεῖο Εφημερίδων τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων).

ΔΥΝΑΜΙΣ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ * ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
Την 12^{ην} Ιανουαρίου 1829

ΠΡΟΕΛΕΥΣΙΣ	ΚΑΝΟΝΙΚΟΙ ΕΥΕΛΠΙΔΕΣ	“ΑΚΟΛΟΥΘΟΙ” ΜΑΘΗΤΑΙ		ΣΥΝΟΛΟΝ
		ΕΝΗΛΙΚΕΣ**	ΑΝΗΛΙΚΟΙ***	
ΣΧΟΛΕΙΟΝ(ΛΟΧΟΣ)ΕΥΕΛΠΙΔΩΝ	21	13	3	37
ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΗΣ	5	4	-	9
Σ Υ Ν Ο Λ Ο Ν	26	17	3	46

* Αποτέλεσαν τη Γ΄ τάξη του Σχολείου (σ.σ οι Γάλλοι αριθμούν τις τάξεις των σχολείων αντίστροφα, δηλαδή Γ΄, Β΄, Α΄).
** Για παρακολούθηση μαθημάτων στο Σχολείο για ένα χρονικό διάστημα και μετά έξοδος ως αξιωματικών ή υπαξιωματικών, ανάλογα με την επίδοσή τους.
*** Μετά την ενηλικίωσή τους εγγραφή στο Μητρώο των κανονικών Ευελπίδων.

Πηγή: Επίσημος Κατάλογος των μαθητών του Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου
ΓΑΚ/Καποδιστριακόν Αρχείον/Γενικόν Φροντιστήριον Φ. 27

32. Αριθμητικά και ονομαστικά στοιχεία των μαθητών του “Σχολείου της Πυροβολικής”

Μετά την “παύσιν” του Σχολείου της Πυροβολικής και από τους δέκα τέσσερις (14) μαθητές (5 Ευέλπιδες και 9 Σπουδάρχες) της υποχρεωτικής εκπαίδευσης σ’ αυτό :

- Οι τέσσερις (4) Ευέλπιδες Πυροβολικού παρέμειναν στο επιτελείο του τάγματος, προκειμένου να συνεχίσουν και να ολοκληρώσουν την εκπαίδευσή τους , ενώ ο Καλλισγούρος Σπυρίδων , λόγω των γνώσεών του , προτάθηκε από τον Γάλλο Λόχαγό Πυροβολικού Ερρίκο Πωζιέ¹¹⁶ (Δεκέμβριος 1828) και διορίσθηκε από τον Κυβερνήτη “Υπασπιστής” (Adjudant) με το βαθμό του Ανθυπολοχαγού και ταυτόχρονα διδάσκαλος της Γαλλικής γλώσσας στο νεοσύστατο τότε “Κεντρικόν Πολεμικόν Σχολείον”. Και

- Οι υπηρετούντες, τον Δεκέμβριο του 1828, στους λόχους του Τάγματος των Πυροβολιστών και παράλληλα εκπαιδευόμενοι στο “Σχολείον της Πυροβολικής” εννέα (9) Υποψήφιοι Αξιωματικοί – Σπουδάρχες (Aspirants) μετεγγράφησαν , ύστερα από σχετική πρόταση του Λοχαγού Πωζιέ , στο νέο παραγωγικό Σχολείο (“Κεντρικόν Πολεμικόν Σχολείον”) , ανάλογα με την ηλικία τους , ως εξής :

- Πέντε (5) ως “Κανονικοί” Ευέλπιδες (σ.σ ηλικίας 15-19 ετών) για κανονική φοίτηση ως Ευέλπιδες και

- Τέσσερις (4) ως “Ακόλουθοι” Μαθητές του Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου (σ.σ Υπερήλικες 20 ετών και άνω) για παρακολούθηση μαθημάτων ως ακόλουθοι του σχολείου , για ένα χρονικό διάστημα.

Εκτιμώ, ότι μετά την μετεγγραφή των παραπάνω εννέα μαθητών του “Σχολείου της Πυροβολικής” εξέλειπε οριστικά ο θεσμός των Υποψηφίων Αξιωματικών – Σπουδαρχών, αφού από την αρχή της εφαρμογής του δεν παρουσίασε την προσδοκώμενη επιτυχία. Χαρακτηριστική είναι ακόμη και η διαπίστωση , ότι , εκτός από ένα Χιώτη , κανένας άλλος Σπουδάρχης (Aspirant)

του Πυροβολικού δεν καταγόταν από τα νησιά του Αιγαίου, ενώ τρεις ήταν Κερκυραίοι κι ένας Κύπριος .

Θεωρώ σκόπιμο να παραθέσω στη συνέχεια τα ονόματα και τα σωζόμενα σήμερα στοιχεία των υποχρεωτικά παρακολουθησάντων την εκπαίδευση στο “Σχολείον της Πυροβολικής” και παράλληλα υπηρετησάντων:

α. Στο επιτελείο του Τάγματος των Πυροβολιστών: πέντε (5) εθελοντών Ευελπίδων¹¹⁷ (σ.σ του Πυροβολικού):

	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΗΛΙΚΙΑ	ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ
1	Ερμόλαος Ζηνόβιος	23 ετών	Χέρμσταντ Ουγγαρίας
2	Λυκούδης Στέλιος	22 -//-	Κέρκυρα
3	Βιτάλης Θεμιστοκλής	17 -//-	Τεργέστη
4	Καλλισγούρος Σπυρίδων	21 -//-	Κέρκυρα
5	Wist Conrande (αλλοδαπός)	22 -//-	Ζαντάρ Δαλματίας

Σημείωση: Όλοι οι παραπάνω Ευέλπιδες ονομάσθησαν Ανθυπολοχαγοί Πυροβολικού κατά τα έτη 1828 και 1829.

β. Στους λόχους του Τάγματος Πυροβολιστών ως Ακολουθών: εννέα (9) εθελοντών Υποψηφίων Αξιωματικών – Σπουδαρχών¹¹⁸ (Aspirants):

	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΗΛΙΚΙΑ	ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ
1	Βλάχος Αρσένιος	15 ετών	Κέρκυρα
2	Δρεσινός Εμμανουήλ	18 -//-	Κέρκυρα
3	Φραγκουλάκης Μιχαήλ	18 -//-	Χίος
4	Οικονομίδης Σπυρίδων	18 -//-	Κύπρος
5	Ξενάκης Πανταλέων	18 -//-	?
6	Σπυρίδης Παναγιώτης	20 -//-	Σμύρνη
7	Μεταρράχης Αντώνιος	20 -//-	Κων/πολις
8	Καλογερόπουλος Λυκούργος	20 -//-	Κέρκυρα
9	Kiersche Joseph (αλλοδαπός)	20 -//-	Μπάτεν (Γερμανίας)

Σημείωση: Από τους παραπάνω Ακολουθούς μόνον ο Βλάχος Αρσένιος φοίτησε κανονικά στο Κεντρικό Πολεμικό Σχολείο και ονομάσθηκε Ανθυπολοχαγός Πυροβολικού στις 12 Ιουλίου 1831.

33. Συνέχιση της λειτουργίας του “Σχολείου της Πυροβολικής”

Η πασιφανώς αναγκαία ειδική τεχνική και τακτική εκπαίδευση των υπηρετούντων και των μελλόντων να εισέλθουν στο “Επιστημονικόν” ή “Τεχνικόν” Σώμα (σ.σ Όπλον) του Πυροβολικού , οδήγησε προφανώς το διοικητή του Συνταγματάρχη Κόμη Νικόλαο Πιέρρη να ζητήσει εγκαίρως από τον Κυβερνήτη τη διατήρηση του Σχολείου της Πυροβολικής μετά τη συγκρότηση του Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου , με την ίδια οργανωτική δομή και υπαγωγή ως “Σχολείου Εφαρμογής του Σώματος”. Έτσι το Σχολείο, χωρίς να διακόψει τη λειτουργία του , συνέχισε , με τον τίτλο “Σχολείον του Τάγματος του Πυροβολικού” (Ecole de Battallion d’Artillerie) το σοβαρό εκπαιδευτικό του έργο και μετά την οριστική μετεγγραφή των εννέα (9) Σπουδαστών – Υποψηφίων Αξιωματικών (“Aspirants”) του Πυροβολικού στο

συγκροτηθέν τότε νέο στρατιωτικό εκπαιδευτικό κατάστημα (σ.σ Κεντρικών Πολεμικών Σχολίων) και στην υπόλοιπη Καποδιστριακή περίοδο (13 Ιανουαρίου 1829 – 27 Σεπτεμβρίου 1831). Αυτό διαπιστώνεται από διάφορες πρωτογενείς αρχειακές πηγές όπως:

- Τα κατά μήνα Ημερολόγια Εξόδων του Τακτικού Σώματος [π.χ. στο “Ημερολόγιον Εξόδων” του μηνός Ιανουαρίου 1829 αναφέρεται (σ.σ στη Γαλλική γλώσσα) με α/α 29 δαπάνη «*Δια την αγοράν Εργαλείων των Μαθηματικών διά το Σχολείον της Πυροβολικής ,υποβληθείσα υπο της Επιτροπής Διαχειρίσεως (σ.σ του Σώματος).....Γρόσια 3.750*].ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: α/α εγγράφου 18.

-Τις αποδείξεις πληρωμής των καθηγητών του (π.χ. του καθηγητή των Μαθηματικών Δημητρίου Δεσποτοπούλου για παράδοση μαθημάτων από 15 Νοεμβρίου 1828 μέχρι 1^{ης} Απριλίου 1829¹¹⁹ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ α/α εγγράφου 19.)

34.Η εκπαίδευση των Ευελπίδων σε αντικείμενα Πυροβολικού

α. Λόγω των απαραίτητων θεωρητικών επιστημονικών γνώσεων αλλά και της αναγκαίας πρακτικής εξασκήσεως που έπρεπε να έχουν οι προοριζόμενοι για το Σώμα των Πυροβολιστών μαθητές του Λόχου Ευελπίδων (1 Ιουλίου 1828 – 12 Ιανουαρίου 1829) είχε προβλεφθεί ευθύς εξ αρχής η διδασκαλία αντίστοιχων μαθημάτων. Πιό συγκεκριμένα το υπό δοκιμή Σχέδιο Ψηφίσματος “Περί Διοργανισμού των Τακτικών Στρατευμάτων” και στο “Περί Ευελπίδων” Τμήμα του καθόριζε, με το άρθρο Μ', τα εξής:

« *Οσοι των μαθητών έχουν σκοπόν να εμβούν εις το πυροβολικόν, θέλουν γυμνάζεσθαι επί το παρόν την χρήσιν των πυροβόλων εις το επίπεδον, κατά θέσεις και εις πολιορκίαν, θέλουσι διδάσκεσθαι προς τούτοις την Ιχνογραφίαν , την Αριθμητικήν και τα στοιχεία της Γεωμετρίας, τα περί κατασκευής του υλικού της πυροβολικής και των κανονοστασίων και τα περί προπαρασκευής των πολεμοφοδίων, εν ενί λόγω το απολύτως αναγκαίον μέρος των επιστημών και τεχνών, αι οποίαι συμβάλλουσιν εις την γνώσιν του πυροβολικού».*

Συνεχίζοντας, το Άρθρο ΜΒ' έγραφε: «*Αύτη η προσωρινή και επιπόλαιος μάθησις των εις την πυροβολικήν (και την ιππικήν) ασχολουμένων θέλει εκτανθή καθόσον το επιτρέπουν οι περιστάσεις*».

β. Αντίθετα το Διάταγμα Περί Οργανισμού της Στρατιωτικής Κεντρικής Σχολής, (12 Ιανουαρίου 1829) προέβλεπε για όλους ανεξαιρέτως τους Ευέλπιδες τα ακόλουθα:

ΠΕΡΙ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ' (Άρθρον 50)

Εις μεν την τρίτην τάξιν
Αριθμητική

Θεωρία Μαθηματικά

Γεωμετρία (4 πρώτα βιβλία)

Εις δε την Δευτέρα τάξιν
Γεωμετρία 5^{ov}, 6^{ov} και 8^{ov} βιβλία

Θεωρία Μαθηματικά   Τριγωνομετρία
Ποσοτική μέχρι της Γενικής Θεωρίας των ισοτήτων
Γεωμετρία περιγραφική

Πράξις   Προσωπογραφία Γραφική και Τοπογραφική
Μετασχηματισμοί Πεζικού και κυριότερον του
Πυροβολικού

Εις δε την Πρώτην Τάξιν (σ.σ οι Γάλλοι μετρούν αντίστροφα γ, β, α τάξη)

Θεωρία   Αρχαί περί μονίμου οχυρώσεως
    Αρχαί Στοιχειωδέστεραι περί Χημείας, Φυσικής και
    Μηχανικής
    Αρχαί.....
    Αρχαί Περί τοπογραφίας
    Μάθημα Περί προσκαίρου οχυρώσεως
    Μάθημα Περί λειτουργίας πυροβολικής εις στρατόπεδον,
    Φρούρια και καταστήματα
    Χωρομετρία κατά μαγνήτην, κατ' αβάκιον, αλφαδιασμός
    .....

Πράξις   Κατασκευή των πρωτίστων πολεμικών πυροτεχνημάτων
    Οικοδομή κανονοστασιών
    .....

Πυρασκία (σ.σ βολή) πεζών και πυροβολιστών

35.Εξοδος των Ευελπίδων στο Σώμα του Πυροβολικού

Το Άρθρο 58 του Διατάγματος "Περί Οργανισμού της Στρατιωτικής Κεντρικής Σχολής καθόριζε τα εξής: «Οι Ευέλπιδες της πρώτης τάξεως μετά τας εξετάσεις....., θέλουσι εξέλθῃ της σχολής και καταλεχθῇ κατά τον βαθμόν της αξιότητός των. Οι εκ τούτων πρώτοι αριθμοί θέλουσι καταταχθῇ εις το πυροβολικόν.....»

Υπόψη ότι την εποχή (Φεβρουάριος 1829) πού κυκλοφόρησε ο παραπάνω Οργανισμός δεν είχε συγκροτηθεί ακόμη το «Επί της Οχυρωματοποιίας και Αρχιτεκτονικής» Σώμα (Μηχανικού).

Τέλος, προς ενημέρωση των αναγνωστών, σχετικά με την εκπαίδευση των Ευελπίδων σε αντικείμενα Πυροβολικού και την έξοδό τους στο Σώμα του Πυροβολικού, παρατείνονται :

- Από την "Γενικήν Εφημερίδα της Ελλάδος" (Τεύχος 97^{ον} της 29^{ης} Δεκεμβρίου 1828) το τέταρτον Μέρος "Περί Ευελπίδων" του κυρωθέντος από τον Κυβερνήτη (σ.σ την 21 Δεκ 1828) Σχεδίου Διατάγματος "Περί Διοργανισμού των Τακτικών Στρατευμάτων". Και
- Από τον "Όργανισμόν της Κεντρικής Στρατιωτικής Σχολής" (22 Φεβρουαρίου 1829) το "ΠΕΡΙ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ" Κεφάλαιον Γ'(σελίδες 8 και 9).

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΕΝ ΔΙΓΙΝΗ, ΣΑΒΒΑΤΩ, 29 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1828.

Μέρος τέταρτον.

Περὶ τῶν Εὐελπίδων.

Ἄρθ. ΛΣΤ.

ταίνεται λόχος γυμνάσιω: ὑπὸ τὸ ὄνομα, λόχος τῶν πίδων.

Ἄρθ. ΛΖ.

ἄριθμός τῶν παραδεκτῶν εἰς τὸν λόχον τοῦτον μα-
-περιορίζεται ἐπὶ τὸ παρὸν μέχρι τῶν πεντήκοντα.

Ἄρθ. ΛΗ.

ὑπαξιωματικοὶ τοῦ λόχου τούτου λαμβάνονται, με-
-τῶν ἰδίων μαθητῶν.

Ἡ ἀρχαιότης τῆς εἰσόδου, ἡ καλὴ διαγωγή καὶ
-δόδο εἶναι τὰ εὐστατικά μέσα, τὰ ὅποια δίδουσι
-αἶωμα τοῦ προβιβασμοῦ τούτου.

Ἄρθ. ΛΘ.

μέρος τοῦ χρεύοντος βαθμοῦ τῶν αξιωματικῶν εἰς
-ακτικά στρατεύματα προσδιορίζεται διὰ τοὺς ὑπα-
-ατικούς τῶν εὐελπίδων.

Ἄρθ. Μ.

οὖς τῶν μαθητῶν ἔχουν σκοπὸν νὰ ἐμβοῦν εἰς τὸ
-ολικόν, θέλουσι γυμνάζεσθαι ἐπὶ τὸ παρὸν τὴν χρῆσιν
-υροβολῶν εἰς τὸ ἐπίπεδον, κατὰ θέσεις, καὶ εἰς
-ρκίαν, θέλουσι διδάσκεισθαι πρὸς τοῦτοις τὴν ἰχσο-
-αν, τὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς Γεω-
-ας, τὰ περὶ κατασκευῆς τοῦ ὕλικου τῆς πυροβολικῆς
-τῶν κανονεστασιῶν καὶ τὰ περὶ προπαρασκευῆς τῶν
-ερφιδίων, ἐν ἐνὶ λόγῳ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖον εἰς
-ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, αἱ ὁποῖαι συμβάλλουσιν
-ην γνῶσιν τοῦ πυροβολικοῦ.

Ἄρθ. ΜΑ.

οὖς τῶν Εὐελπίδων προσδιορίζονται διὰ τὸ ἰππικόν,
-λαμβάνει μερικὰς γνώσεις τῆς ζωιατρικῆς τέχνης,
-ιδάσκεισθαι τὴν ἰκπασίαν, θέλουσι μνησθῆναι νὰ
-ῶσει καθ' ὅλην τὴν λεπτομέρειαν τὴν ἰπισκειασίαν
-που, καὶ τέλος θέλουσι γυμνάζεσθαι εἰς τὰ πλέον συνήθη
-ατα τοῦ ἰππικοῦ, τὰ ὅποια ἄλλως θέλουσι διδάσκεισθαι
-ην θεωρίαν.

Ἄρθ. ΜΒ.

τη ἢ προσωρινὴ καὶ ἐπιπολαῖος μάθησις τῶν εἰς τὴν
-λικὴν καὶ τὴν ἰππικὴν ἐνασχολουμένων, θέλει
-ῆ καθόσον τὸ ἐπιτρέψουν αἱ περιστάσεις.

Ἄρθ. ΜΓ.

ων γυμνάζεσθαι εἰς τὴν πείλομαχίαν ὄχι μόνον ὅσοι
-ελπίδων διορίζονται εἰς αὐτὸ τὸ μέρος τῆς πολε-
-ου, ἀλλ' ἐπίσης καὶ ὅσοι οἱ μαθηταὶ τῆς πυροβολικῆς
-ε ἰππικῆς.

ΨΗΦΙΣΜΑ

Ἄρθ. ΜΔ.

Οἱ μαθηταὶ ὅλων τῶν κλάσεων θέλουσι μνησθῆναι τὴν
-κατέστρωσιν παντὸς εἴδους καταστύχων, καταλόγων καὶ
-ἀκαφορίων.

Ἄρθ. ΜΕ.

Οἱ διδάσκοντες ἀξιωματικοὶ θέλουσι διδάσκειν πρὸ πάντων,
-καὶ εἰς πᾶσαν περιστασίαν, τοὺς μαθητὰς τῶν τὴν ἀρετὴν
-καὶ τὴν μετὰ λόγου πειθαρχίαν.

Ἄρθ. ΜΣΤ.

Οἱ Εὐελπίδες ὄντες ἰδίως διορισμένοι εἰς καταταχθῆναι
-μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν τῶν τακτικῶν στρατευμάτων,
-λογίζονται ὡς ἔχοντες βαθμὸν ἀξιωματικοῦ.

§ α. θέλουσι ἔχει κοινὸν οἶκημα.

§ β. καθεὶς ἐξ αὐτῶν θέλει ἔχει μίαν ξυλινθὴν κλίνην
-καὶ μίαν τράπεζαν.

§ γ. θέλουσι λαμβάνει ὅλοι καθ' ἑκάστην μίαν μερίδα,
-τὸ ὄψωνιον, καὶ τέσσαρα διστήλα κατὰ μῆνα.

§ δ. Ἡ ἐνδυμασία θέλει προμηθεύεσθαι εἰς αὐτοὺς κα-
-ρὰ τῆς Κυβερνήσεως, θέλουσι δὲ προμηθεύει ἐξ ἰδίων τὰ
-παυκὰ τῶν.

Ἄρθ. ΜΖ.

Τὸ ἔδωγμα τῶν Εὐελπίδων θέλει εἶναι ἀπαρραλλκτον
-μὲ τὸ τῶν Ἐπιλέκτων, ἐξαιρουμένων μόνον τῶν διακρι-
-τικῶν σημείων.

Ἄρθ. ΜΠ.

Ὅστις τῶν Εὐελπίδων ἀποβλήθῃ ἐπὶ λόγῳ διαγωγῆς
-ἀτόμου, ἀμελείας, ἀναξιοτήτος, ἢ ἀνυποταξίας, χάνει κα-
-θε δικαίωμα νὰ καταταχθῇ ἀξιωματικός, ἢ ὑπαξιωματικός
-εἰς τὸ τακτικόν.

Ἄρθ. ΜΘ.

Ἡ ἐσωτερικὴ οἰκονομία τοῦ λόχου τῶν Εὐελπίδων θέ-
-λει κανονισθῆ δι' ἰδιαίτερας διαταξέως.

Ἐν Διγίνῃ, τὴν 21 Δεκεμβρίου 1828.

Ὁ Κυβερνήτης.

Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ.

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας
-Κ. ΤΡΙΚΟΠΗΣ.

Το τέταρτον Μέρος "Περὶ Εὐελπίδων" του κυρωθέντος ἀπὸ τον Κυβερνήτη (21 Δεκ 1828) Σχεδίου Διατάγματος "Περὶ διοργανισμοῦ τῶν Τακτικῶν Στρατευμάτων". Στὰ Ἄρθρα Μ' καὶ ΜΒ' προβλέπεται ἡ ἐκπαίδευση τῶν μαθητῶν του "Λόχου τῶν Εὐελπίδων" στο Πυροβολικό.

Κ Α Θ Η Μ Ε Ρ Ι Ν Η

Χειμερινή.

Θερινή.

45. Το επίσημον ἱμάτιον εἶναι τὸ ἄγχι τοῦδε παραδείχθην κατὰ τὴν σφαλὴν τῶν Εὐελτιδῶν, ἐκτὸς τῶν ἐπειδίδων, ἄτινα θέλουσιν εἶσθαι τὸ παράσημον τῶν μαθητῶν τῆς πρώτης τάξεως. Τὸ μὲν σῆκινον ἢ εἰς ἴσκιον ἱματίδιον θελ' εἶσθαι ἀπλοῦν, ἀπαρτίωτον, καὶ μὲ πειρώνας ἐμπεροσθεν· ὁ δὲ λαμποδέτης ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὑπέσματος, καὶ χρώματος· καὶ ἢ μὲν ἐπίσημος στολὴ εἶναι ἐκ σῆκος ὑπέσματος, ἢ δὲ καθημερινὴ ἐκ σῆκος ὀπλιτῶν.

46. Ἐπιτρέπεται εἰς μόνους τοὺς ὑπαξιωματικούς ἢ ζήτηφορία μὲ τὴν ἐπίσημον στολὴν, καὶ ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς λοιποὺς ἐπιπέδους ἢ ὀπλοφορία.

47. Ὁ μὲν στρατιωτικὸς τῆς ἐπαρχίας ἀρχηγὸς τῆς σκολῆς διαφέρει τῆς χειμερινῆς, ἢ θερινῆς στολῆς· ὁ δὲ Διευθυντὴς τῆς σκολῆς διαφέρει τὴν καθ' ἑκάστην ἐπίσημον, ἢ καθημερινὴν στολὴν· δύναται προσεῖται κατὰ συμβέβηκός, ἐὰν τὴ κίνη ἀναγκαῖον, νὰ διατάξῃ νὰ φορέσῃ χειμερινὴν στολὴν κατὰ τὸ θέρος· ἀλλὰ θέλει ἀπολογεῖσθαι εἰς τὸν στρατιωτικὸν τῆς ἐπαρχίας ἀρχηγόν.

ΠΕΡΙ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ.

Κ Ε Φ. Γ.

48. Οἱ τῆς αὐτῆς τάξεως θέλουσιν ἐξακολουθεῖ τὴν αὐτὴν σεφραν τῶν μαθημάτων· θέλουσι συνέρχεσθαι, εἰς ἐν, ἢ δύο, κατὰ τὴν εὐρωχωρίαν, σπουδαστήρια· ἀλλ' αἱ τάξεις θέλουσιν εἶσθαι διακεχωρισμένα ὑπ' ἀλλήλων.

49. Ἰκαστὴ τάξις θέλει ἐπιστατεῖσθαι ὑπὸ τοῦ λοχία τῆς, ὅστις θέλει διατρεῖ τὴν εὐταξίαν κατὰ τὴν μελέτην, καὶ βοηθεῖ τοὺς μαθητὰς εἰς τὰς ἀπορίας τῶν.

50. Μέγροι νεωτέρου διατάγματος θέλουσι παραδιδεσθαι τὰ ἐρεθῆς.

Εἰς μὲν τὴν τρίτην τάξιν.

Ἑλληνικὴ γλώσσα.
Γεωγραφία.

Λογικὴ μετὰ τῶν λογαρίμων.
Τὰ 4 πρώτα βιβλία τῆς Γεωμετρίας Λεγέδρου.
Ποσοτικὴ μέγρι τῆς ἀναλύσεως καὶ αὐτῶν τῶν δευτεροβάθμιων ἰσοτήτων.

Θεωρία

Μαθηματικά.

Μαθηματικά.

Προσωπογραφία καὶ Γραφικὴ.
Μετασχηματισμοὶ πεζικοῦ μέγρι καὶ αὐτοῦ τοῦ γυμνασίου τοῦ Ὀλεμοῦ.
Ὀπλιστικά.

Εἰς δὲ τὴν δευτέραν τάξιν.

Γαλλικὴ γλώσσα.
5ον ὄν καὶ 8ον βιβλίον τῆς Γεωμετρίας τοῦ Λεγέδρου.
Τριγωνομετρία εὐθύγραμμος, χρεῖσις τῶν πινάκων τῶν ἡμιτόνων.

Θεωρία

Μαθηματ.

Ποσοτικὴ μέγρι τῆς Γενικῆς θεωρίας τῶν ἰσοτήτων.
Γεωμετρία περιγραφικὴ καὶ ἀρχαὶ περὶ κωνικῶν τομῶν.

Προσωπογραφία Γραφικὴ, καὶ τοπογραφικὴ.
Μετασχηματισμοὶ πεζικοῦ, καὶ κυριώτερον τοῦ Πυροβολικοῦ.

Πράξις

Εἰς δὲ τὴν πρώτην τάξιν,

Λογικὴ περὶ μονίμου ὀχυρώσεως καὶ μέγιστα περὶ τεχνολογίας καὶ ἀπομαγίας.
" Στοιχειωδέστεραι περὶ Χημίας, Φυσικῆς, καὶ Μηχανικῆς.
" Περὶ πολιτικῶν οἰκοδομῶν.
" Περὶ τοπογραφίας.

Θεωρία

Μαθηματ.

Περὶ Προσκαίρου ὀχυρώσεως.
" Περὶ λειτουργίας πυροβολικῆς εἰς στρατόπεδον, φρούρια, καὶ καταστήματα.

Χωρομετρία κατὰ μαγνήτην, κατ' ἀδάκτιον, ἀλφασδασιμῶς.
Οἰκοδομογραφία, καὶ μολυνογραφία.
Κατασκευὴ στρατιωτικῆ.
Κατασκευὴ τῶν πρώτιστων πολυμικῶν πυροτεχνασμάτων.
Οἰκοδομὴ κανονοστασίων.
Γωμασκία.

Πράξις

Πυροβολιστῶν καὶ πυροβολιστῶν.

51. Ὄταν ἡ κατάστασις τῆς στρατιωτικῆς λειτουργίας συγχωρήσῃ μεγαλύτερον τῆς διδασκαλίας ἀνάπτυξιν, θέλει διορισθῆ ἑφορία ἐπὶ τῆς προόδου καὶ τελειοποιήσεως αὐτῆς. Ἐννοσοῦτο μέγρι νεωτέρου διατάγματος, ἢ φροντῆς αὐτῆς ἐπιτρέπεται εἰς μόνον τὸν Διευθυντὴν, ὅστις θέλει προβαλεῖ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ὅ,τι κίνη ἀναγκαῖον ὑπὲρ τῆς σκολῆς.

52. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν στρατιωτικῶν γυμνασίων τῶν μαθητῶν, καὶ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἰσίων δυνάται νὰ ἐπιταχθῶσιν ἔργων, κατ' αἴτησιν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς σκολῆς, θέλει διαταχθῆ ὑπ' αὐτῶν ἀπόσπασμα, ἐς

Αερική Σελίδα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

ΤΟ ΣΩΜΑ ΤΩΝ ΠΥΡΟΒΟΛΙΣΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1828-1829

36. Γενικά

Μετά την προοδευτική συγκρότηση ενός μεγάλου μέρους του Τάγματος των Πυροβολιστών και την από 10 Νοεμβρίου 1828 αναχώρηση¹²⁰ ενός λόχου του (σ.σ του 2^{ου}) για το Φρούριο της Κορώνης, το Σώμα συνέχισε να λειτουργεί κανονικά, ενώ λίγες μέρες αργότερα (15 Νοεμβρίου) εγκαινιάστηκε επίσημα, όπως αναφέρθηκε, και το "Σχολείο της Πυροβολικής".

Θεωρώ, ωστόσο, αρκετά χρήσιμο να παραθέσω στη συνέχεια και χωρίς σχόλια τις εντυπώσεις και κρίσεις, δύο αξιωματικών συγχρόνων της εποχής εκείνης, για τις κύριες δραστηριότητες του "Σώματος των Πυροβολιστών" και τις μεταβολές σ' αυτό για την περίοδο Νοέμβριος 1828 – Ιούλιος 1829, των :

- Υπολοχαγού Πεζικού Χρήστου Βυζαντίου Ιστορικού του Τακτικού Σώματος¹²¹, και Συνταγματάρχη Καρόλου Φον Χέϋδεκ Γενικού Διευθυντή των Τακτικών Στρατευμάτων και Ανωτέρου Φρουράρχου Αργολίδας, ο οποίος παραιτήθηκε τον Ιούλιο του 1829, για να τον διαδεχθεί ο Γάλλος Συνταγματάρχης Καμίλ Τρεζέλ (Camille Trezel) (σ.σ μέχρι τότε Υπαρχηγός του Επιτελείου του Γαλλικού Εκστρατευτικού Σώματος), προαχθείς σε Υποστράτηγο Γενικό Διευθυντή του Τακτικού Σώματος και λίγο αργότερα του ανετέθησαν και τα καθήκοντα του Γενικού Επιθεωρητή του ίδιου Σώματος.

Θα συνεχίσω το σύντομο, αλλά όπως εκτιμώ, και πολύ ενδιαφέρον χρονικό της δημιουργίας του Ελληνικού Σώματος του Πυροβολικού του νεότερου Ελληνικού Κράτους (1828- 1829), με:

- Τις προσπάθειες και κύριες ενέργειες της "Ελληνικής Πολιτείας" για την αξιοποίηση των υπαρχόντων άχρηστων ή «βεβλαμμένων» κανονιών, οβουζιοβόλων, μορταρίων, πολεμοφοδίων και γενικά υλικών Πυροβολικού.
- Την τοποθέτηση Γάλλων υπαξιωματικών στο "Τάγμα των Πυροβολιστών".
- Τη συγκρότηση Λόχου Τεχνιτών στο "Σώμα των Πυροβολιστών".
- Την αναδιοργάνωση του "Τάγματος των Πυροβολιστών"
- Την εκπαίδευση του Λόχου Πυροβολικού του Εθνικού (Πολεμικού)

Ναυτικού.

- Τη συμμετοχή του Πυροβολιού σε κοινά γυμνάσια του Τακτικού Σώματος.

Και

- Το διορισμό επιμέρους διαχειριστών πολεμικού υλικού στα φρούρια της χώρας.

Θα κλείσω, τέλος, με τη μνημόνευση "τιμής ένεκεν" και χάριν της ιστορίας και μόνον τους, μετά το Συνταγματάρχη Νικόλαο Πιέρρη, διοικητές αυτού του Σώματος μέχρι και μετά το τέλος της Καποδιστριακής περιόδου (Μάρτιος 1829 – Ιανουάριος 1932).

37. Εντυπώσεις και κρίσεις για τις κύριες δραστηριότητες του "Σώματος των Πυροβολιστών" 1828 – 1829.

-Ιστορία του Τακτικού Σώματος

«.....»

Ότε δέ επολιορκείτο η Ναύπακτος παρά των Ελληνικών στρατευμάτων, η Κυβέρνησις διά να επιταχύνη την άλωσιν του φρουρίου τούτου, διέταξε νά εκστρατεύσῃ μέρος τού τακτικού στρατού. Ούτω (22 Μαρτίου 1829) τέσσαρες λόχοι τού τρίτου τάγματος υπό τήν οδηγίαν τού ταγματάρχου Σωνιέρου, καί δύο κανονοστοιχίαι τού πυροβολικού εξεστράτευσαν διά την Ναύπακτον υπό τας διαταγάς του διοικητού του Πυροβολικού Πιέρου. Το σώμα τούτο φθάσαν εκεί ετοποθετήθη εις την προσδιορισθείσαν θέσιν της πολιορκίας και συνέπραξε μετά των ελαφρών στρατευμάτων εις την πτώσιν του φρουρίου. Ότε δε επαράδόθη το φρούριον (29 Μαρτίου 1829) το σώμα τούτο έμεινεν ως φρουρά αυτού, ήτις ηυζήθη μετά ταύτα και από άλλους λόχους.

Εις την απουσίαν του Συνταγματάρχου Πιέρου η διοίκησις του εν Ναυπλίω πυροβολικού εδόθη εις τον Ποζιέρον¹²². Ο ακάματος ούτος Γάλλος, καίτοι επιφορτισμένος με την διεύθυνσιν του πολεμικού σχολείου και του οπλοστασίου, άμα ανέλαβε την διοίκησιν του πυροβολικού, διαιρέσας αυτό εις τέσσαρας λόχους, ετακτοποίησε την υπηρεσίαν και τα γυμνάσια, προσκαλέσας τους Έλληνας αξιωματικούς να καταγίνωνται εις την αύξησιν των γνώσεών των. Μετά παρέλευσιν δε ολίγου καιρού το όπλον τούτο έκαμε τόσας προόδους, ώστε ήταν άξιον απορίας.....»

Έκθεσις¹²³ του Συνταγματάρχου Καρόλου Φον Χεύδεκ της 3^{ης} Ιουλίου 1829 προς τον Κυβερνήτην Ιωάννην Καποδίστριαν διά την Δ' Εθνικήν Συνέλευσιν

«Εψηφίσθη ο σχηματισμός πυροβολικού τάγματος από 6 λόχους, αρχηγός του οποίου διωρίσθη παρά της Υ.Ε. ο συνταγματάρχης κύριος Πιέρρης. Το υπάρχον πυροβολικόν εχρησίμευσεν ως βάσις. Πολύς καιρός και μέσα παντοία χρειάζονται διά την σύστασιν τεχνικού τινός σώματος εις ένα τόπον, όπου λείπει η επιστημονική και πολεμική εκπαίδευσις. Διά τούτο, είναι συγγνώμης άξιον, εάν το πυροβολικόν απέχη πολύ από ό,τι έπρεπε να είναι. Το προσωπικόν συμποσούται εις 419 ανθρώπους. Ογδοήκοντα ημίονοι αποτελούν την πυροβολικήν παρασκευήν ».

Σύμφωνα, τέλος, με την παραπάνω Έκθεση, η διάταξη του "Τάγματος Πυροβολιστών" στα τέλη Ιουνίου του 1829 ήταν η εξής :

- Ναύπλιον : Διοίκησις Τάγματος και τρεις (3) Λόχοι Πυροβολιστών
- Ακροκόρινθος : 1 Λόχος Πυροβολιστών
- Καστέλλι (φρούριον) Μορέως : (σ.σ Ρίον) 1 Λόχος Πυροβολιστών*
- Καστέλλι (φρούριον) Ρούμελης (σ.σ Αντίρριον) 1 Λόχος Πυροβολιστών*

*Ήταν οι δύο (2) λόχοι που συμμετείχαν στο τακτικό σώμα, το οποίο έλαβε μέρος στην πολιορκία του Φρουρίου της Ναυπάκτου (Μάρτιος 1829).

- Τις υποχρεώσεις της επιτροπής ή του αμοδίου οργάνου διενέργειας του διαγωνισμού και τον συμμετεχόντων υποψήφιων αγοραστών ή εκπροσώπων τους, και

- Κάθε άλλη απαραίτητη λεπτομέρεια σχετικά με την διαδικασία εκποίησης τους και ιδιαίτερα, αν τα προς πώληση άχρηστα μέσα μεταφέροντο στο εξωτερικό.

Την τελική απόφαση έγκρισης ή μη, της εκποίησης στον εκάστοτε μειοδότη είχε μόνο η Κυβέρνηση. Οι αγοραστές ήταν συνήθως Έλληνες (ή και αλλοδαποί) εκπρόσωποι ξένων εταιριών, κυρίως Γαλλικών.

Τα έσοδα από εκείνες ακριβώς τις εκποιήσεις διατίθεντο, για την αγορά και πάλι, μέσω πυρός, πολεμοφοδίων (πυρομαχικών) για το Πυροβολικό (τάγματος και φρουριών) αλλά και για τα τυφέκια (πυρίτιδες κανονιών και τυφεκίων, μολύβι και χαρτί για τα φυσίγγια των τυφεκίων, βόμβες, οβούζια, μυδράλλια, πυροτεχνήματα κ.λ.π.).

Το Καποδιστριακό Αρχείο 1828 – 1831 των Γενικών Αρχείων του Κράτους (Φάκελοι : της Γενικής Γραμματείας , του Γενικού Φροντιστηρίου, της Επιτροπής Οικονομίας και της Γραμματείας - Υπουργείου Στρατιωτικών) περιέχει πληθώρα επίσημων εγγράφων και αλληλογραφίας σχετικά με τις συνεχείς προσπάθειες της Κυβέρνησης για επωφελή αξιοποίηση των αναφερθέντων άχρηστων και «βεβλαμμένων» κυρίως μέσω πυρός , μικρό αριθμό από τα οποία κατείχαν νομίμως Έλληνες και ξένοι ιδιώτες (σ.σ μερίδια από λείες πλοίων, αγορές κ.λ.π.).

Εδώ θα πρέπει να προσθέσω ακόμη ότι, ένα μέρος από τα άχρηστα ορειχάλκινα κανόνια προοριζόταν – από το Σεπτέμβριο του 1829 και μετά – για την, ύστερα από κατάλληλη επεξεργασία, κοπή Εθνικών μεταλλικών νομισμάτων (Φοινίκων και υποδιαιρέσεών τους) από το νεοσύστατο τότε «Νομισματοκοπείο της Ελλάδος».

Τέλος, προς ενημέρωση των αναγνωστών, παραθέτω στην συνέχεια μια από τις πρώτες διαταγές του Κυβερνήτη για την αξιοποίηση άχρηστων ορειχάλκινων κανονιών.

Ε 14

Αρ.9477
Ψηφ. Κγ'

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Θεωρήσαντες την αναφοράν της επί της εξευρέσεως πόρων επιτροπής σημειωμένην, την 15 του ήδη μεσούντος

Ακούσαντες και την γνώμην του Πανελληνίου

Διατάσσομεν

Α'. Τα ορειχάλκινα άχρηστα κανόνια των Φρουριών¹²⁶ Ναυπλίου, Μονεμβασίας, Κορώνης, Κορίνθου και Γραμπούσης θέλουν πωληθεί.

(σ.σ προφανώς ο 2^{ος} Λόχος Πυροβολικού που πήγε στην Κορώνη από τις 10 Νοεμβρίου 1828 εντάχθηκε στη δύναμη του φρουρίου της ή ενδεχομένως να επέστρεψε αργότερα στο Ναύπλιο).

38. Αξιοποίηση των άχρηστων ή «βεβλαμμένων» κανονιών, οβουζιοβόλων, μορταρίων, πολεμοφοδίων και γενικά υλικών Πυροβολικού.

Η διαρκής στενότητα των οικονομικών πόρων του νεοσύστατου τότε Ελληνικού Κράτους και η εξ αυτής διαπιστωμένη πάγια αδυναμία εξοπλισμού, κυρίως του “Τάγματος των Πυροβολιστών” και των φρουρίων – και όχι μόνον – με τα απαραίτητα μέσα πυρός (κανόνια, οβουζιοβόλα, μορτάρια), τις αποσκευές τους, τα αναγκαία – πάσης φύσεως – πολεμοφόδια και τα γενικά και ειδικά υλικά Πυροβολικού, απασχόλησε, όπως ήταν επόμενο εξ αρχής και συνεχώς τον Ιωάννη Καποδίστρια, το Γενικό Φροντιστήριο (αργότερα το Υπουργείο Στρατιωτικών) και τον Γενικό Διευθυντή του Τακτικού Σώματος. Έτσι από πολύ νωρίς και πριν ακόμη εκδοθεί το διάταγμα “Περί Συστάσεως” του Τάγματος των Πυροβολιστών, ο Κυβερνήτης εξέδωσε, όπως αναφέρθηκε και αλλού, με την σύμφωνη γνώμη και του Πανελληνίου (σ.σ ένα είδος Συμβουλευτικού Οργάνου), τις πρώτες διαταγές και οδηγίες του. Με αυτές καθόριζε, όχι μόνο τον τρόπο του εντοπισμού, αλλά και επιθεώρησης, απογραφής και λεπτομερούς αναφοράς όλων γενικά των ευχρήστων και άχρηστων ή «βεβλαμμένων», μέσων πυρός και πολεμοφοδίων που υπήρχαν ή εντοπιζόντο σε ολόκληρη την τότε ελεύθερη επικράτεια, προκειμένου να τα αξιοποιούσε κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, επωφελεία και πάλι του Πυροβολικού (του τάγματος και των φρουρίων) αλλά και του υπόλοιπου Τακτικού Σώματος, εν ανάγκη δε και των μαχόμενων ατάκτων στρατευμάτων (σ.σ κυρίως σε : μολύβι, πυρίτιδα και χαρτί των γεμισμάτων φυσιγγίων). Υπόψη ότι, την εποχή εκείνη υπήρχαν διάσπαρτα σε ολόκληρη την επικράτεια (Οχυρωματικά έργα, Οπλοστάσιο του Ναυπλίου, πόλεις, χωριά και ύπαιθρος), εξαιτίας του υπέρ την Ανεξαρτησίας Αγώνα των Ελλήνων, άχρηστα, ανενεργά ή «βεβλαμμένα» μέσα πυρός, πολεμοφόδια και λοιπά υλικά, ιδιαίτερα δε σε λιμάνια από βυθισμένα πολεμικά πλοία (ναύαγια), είτε από εμπρησμούς¹²⁴ είτε από ναυμαχίες¹²⁵, είτε και από βολές πυροβολικού των φρουρίων. Εκείνη ακριβώς η πάγια τακτική της απογραφής και της αναφοράς τηρήθηκε σχολαστικά καθόλη τη διάρκεια της διακυβέρνησης της χώρας από τον Ιωάννη Καποδίστρια.

Προς το σκοπό αξιοποίησης των παραπάνω άχρηστων γενικά μέσων πυρός, πολεμοφοδίων και υλικών, η κατά καιρούς εκδιδόμενες διαταγές του Κυβερνήτη καθόριζαν υποχρεωτικά:

- Τον τρόπο μεταφοράς και συγκέντρωσής τους σε χώρους κατάλληλους για φόρτωση σε πλοία.
- Τις διαφανείς διαδικασίες διενέργειας δημόσιου πλειοδοτικού διαγωνισμού (προσφερόμενη τιμή για κάθε οκά του μετάλλου σιδήρου ή ορειχάλκου).

Β'. Οι Φρούραρχοι των ρηθέντων φρουρίων κατά τας αμέσους, κατά τας δια των ανωτέρω Φρουράρχων δοθησομένης οδηγίας του Γεν. Φροντιστηρίου θέλουν διακρίνει τα κανόνια ταύτα, θέλουν ζυγίσει αυτά, και θέλουν τα παραδώσει εις όποιον διορισθώσιν, εκθέτοντες λεπτομερώς δι' αναφοράς των προς το Γεν. Φροντιστήριον ή προς το ανώτερον Φρούραρχον τον αριθμόν των κανονίων, το είδος, την χωρητικότητα και το βάρος εκάστου.

Γ'. Το Γεν. Φροντιστήριον θέλει δεχθή τας προτάσεις των αγοραστών μέχρι της 10 του προσεγγίζοντος Μαρτίου μηνός, και θέλει θέσει υπ' όψιν της Κυβερνήσεως αναφοράν του λεπτομερούς περί του συμφερωτέρου τρόπου της πωλήσεως.

Δ'. Συνάζον τα εν τοις ρηθείσι φρουρίοις άχρηστα κανόνια θέλει έχει υπ' όψιν του Γεν. Φροντιστηρίου την αντικατάστασιν ευχρήστων σιδηρών εκ των ευρισκομένων και θέλει θέσει υπ' όψιν της Κυβερνήσεως σχέδιον περί της συμφερωτέρας προβλέψεως και άλλων τοιούτων δια την εντελή οχύρωσιν των φρουρίων.

Εν Αιγίνη την 18 Φεβρουαρίου 1829

Ο Κυβερνήτης

(Υπογραφή)

Ιωάννης Α. Καποδίστριας

Ο Γραμματέας της Επικρατείας

(Υπογραφή)

Ν. Σπηλιάδης

ΓΑΚ/ Καποδιστριακόν Αρχείον /Γενική Γραμματεία Φ 187 α/α εγγράφου 111)

39.Γάλλοι υπαξιωματικοί στο Τάγμα των Πυροβολιστών.

Τον Απρίλιο του 1829 και ύστερ' από αλληπάλληλες ενέργειες¹²⁷ του Ιωάννη Καποδίστρια προς τον διοικητή του Γαλλικού Εκστρατευτικού Σώματος στην Πελοπόννησο Στρατηγό Μαρκήσιο Νικόλαο – Ιωσήφ Μαιζώνα (Nicolas - Joseph Maison) και όχι μόνον, διετέθησαν , ύστερ' από επιθυμία τους , τριάντα πέντε (35) Γάλλοι υπαξιωματικοί (επιλοχίες και λοχίες) του Πεζικού και του Πυροβολικού ,οι οποίοι προαγόμενοι στο βαθμό του ανθυπολοχαγού ,θα χρησιμοποιούντο ως αξιωματικοί εκπαιδευτές στα αντίστοιχα σώματα. Έτσι ,οι τέσσερις (4) από αυτούς, προερχόμενοι από τις Γαλλικές μονάδες του Πυροβολικού , τοποθετήθηκαν στο Τάγμα των Πυροβολιστών για να ενισχύσουν τους αξιωματικούς των λόχων του, ώστε να συμπληρωθεί η οργανική δύναμή τους.

Για εκείνην ακριβώς τη (διπλωματική) χειρονομία του Γάλλου στρατηγού ανέφερε ,στις 18 Απριλίου του 1829, ο Διευθυντής του Τακτικού Σώματος Συνταγματάρχης Φον Χέϋδεκ στον Κυβερνήτη:

Αριθ.1853

Ναύπλιον, τη 18^η Απριλίου 1829*Εξοχώτατε*

Καθώς η Εξοχότης σας μου έκανε την τιμή να μου αναγγείλει ότι , ένας αριθμός (σ.σ συνολικά 35) Γάλλων στρατιωτικών (Αξιωματικών και Υπαξιωματικών) έχουν αφιχθεί εις το Ναύπλιον, οι οποίοι επιθυμούν να εισέλθουν εις την υπηρεσίαν της Ελλάδος.

Μεταξύ αυτών των στρατιωτικών υπάρχουν και 4 Υπαξιωματικοί του Πυροβολικού ,οι κύριοι Ντεμπέ ,Ντιό ,Μολινέρ και Λαφόντ, για τους οποίους παρακαλώ την Εξοχότητά σας να μού επιτρέψη να τους τοποθετήσω ως Ανθυπολοχαγούς εις το Τάγμα του Πυροβολικού.

.....
 .....
 Της Εξοχότητός Σας
 .....

Συνταγματάρχης Ντέ Χέυδεκ

(Μετάφραση εκ του Γαλλικού)

ΓΑΚ/Καποδιστριακόν Αρχείον /Γενικόν Φροντιστήριον Φ .42

Επίσης , από την υπ' αριθμ 1898/27 Απριλίου 1829 αναφορά¹²⁸ του Συνταγματάρχη Φον Χέυδεκ προς τον Κυβερνήτη πληροφορούμεθα ότι και άλλοι δύο υπαξιωματικοί του Πυροβολικού , οι λοχίες Πιέρ και Νιτχμέρ του Γαλλικού Αποσπάσματος των Πατρών προτάθηκαν να τοποθετηθούν στο Τάγμα των Πυροβολιστών με το βαθμό του ανθυπολοχαγού (σ.σ η πρόταση εγκρίθηκε) .

Υπόψη, τέλος, ότι ο συνολικός αριθμός των Γάλλων αξιωματικών που υπηρέτησαν στην Ελλάδα κατά την περίοδο διακυβέρνησης της χώρας από τον Ιωάννη Καποδίστρια (1828 -1831) έφθασε τους εκατόν πενήντα έξι (156)¹²⁹ , ένδειξη του αδιάπτωτου «ενδιαφέροντος» της τότε Γαλλικής Κυβέρνησης για την μόλις ελεύθερη από τον Οθωμανικό ζυγό Ελλάδα.

40.Συγκρότηση Λόχου Τεχνιτών στο Σώμα του Πυροβολικού

Η επιτακτική ανάγκη επισκευής και επιμελούς συντήρησης των Οργάνων ή Μέσων Πυρός (“Bouchers a feu”),των αποσκευών και πολεμοφοδίων τους .οδήγησε από ενωρίς (αρχές του 1829) στη συγκρότηση ενός “Λόχου Τεχνιτών του Πυροβολικού”, με ένα λοχαγό, δύο (2) υπολοχαγούς και ολιγάριθμο προσωπικό (οπλίτες τεχνίτες), όλοι πυροβολιστές. Ο λόχος εκείνος ,που αποτελούσε οργανικό τμήμα του “Σώματος των Πυροβολιστών” στρατωνιζόταν και εργαζόταν στις εγκαταστάσεις του Οπλοστασίου του Ναυπλίου.

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ (Αποσπάσματα) ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ
ΓΙΑ ΔΙΑΘΕΣΗ ΒΑΘΜΟΦΟΡΩΝ ΣΤΟ ΤΑΚΤΙΚΟ ΣΩΜΑ ΑΠΟ ΤΟ
ΓΑΛΛΙΚΟ ΕΚΣΤΡΑΤΕΥΤΙΚΟ ΣΩΜΑ.

-Επιστολή προς Μαιζώνα (4 Ιανουαρίου 1829)

«Δεν τολμώ να σας ζητήσω και πάλιν Κύριε Στρατηγε υπαξιωματικούς τινάς εξ εκάστου συνασπισμού (σ.σ Όπλου) πολύ δε ολιγώτερον αξιωματικούς. Αλλ' αν δύνασθε να μας τους δώσετε ,μέγιστον ωφέλημα μας κάμνετε ,διότι δι' αυτών δυνάμεθα ν' αυξήσωμεν τον αριθμόν των 2.000 Τακτικών».

Καποδιστρίου Α. Ιωάννου : "Επιστολαί". Τόμος 2^{ος} (σελ. 347)

*

-Επιστολή προς τον Στρατηγό κύριο Δουριώ¹³⁰. (9 Ιανουαρίου 1829)

«Περί δε των αξιωματικών μηχανικού ,πυροβολικού και των ιππέων ,ούς αναφέρει το γράμμα σας αναμφιβόλως έχομεν χρείαν αυτών και ουδ' ελείψαμεν να εκφράσωμεν και προς τον στρατηγόν Μαιζώνα τους περί τούτου πόθους ημών» .

Καποδιστρίου Α. Ιωάννου : "Επιστολαί". Τόμος 2^{ος} (σελ. 379)

*

-Επιστολή προς Μαιζώνα (19 Ιανουαρίου 1829)

«Προς όσα με προβάλλετε , κύριε Στρατηγέ, περί των αξιωματικών, ούς καταγίνεσθε να εκλέξετε ,και εγώ συνομολογώ δίκαιον το να τους προσφέρω βαθμόν τον ον ενεστώτως έχουσι ,και σας παρακαλώ να τους δώσετε την διαβεβαίωσιν ταύτην».

Καποδιστρίου Α. Ιωάννου : "Επιστολαί". Τόμος 3^{ος} (σελ.19)

*

-Επιστολή προς Μαιζώνα (19 Απριλίου 1829)

«Απαντώ προς το έντιμον γράμμα δι ' ού ηυδοκήσατε να μοι στείλετε κατάλογον των στρατιωτικών Γάλλων ,όσοι αγαπώσι να εμβώσι εις το Τακτικόν Ελληνικόν Σώμα».

Καποδιστρίου Α. Ιωάννου : "Επιστολαί". Τόμος 3^{ος} (σελ.86)

(σ.σ από τη μελέτη του περιεχομένου ολόκληρης της τελευταίας επιστολής φαίνεται ότι υπήρξε και «ευεργετική προαίρεσις» του βασιλιά της Γαλλίας (Καρόλου Ι') για τη διάθεση Γάλλων βαθμοφόρων ,προκειμένου να στελεχωθεί το Ελληνικό Τακτικό Σώμα.

41. Αναδιοργάνωση του Τάγματος των Πυροβολιστών

Μετά την εσπευσμένη αναχώρηση (Μάρτιος 1829) του Διοικητή του “Τάγματος των Πυροβολιστών” Συνταγματάρχη Νικολάου Πιέρρη, για την πολιορκία του Φρουρίου της Ναυπάκτου, ορίστηκε ως αντικαταστάτης του, με τον τίτλο του “Επιθεωρητού του Πυροβολικού”, ο τότε πολύ αξιόλογος Διοικητής του Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου (Ευελπίδων) Αντισυνταγματάρχη Πυροβολιού Ερρίκος Πωζιέ, μη απαλασσόμενος από τα μέχρι τότε καθήκοντά του. Πέντε (5) περίπου μήνες από την ανάληψη και των νέων του καθηκόντων και την πλήρη ενημέρωσή του, ο Πωζιέ υπέβαλε στον Γενικό Διευθυντή του Τακτικού Σώματος, Υποστράτηγο Καμίλ Τρεζέλ¹³¹ την από 27 Ιουλίου 1828 οκτασέλιδη λεπτομερή αναφορά¹³² του, με αρκετές ουσιώδεις προτάσεις του, για την τροποποίηση και συμπλήρωση του μέχρι τότε ισχύοντος υπ’ αριθμ. 5.554/17 Αυγούστου 1828 αρχικού ιδρυτικού διατάγματος του “Τάγματος των Πυροβολιστών”. Οι κυριώτερες από εκείνες τις προτάσεις ήταν, σε γενικές γραμμές, οι ακόλουθες:

- Επεξήγηση και σαφής διάκριση των όρων “Σώμα Πυροβολιστών” και “Τάγμα Πυροβολιστών”. Διαχωρισμός του Σώματος, αφενός στο “Τάγμα Πυροβολιστών” και αφετέρου στο “Λόχο Τεχνιτών” (εδρεύοντας τότε και εργαζόμενοι επ’ ωφελεία του Πυροβολικού στο Οπλοστάσιο του Ναυπλίου), με προϊστάμενο και των δυο, ένα συνταγματάρχη ή αντισυνταγματάρχη με τον τίτλο του “Διευθυντού του Πυροβολικού” (“Directeur d’ Artillerie”), δημιουργώντας έτσι τις προϋποθέσεις και την δυνατότητα τοποθέτησης ιδιαίτερου υφιστάμενου αξιωματικού ως Διοικητή του Τάγματος. (σ.σ υλοποιήθηκε πολύ αργότερα και επί διοικήσεως του Πυροβολικού του Ρώσου Αντισυνταγματάρχη Πυροβολικού Νικολάου Ραϊκό) και ενός ιδιαίτερου υφισταμένου αξιωματικού ως Διευθυντή του Οπλοστασίου.

- Τροποποίηση της σύνθεσης του επιτελείου του Τάγματος.

- Ανασυγκρότηση του Τάγματος σε τέσσερις (4), αντί έξι (6), Λόχους (Batteries) Πυροβολικού, ώστε να επιτευχθεί η πληρότητα (από πλευράς προσωπικού) σε συνδυασμό με την προτεινόμενη αλλαγή της συνθέσεως του Λόχου και η λειτουργικότητα της μονάδας (σ.σ η συνολική δύναμη του Τάγματος ουδέποτε έφτασε τους 609 αρχικά προβλεπόμενους άνδρες), με προϋπόθεση τη μόνιμη απόσπαση δυο ή τριών λόχων του σε διάφορα φρούρια της χώρας. Υπόψη ότι, πολύ αργότερα, προβλέφθηκε και υλοποιήθηκε και η επιπλέον συγκρότηση “Εδραίου” Λόχου Πυροβολικού (μονίμως στην έδρα του Τάγματος).

- Τροποποίηση της σύνθεσης του λόχου (Batterie) Πυροβολικού σε τέσσερις (4) Ουλαμούς (Escadrons) με τους ανάλογους αξιωματικούς και οπλίτες, ώστε να επιτευχθεί η πληρότητα και η λειτουργικότητά τους, ιδιαίτερα των μακριά του Τάγματος εδρευόντων λόχων. Παράλληλα προτάθηκε : η αναδιοργάνωση τους, από πλευράς αξιωματικών και βαθμοφόρων, ο διαχωρισμός των Πυροβολιστών σε Α΄ και Β΄ Τάξεως και η τοποθέτηση σε κάθε λόχο, ανά ενός Πυροτεχνουργού και Τεχνίτη Πυροβόλων.

- Πρόβλεψη συγκρότησης και λειτουργίας στην έδρα του Τάγματος Πυροβολιστών (σ.σ Ναύπλιο), ενός Σχολείου Διμοιρίας για εκπαίδευση υπαξιωματικών και ενός Σχολείου Στρατιώτου για παραπέρα βελτίωση της εκπαίδευσης των οπλιτών.

- Κατανομή των προτεινομένων τεσσάρων (4) λόγων του Τάγματος σε :

- Μια Διλοχία για τα Φρούρια : Ακροκορίνθου, Παλαιών Πατρών και Ναυπάκτου, και
- Μια Διλοχία για τα τέσσερα (4) Φρούρια της ευρύτερης περιοχής του Ναυπλίου (έδρα τάγματος): Παλαμηδίου, Ιτς Καλέ, κυρίως πόλεως και Επιθαλασσίου (Μπούρτζι).

- Απόσπαση στο τάγμα, Γάλλων εκπαιδευτών, από το Εκστρατευτικό τους Σώμα στην Πελοπόννησο, για πιο συστηματική εκπαίδευση του προσωπικού του τάγματος. Και τέλος

- Βελτίωση των οικονομικών παροχών (μισθολογίου κ.λ.π.) για το προσωπικό του τάγματος.

Ο Υποστράτηγος Τρεζέλ, υπέβαλε στον Κυβερνήτη, με την υπ' αριθμ. 143/21 Αυγούστου 1829 αναφορά του¹³³ με τις δικές του απόψεις, συμφωνώντας κατά βάση, με τις προτάσεις του Αντισυνταγματάρχη Πωζιέ. Η αναφορά του Γενικού Διευθυντή του Τακτικού Σώματος συνοδευόταν από:

- Τη λεπτομερή αναφορά του Πωζιέ.

- Σχέδιο Διατάγματος, για επικύρωση με όλες τις προτεινόμενες τροποποιήσεις και συμπληρώσεις του υπ' αριθμ. 5.554/17 Αυγούστου 1828, ισχύοντος μέχρι τότε, Διατάγματος "Περί Συστάσεως του Τάγματος των Πυροβολιστών".

- Ένα Πίνακα με τα αποτελέσματα επιθεώρησης του Τάγματος από τον Αντισυνταγματάρχη Πωζιέ.

- Σχέδιο Διατάγματος κατάταξης κατά σειρά αρχαιότητας όλων ανεξαιρέτως των αξιωματικών του Πυροβολικού. Και

- Ένα σημείωμα με αναλυτική αιτιολογία, για όλες τις προτεινόμενες από τον Αντισυνταγματάρχη Πωζιέ, τροποποιήσεις και συμπληρώσεις του αρχικού Διατάγματος.

Ο Ιωάννης Καποδίστριας αποδέχθηκε τελικά, στις 7 Σεπτεμβρίου 1829, όλες τις προτάσεις των Τρεζέλ και Πωζιέ, υπέγραψε τα δυο (2) Σχέδια Διατάγματος και τα επέστρεψε με την υπ' αριθμ. 14.257/8 Σεπτεμβρίου 1829 διαταγή του¹³⁴, προς εκτέλεση.

Μετά την υπογραφή των παραπάνω Διαταγμάτων ο Αντισυνταγματάρχης Πωζιέ υπέρβαλε, ως Διοικητής του Πυροβολικού, λεπτομερείς προτάσεις (σ.σ τις πρώτες στην ιστορία του Πυροβολικού) προαγωγής αριθμού κατωτέρων αξιωματικών του "Σώματος των Πυροβολιστών", σύμφωνα με την τότε εγκριθείσα νέα οργάνωση του. Όλες εκείνες οι προτάσεις έγιναν δεκτές τότε με το από 31 Οκτωβρίου 1829 Ψήφισμα του Κυβερνήτη.

Είναι, επίσης, ενδεχόμενο να συζήτησε λεπτομερώς, ύστερα και από την υπ' αριθμ. 187/27 Αυγούστου 1829 γραπτή εισήγηση¹³⁵ του Υποστρατήγου

Τρεζέλ, το όλο θέμα της αναδιοργάνωσης του “Σώματος των Πυροβολιστών” και με τον Συνταγματάρχη Πιέρρη, του οποίου ο Κυβερνήτης είχε εγκρίνει την άδεια, προκειμένου να επισκεφθεί, την εποχή εκείνη την Αίγινα, έδρα τότε της Ελληνικής Κυβέρνησης.

42. Εκπαίδευση του “Λόχου των Πυροβολιστών” του Εθνικού (Πολεμικού) Ναυτικού

Τα Ελληνικά Εθνικά (πολεμικά) πλοία του από το 1827 “Εθνικού Στόλου” ήταν από την έναρξη του πολυετούς υπέρ της Ανεξαρτησίας Αγώνα των Ελλήνων, μονίμως εξοπλισμένα με αριθμό πυροβόλων (σ.σ. ανάλογα με τον τύπο τους), επανδρωμένων με ναύτες – πυροβολιστές συνέχισαν δε τις πολεμικές επιχειρήσεις τους στις θάλασσες (αποκλεισμός παραλιών κ.λ.π.) και μετά την άφιξη του Ιωάννη Καποδίστρια στην Ελλάδα, προκειμένου να βοηθήσουν τα μαχόμενα στη Στερεά Ελλάδα Ελληνικά Ελαφρά Στρατεύματα.

Στις 2 Ιανουαρίου του 1829, ο Ναύαρχος Ανδρέας Μιαούλης ενημέρωσε με την υπ’ αριθμ. 503 αναφορά¹³⁶ του τη Ναυτική Υπηρεσία (βλέπε “Οργανόγραμμα”) ότι είχε συγκεντρώσει και οργανώσει σε Λόχο, επί του ναυλοχούντος τότε στο λιμάνι του Πόρου, Δικρότου πολεμικού πλοίου “ΕΛΛΑΣ” (σ.σ. με 64 πυροβόλα), εκατό (100) πυροβολιστές με διοικητή τον αλλοδαπό Υπολοχαγό Πυροβολικού Φίτς Γίββωνα και ζήτησε να του διατεθούν κατάλληλοι “προγυμνασται” (σ.σ. εκπαιδευτές) από το Τακτικό Πυροβολικό, προκειμένου να βοηθήσουν τον υπολοχαγό στην εκπαίδευση των ναυτών – πυροβολιστών του Λόχου.

Δεδομένου ότι, τα επί των Εθνικών πλοίων πυροβόλα ήταν, την εποχή εκείνη, σχεδόν τα ίδια με αυτά των φρουρίων (πυροβόλα “θέσεως”) της χώρας και προς επίτευξη αρτιότερης και ολοκληρωμένης εκπαίδευσης των ναυτών – πυροβολιστών, η Ναυτική Υπηρεσία ενημέρωσε με το υπ’ αριθμ. 2.771/4 Ιανουαρίου 1829 έγγραφό¹³⁷ της, τον Κυβερνήτη για τη συγκρότηση του “Λόχου των Πυροβολιστών” του Εθνικού Ναυτικού και ταυτόχρονα του πρότεινε: «να συγκατανεύση εις το να διορισθή ο αρχηγός του Πυροβολικού Σώματος να διορίση δύο των εμπειροτέρων υπαξιωματικών των Πυροβολιστών να μεταβώσιν εις Πόρον, και να χρησιμεύσωσι προσωρινώς ως προγυμνασται τούτου του Σώματος» (δηλαδή του Λόχου).

Καίτοι δεν εντοπίστηκε, κατά τη σχετική έρευνα, η απόφαση του Ιωάννη Καποδίστρια, εντούτοις θεωρείται βέβαιο ότι έκανε αποδεκτό το σχετικό αίτημα της Ναυτικής Υπηρεσίας

43. Συμμετοχή του Πυροβολικού σε κοινά γυμνάσια του Τακτικού Σώματος

Λίγες ημέρες πριν από τη νικηφόρα για τους Έλληνες τελευταία Μάχη στην Πέτρα Βοιωτίας (12 Σεπτεμβρίου 1829) μεταξύ Ελληνικών και Οθωμανικών στρατευμάτων, ο Γενικός Διευθυντής του Τακτικού Σώματος Υποστράτηγος Καμίλ Τρεζέλ πρότεινε, με αναφορά του, στον Κυβερνήτη τη συγκρότηση ενός «Γυμναστικού Στρατοπέδου» στην περιοχή των Μεγάρων. Το

Οι κατά φρούριο μερικοί διαχειριστές (σ.σ. τότε “καταλυματίες”) και με τον τίτλο του προϊσταμένου “Μερικού Οπλοστασίου” ή “Οπλοθήκης”, είχαν ως κύριο καθήκον και αρμοδιότητα τη λεπτομερή καταγραφή του υλικού, την ακριβή καταχώρησή του σε ειδικά κατάστοιχα και την εκτέλεση κάθε διατασσόμενης σχετικής δοσοληψίας. Ως προς δε τη διακίνηση όλων εκείνων των υλικών είχαν απ’ ευθείας και αποκλειστική εξάρτηση από το Κεντρικό “Οπλοστάσιον” (Arsenal) του Ναυπλίου, το οποίο και ενημέρωναν ανελλιπώς. Υπ’ όψη ότι σε κάποια φρούρια, τη χρέωση και την παρακολούθηση εκείνων των πολεμικών μέσων και υλικών αναλάμβαναν οι ίδιοι οι διοικητές των, κατά φρούριο, τμημάτων του τακτικού πυροβολικού.

Στα σημαντικά, τέλος, φρούρια ή σε ομάδα φρουρίων (π.χ. Πατρών – Καστελλίου Μόρεως, Ναυπάκτου – Καστελλίου Ρούμελης) τοποθετούντο και υπαξιωματικοί βοηθοί των διοριζομένων σε αυτά μερικών διαχειριστών του πολεμικού υλικού.

45. Διοικητές του Τάγματος των Πυροβολιστών από το Μάρτιο του 1829 μέχρι και τον Ιανουάριο του 1832

Οι διαδεχθέντες, το Συνταγματάρχη Νικόλαο Πιέρρη στη διοίκηση του Σώματος των Πυροβολιστών από 23 Μαρτίου 1829 μέχρι τέλος Ιανουαρίου 1832, δύο (2) ξένοι ανώτεροι αξιωματικοί, διατελέσαντες ταυτόχρονα και Διευθυντές του “Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου” (Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων) ήταν :

- Από 23 Μαρτίου 1829 μέχρι 14 Αυγούστου 1831.

Ο Γάλλος Αντισυνταγματάρχης Πυροβολικού Ερρίκος Πωζιέ (1792-1848). Ο ίδιος διορίστηκε¹⁴¹ επί πλέον, από τον Ιούνιο του 1829, και Επιθεωρητής του προσωπικού και υλικού του Οπλοστασίου (Arsenal). Και, μετά την παραίτησή του από το Ελληνικό Τακτικό Σώμα (14 Αυγούστου 1831).

- Από 12 Αυγούστου 1831 μέχρι τέλους Ιανουαρίου 1832

Ο φιλέλληνας και αγωνιστής κατά την Επανάσταση Ρώσος Αντισυνταγματάρχης Πυροβολικού Νικόλαος Αλεξέγιεβιτς Ραϊκό(φ)¹⁴² (1794-1854), ο οποίος διατήρησε παράλληλα και τα καθήκοντα του Επιθεωρητή του Οπλοστασίου. Ταυτόχρονα είχε τον τίτλο και τα καθήκοντα του “Ανωτέρου Διοικητού του Πυροβολικού” του Τακτικού Σώματος, με Διοικητή του Τάγματος τον (σ.σ πρώτον Έλληνα) παλαίμαχο Ταγματάρχη ή Λοχαγό α΄ Πυροβολικού Πασχάλη Ιακωμόπουλο¹⁴³, ο οποίος αντικαταστάθηκε, τον Απρίλιο του 1832, από, τον Υποταγματάρχη Πυροβολικού Γεώργιο Καρατζά.

Η σφραγίδα της ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟΥ και η υπογραφή του Αντ/ρχη Πυρ/κού Νικολάου Ραϊκό(φ) Διευθυντή του Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου και Ανωτέρου Διοικητού του Πυροβολικού (19 Νοεμβρίου 1831).

Στρατόπεδο εκείνο θα οργανωνόταν εκεί σαν ένα μικρό “Τακτικό”, θα λέγαμε σήμερα, “Συγκρότημα” - κλιμακίου Τάγματος, προκειμένου να εκτελούσε, ως σύνολο, κοινά τακτικά γυμνάσια (σ.σ ασκήσεις) της εποχής εκείνης. Την πρόταση αυτή ενέκρινε ο Κυβερνήτης με την υπ’ αριθμ. 14.288/8 Σεπτεμβρίου 1829 Διαταγή⁽¹³⁸⁾ του, ταυτόχρονα δε ενημέρωσε⁽¹³⁹⁾ σχετικά τον Εκτάκτον Επίτροπον Ανατολικής Στερεάς Ελλάδος Κωνσταντίνον Μεταξά και του επέστησε την προσοχή για τη διαγωγή και συμπεριφορά των στρατιωτών, ιδιαίτερα των Ελαφρών στρατευμάτων.

Σύμφωνα, λοιπόν, με την υπ’ αριθμ. 110/21 Σεπτεμβρίου 1829 αναφορά⁽¹⁴⁰⁾ του Υποστρατήγου Τρεζέλ, και πάλι προς τον Κυβερνήτη, τα τμήματα που τελικά θα συγκροτούσαν το “Στρατόπεδο”, αναχώρησαν, με επικεφαλής τον ίδιο, από το Άργος και το Ναύπλιο στις 16 Σεπτεμβρίου 1829 κι έφθασαν στην περιοχή των γυμνασίων (Μέγαρα) την 19^η του ίδιου μήνα, όπου και οργανώθηκαν ως εξής:

Γενικό Επιτελείο (σ.σ. Υποστράτηγο Καμίλ Τρεζέλ) : Αξ/κοί 3 Οπλ. 1
 Επιμελητές (σ.σ. Διοικητική Μέριμνα) : » 3 » -

- 5 Λόχοι Πεζικού (συγκροτημένοι σε Τάγμα)	» 21	» 238
- 1 Ημιλαρχία (Esquadron) Ιππικού	» 14	» 100
- 1 Λόχος (Batterie) Πυροβολικού με 4 ορεινά οβιδοβόλα (4 αξιωματικοί, 51 οπλίτες, 24 ημιονηγοί και 45 άλογα)	» 4	» 75
- Ομάδα Σκαπανέων (Μηχανικού)	» 1	» 11
- Μουσική	» 1	» 20
- Θεραπευτήριο εκστρατείας	» -	» 20

Συνολικά: 47 Αξιωματικοί, 466 οπλίτες και 165 άλογα.

Έτσι, για πρώτη φορά στην ιστορία του, το νεοσύστατο τότε Πυροβολικό συμμετείχε με μία Πυροβολαρχία σε κοινά γυμνάσια του Τακτικού Σώματος.

Τα γυμνάσια, τέλος, εις το “Στρατόπεδο” των Μεγάρων διήρκησαν σαράντα (40) περίπου ημέρες και όλα τα τμήματα που το αποτελούσαν, επέστρεψαν στις 30 Οκτωβρίου 1829 στους στρατώνες τους (Ναύπλιο και Άργος), διαλυθέντος του “Γυμναστικού Στρατοπέδου”.

44.Διορισμός επί μέρους διαχειριστών πολεμικού υλικού στα φρούρια.

Η διαπιστωμένη από τις περιοδικές αναφορές και καταστάσεις των φρουράρχων πληθώρα και ποικιλία του συσσωρευμένου και αποθηκευμένου, αλλά και του διασκορπισμένου μέσα στις πόλεις παντοειδούς πολεμικού υλικού (πυροβόλα παντός τύπου, αποσκευές πάσης κατηγορίας και χρήσεως πολεμοφόδια για τα πυροβόλα και το φορητό οπλισμό, γενικά και ειδικά υλικά κ.λ.π.), υποχρέωσε την κυβέρνηση να διορίσει προοδευτικά και υπό τους κατά τόπους φρουράρχους, επί μέρους διαχειριστές (σ.σ. βαθμοφόρους, κυρίως από το Πυροβολικό) εκείνου ακριβώς του πολεμικού υλικού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄

Η ΑΓΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ ΠΡΟΣΤΑΤΙΣ ΤΟΥ ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟΥ ΚΑΙ Ο ΠΡΩΤΟΣ ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

46. Περίληψη του Βίου της Αγίας Βαρβάρας

Αν και είναι γνωστός, τουλάχιστον στους πυροβολητές, ο βίος της Αγίας Βαρβάρας Προστάτιδας του Πυροβολικού, κρίνω σκόπιμο, και για λόγους συναισθηματικούς, να επαναλάβω εδώ μία πολύ σύντομη περίληψη¹⁴⁴ του:

Κόρη του πλουσίου ειδωλόατρη Διοσκούρου, Διοικητή της Ηλιουπόλεως (αρχαίας πόλης της Κοίλης Φοινίκης, στους ανατολικούς πρόποδες του Αντιλιβάνου, με σημερινή ονομασία Μπαλμπέκ). Γεννήθηκε στη Νικομήδεια (σημερινό Ισμίτ) της Μικράς Ασίας. Το έτος γεννήσεως της δεν είναι γνωστό, αλλά τοποθετείται μεταξύ των ετών 270 – 286 μ.Χ.

Προτού αναχωρήσει ο πατέρας της για κάποια εκστρατεία και φοβούμενος μήπως η όμορφη κόρη του, έφηβη πια, ασπασθεί το Χριστιανισμό, αλλά και για να αποτρέψει τυχόν ενόχλησή της από διάφορους νεαρούς ευγενείς, την περιόρισε σε ένα πύργο με το αναγκαίο υπηρετικό προσωπικό. Παρά την απομόνωσή της, όμως, η νεαρή κοπέλα έγινε Χριστιανή, χωρίς να είναι γνωστός ο άνθρωπος που την κατήχησε.

Ο πατέρας της, γνωρίζοντας πλέον, ότι η κόρη του ήταν Χριστιανή, προσπάθησε να την απομακρύνει από τη νέα θρησκεία, δίνοντάς της, ως σύζυγο, κάποιον νέο. Εκείνη αρνήθηκε πεισματικά. Τότε ο Διόσκουρος, απελπισμένος, γιατί δεν μπορούσε να καταικήσει τη δύναμή της, την οδήγησε στο δικαστή Μαρκιανό.

Ο Μαρκιανός διέταξε αρχικά να την φυλακίσουν και να την μαστιγώσουν ανηλεώς και αργότερα να την βασανίσουν απάνθρωπα με αποκοπή μελών του σώματός της, χωρίς ωστόσο η κοπέλα ν' απαρνηθεί, ούτε στιγμή την πίστη της. Τελικά, και επειδή η φυλακισμένη δεν πείσθηκε, ο δικαστής διέταξε να την αποκεφαλίσουν.

Ο Διόσκουρος τότε προσφέρθηκε να γίνει ο δήμιος της κόρης του. Έτσι, αφού την αποκεφάλισε με το ξίφος του, επέστρεψε στην πόλη θριαμβευτής πλέον για τον υπέρ της ειδωλολατρίας αγώνα του. Δεν άργησε, όμως, να δεχθεί και ο ίδιος την τιμωρία του: Ένας κεραυνός τον απανθράκωσε, ενώ η αγνή κόρη του ονομάστηκε αργότερα και τιμάται σήμερα ως Αγία από την Εκκλησία.

Το γεγονός εκείνο έλαβε χώρα κατά την περίοδο που Αυτοκράτορας του Ρωμαϊκού κράτους ήταν ο Μαξιμιανός Α΄, ο οποίος διετέλεσε Διοικητής του Δυτικού τμήματος της αυτοκρατορίας κατά το χρονικό διάστημα από 281 έως 305 μ.Χ.

• Η ΠΡΟΣΤΑΤΙΣ ΤΟΥ ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟΥ •

• Η εικόνη τῆς Ἁγίας Βαρβάρας ἐκ παλαιᾶς χαλκογραφίας.

Φωτ. Υπουργείου Στρατιωτικῶν: "ΜΕΓΑΛΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ" Αθήναι 1927-30.

47. Καθιέρωση της Αγίας Βαρβάρας ως Προστάτιδος του Πυροβολικού¹⁴⁵

Χωρίς να υπάρχει επαρκής ιστορική τεκμηρίωση, η ονομασία «Αγία Βαρβάρα» χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά(;) για τις πυριτιδαποθήκες της Γαλλίας την εποχή της ανακάλυψης της πυρίτιδας (γνωστής στην Ευρώπη από το 12^ο μ.Χ. αιώνα). Η ονομασία εκείνη έδωσε την αφορμή στους πρώτους πυροβολητές να «εκλέξουν» την Αγία Βαρβάρα ως Προστάτιδας του Σώματός τους. Οποιαδήποτε, όμως, κι' αν είναι η αιτία αυτής της «εκλογής», είναι γεγονός ότι, από την εποχή της χρησιμοποίησης της πυρίτιδας στα πεδία των μαχών και μετά, εκείνοι που χρησιμοποιούσαν τα πυροβόλα στις διάφορες εκστρατείες και πολεμικές συγκρούσεις «επεκαλούντο την Αγία Βαρβάρα» διά να τους προστατεύσει.

Το έτος 1483 ,οι Γάλλοι Πυροβολητές της πόλεως Lille (Λίλλης) της Γαλλίας ζήτησαν και έλαβαν την άδεια να ιδρύσουν επίσημα Συντεχνία ,η οποία έλαβε το όνομα της προστάτιδος της Αγίας Βαρβάρας · το δε 1570 ανήγειραν ,στην ίδια πόλη και «εις μνήμην της Αγίας» εκκλησία , η οποία πιθανόν να σώζεται ακόμη, Επίσης , στο Παρίσι, η Συντεχνία των Αξιωματικών του Πυροβολικού , των πυροβολητών ,πυροτεχνουργών και των πυριτιδοποιών ,εγκατεστημένη σε εκκλησία της πόλεως ,έφερε στο έμβλημα της και τετράστιχο αφιερωμένο στην Αγία Βαρβάρα.

Από τότε (τέλη του μεσαίωνα) και μέχρι σήμερα στη Γαλλία ,την Ιταλία και ιδιαίτερα στην Ισπανία ,η Αγία Βαρβάρα θεωρείται επίσημα ως Προστάτις του Πυροβολικού.

Τέλος , από τον 19^ο αιώνα και μετά ,οι διάφορες μονάδες πυροβολικού όλων σχεδόν των χριστιανικών εθνών της γής εορτάζουν την επαίτιο της Αγίας Βαρβάρας.

48. Η Αγία Βαρβάρα Προστάτις του Ελληνικού Πυροβολικού

Καίτοι ο Συνταγματάρχης Νικόλαος Πιέρρης , πρώτος Διοικητής του Τάγματος των Πυροβολιστών ,όπως και οι ξένοι αξιωματικοί , ιδίως οι πυροβολητές, που υπηρετούσαν τότε στην Ελλάδα, ασφαλώς γνώριζαν την Αγία προστάτιδα του Πυροβολικού , εν τούτοις δεν βρέθηκε κατά την μέχρι τώρα ιστορική έρευνα ,σχετική ένδειξη που να οδηγεί σε κάποια συγκεκριμένη ενέργεια ,τόσο για την καθιέρωση της Αγίας Βαρβάρας ως Προστάτιδος του Σώματος ,όσο και για το εορτασμό της επετείου της, κατά το μικρό χρονικό διάστημα από τον Αύγουστο έως το Δεκέμβριο του 1828 .Αυτό ίσως να οφείλεται και στο γεγονός ,ότι στο τέλος εκείνου του έτους δεν είχε ακόμη ολοκληρωθεί η οργάνωση του Τάγματος των Πυροβολιστών ,αφού η υπηρεσία σ' αυτό μόλις έφθανε τους τέσσερις (4) μήνες.

Μετά την αναχώρηση (22 Μαρτίου 1829) του Συνταγματάρχη Νικόλαου Πιέρρη, ως αρχηγού τακτικού σώματος (σ.σ πεζικού και πυροβολικού) ,για να συμμετάσχει στην πολιορκία της Ναυπάκτου ,νέος διοικητής του Τάγματος των Πυροβολιστών διορίσθηκε ,με διαταγή του Κυβερνήτη ,ο προαχθείς από 12 Ιανουαρίου 1829 σε Αντισυνταγματάρχη λοχαγός του Πυροβολικού Γάλλος Ερρίκος Πωζιέ, διατηρώντας ταυτόχρονα και την διεύθυνση του Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου (σ.σ Ευελπίδων), την οποία είχε από της συγκροτήσεώς του (12 Ιανουαρίου 1828).

Ο αξιόλογος και δραστήριος εκείνος αξιωματικός του πυροβολικού που διατήρησε τη διοίκηση του τάγματος και ταυτόχρονα τη διεύθυνση του Πολεμικού Σχολείου μέχρι τις 14 Αυγούστου του 1831 (σ.σ ενάμισυ περίπου μήνα πριν από την δολοφονία του Ιωάννη Καποδίστρια) πρέπει ,όπως θεωρείται πολύ πιθανόν, να εισηγήθηκε στον Κυβερνήτη και να ζήτησε έγκαιρα την έγκρισή ,του προφορική, ή γραπτή, προκειμένου να εορτασθεί , από το Σώμα των Πυροβολιστών , η Αγία Βαρβάρα το Δεκέμβριο του 1829 . Όμως για την πιθανολογούμενη εκείνη διαδικασία δεν υπάρχει κάποια ιστορική τεκμηρίωση. Το πνεύμα ,ωστόσο ,της αυστηρής πειθαρχίας που επικρατούσε τότε στο Τακτικό Σώμα και η επίσημη παρουσία του Γραμματέως (σ.σ Υπουργού) των Στρατιωτικών και Ναυτικών της Κυβερνήσεως στον μετέπειτα εορτασμό της Αγίας ,μας επιτρέπει να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι όλες οι σχετικές με αυτόν ενέργειες του Αντισυνταγματάρχη Ερρίκου Πωζιέ είχαν οπωσδήποτε τύχει της προηγούμενης προφορικής ή γραπτής έγκρισης του Ιωάννη Καποδίστρια, ή τουλάχιστον του παρόντος στην εορτή Γραμματέως, που ήταν ο αδελφός του Βιάρος Καποδίστριας.

Αναμφισβήτητο ,ωστόσο, παραμένει το γεγονός ,ότι ο εορτασμός της Αγίας Βαρβάρας από τους “Πυροβολιστάς” έγινε για πρώτη φορά στο Ναύπλιο , με κάθε επισημότητα, στις 4 Δεκεμβρίου του 1829 , όπως ακριβώς περιγράφει , σε γενικές, γραμμές, ο ανώνυμος δημοσιογράφος ή ανταποκριτής στην τότε “Γενική Εφημερίδα της Ελλάδος”¹⁴⁶ ,επισήμο έντυπο της Κυβερνήσεως της “Ελληνικής Πολιτείας”:

E 16

Εκ Ναυπλίου 4 Δεκεμβρίου

Σήμερον το Τάγμα των Πυροβολιστών εόρτασε την Αγία Βαρβάραν.

Είς λόχος του σώματος τούτου συνώδευσεν εις την εκκλησίαν του Αγίου Γεωργίου (σ.σ Μητρόπολη Ναυπλίου) το σώμα των Αξιωματικών του Τάγματος ,των οποίων προηγείτο ο επί των Στρατιωτικών και Ναυτικών Γραμματέως (σ.σ Υπουργός) της Κυβερνήσεως.

Η μουσική επροπορεύετο . Την δευτέραν δε ώραν μετά την μεσημβρίαν προσφέρθη στρατιωτικόν δείπνον εν τω κανονοστασίω της ξηράς(σ.σ ανατολική πλευρά του φρουρίου της πόλεως) ,και μεταξύ των συμποτών ήσαν στρατιώται καί των άλλων σωμάτων (σ.σ ταγμάτων).

Μετά μίαν και ημισείαν ώραν ο Υπουργός της Κυβερνήσεως ,ο Στρατοπεδάρχης (σ.σ Γενικός Διευθυντής του Τακτικού Σώματος) Τρεζέλ, ο Συνταγματάρχης, Πίσας¹⁴⁷ και ο αρχηγός των επιτελών (σ.σ του Τακτικού Σώματος) Ταγματάρχης Μολιέρος υπήγαν να θεωρήσωσι την εορτήν ταύτην και τους υπεδέχθησαν αναφωνούντες αλληλοδιαδόχως το Ζήτω η Ελλάς !, Ζήτω ο Κυβερνήτης !.

Πολλαί γυναίκες και άνδρες διάσημοι ήταν εις τους υπεράνω του κανονοστασίου προμαχώνας ,θεωρούντες την στρατιωτικήν εκείνην σκηνήν , εις την οποίαν διεδηλούντο σαφέστατα η αγάπη και η φαιδρότης των συμποσιαζόντων.

Μια πρόποσις προφέρθεισα παρά του Στρατηγού Τρεζέλ, εις ευδαιμονίαν του Κράτους και εις υγείαν του Κυβερνήτου , υπεδέχθη μετά ζωηροτάτης αγαλλιάσεως.

Ο Στρατοπεδάρχης μίλησε προς τους στρατιώτας και τους ομολόγησε την άκραν ευχαρίστησίν του δια την καλήν τους διαγωγήν .Ο Γραμματέυς της Κυβερνήσεως, τους εβεβαίωσεν περί της πρόνοιας ,την οποίαν ακαταπαύστως θέλει λαμβάνει η Κυβέρνησις δια την βελτίωσιν της καταστάσεών των.

Πρίν ή μετά ,τέλος ,τον πρώτο εκείνο επίσημο εορτασμό της Αγίας Βαρβάρας στο Ναύπλιο στις 4 Δεκεμβριου 1829 από το Σώμα των Πυροβολιστών , θεωρείτε πλέον ή βέβαιο ,ότι ,η θαυματουργός Αγία ανακηρύχθηκε, αν όχι και νωρίτερα, ως Προστάτιδά του όπως επικρατούσε αυτό το έθιμο από αιώνων στη Γαλλία και αργότερα στ' άλλα χριστιανικά έθνη· οπωσδήποτε δε συνεχίσθηκε και ο κατά έτος εορτασμός της από τότε και μέχρι σήμερα.

Τέλος , προστίθεται εδώ , ότι πριν να καθιερωθεί ο επίσημος εορτασμός της προστάτιδας του Πυροβολικού Αγίας Βαρβάρας , δια της υπ' αριθμ. 14.129/Αυγ. 1829 διαταγής¹⁴⁸ του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια , τα Σώματα του Πεζικού , Ιππικού και Πυροβολικού εόρταζαν κατ'έτος την "Εορτήν της Σημαίας".

Λευκή σελίδα

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ

Από το φθινόπωρο του 1829 μέχρι τις 14 Αυγούστου 1831 που, παραιτηθείς, απομακρύνθηκε¹⁴⁹ από τον Ιωάννη Καποδίστρια, ο Ανώτερος Διοικητής του Τακτικού Πυροβολικού Γάλλος Αντισυνταγματάρχης Ερρίκος Πωζιέ κατέβαλε συνεχείς και φιλότιμες προσπάθειες, τόσο για την απαραίτητη επάνδρωση του “Τάγματος των Πυροβολιστών” και του Οπλοστασίου με το κατάλληλα εκπαιδευμένο και τεχνικό προσωπικό, όσο και για την εξασφάλιση της επάρκειας τους σε μέσα πυρός (“Bouches a feu”), φορητό ατομικό οπλισμό, αποσκευές, πολεμοφόδια, εφόδια και πάσης φύσεως γενικά και ειδικά υλικά πυροβολικού. Προέβη επίσης σε αλληπάλληλες ενέργειες για τη συμπλήρωση του προβλεπόμενου αριθμού κανονιών, οβουζιοβόλων και μορταρίων, με τους διάφορους τρόπους, που συνοπτικά αναφέρθησαν, όπως επίσης και για την αντικατάσταση των κάθε φορά άχρηστων ή ανενεργών μέσων (σ.σ εκτοξευτών) πυρός. Ακόμη το ενδιαφέρον του επικεντρώθηκε στην προμήθεια από διάφορες πηγές πολεμοφοδίων, εφοδίων και υλικών και στη βελτίωση :

- Της εκπαίδευσης (γενικής, ειδικής και τεχνικής) (σ.σ «*χρήσις πυροβόλων φρουρίων και των δια το πεδίου της μάχης*») των αξιωματικών, υπαξιωματικών και στρατιωτών του Τάγματος και του Οπλοστασίου, τόνον από τους διοικητές (τάγματος και λόχων), όσον κι' από τους φρουράρχους, στα φρούρια των οποίων είχε μόνιμα διατεθεί τμήμα τακτικού πυροβολικού.
- Των οικονομικών παροχών (μισθού, σιτηρεσίου κλπ) των αξιωματικών και οπλιτών του πυροβολικού. Και
- Της ενδυμασίας (στολής κλπ) και εξάρτησης του Προσωπικού.

Πέραν, ωστόσο, από τη συνήθη δραστηριότητα που παρουσίασε το “Σώμα των Πυροβολιστών” κατά τη διετία 1830-1831, ένα σημαντικό για το επιστημονικό εκείνο Σώμα έλαβε χώρα τον Ιούλιο του 1831. Ήταν η ονομασία¹⁵⁰ και κατάταξη στο Πυροβολικό και των οκτώ (8) αποφοίτων της ιστορικής 1^{ης} Σειράς, από το “Κεντρικόν Πολεμικόν Σχολείον” (Ευελπίδων).

Σε όλες εκείνες τις προσπάθειές του, ο Ανώτερος Διοικητής του Πυροβολικού¹⁵¹ είχε πάντοτε την αμέριστη συμπαράσταση του πρώτου οργανωτή του Πυροβολικού και μετέπειτα μόνιμου Αρχιφρουράρχου ή Ανωτέρου Φρουράρχου της Ναυπάκτου και του Καστελλίου της Ρούμελης Συνταγματάρχη Πυροβολικού Νικολάου Πιέρρη, την ειλικρινή βοήθεια των Γάλλων Γενικών Διευθυντών του Τακτικού Σώματος αρχικά του Υποστρατήγου Καμίλ Τρεζέλ και, από 24 Αυγούστου 1830 και μετά, του επίσης Γάλλου Στρατήγου Ζεράρ¹⁵². Τέλος δε την πλήρη κατανόηση και ανιδιοτελή αγάπη του Κυβερνήτη, ο οποίος συνεχώς πάσχιζε για την επίλυση των σοβαρών προβλημάτων και την ικανοποίηση – στο μέτρο πάντοτε του δυνατού – των αναγκών του Πυροβολικού, όπως και όλων των άλλων Σωμάτων και Υπηρεσιών των Ελληνικών Στρατευμάτων (Τακτικού και Ελαφρών).

Λίγο καιρό μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια (27 Σεπτεμβρίου 1831) , ο μέχρι τότε Γενικός Διευθυντής του Τακτικού Σώματος Υποστράτηγος Ζεράρ έφυγε (σ σ το Νοέμβριο του 1831) ,μαζί του και το σύνολο σχεδόν των Γάλλων στρατιωτικών (αξιωματικών , υπαξιωματικών και στρατιωτών) , που υπηρετούσαν τότε στο Ελληνικό Τακτικό Σώμα , για τα Μεσσηνιακά Φρούρια (Μεθώνης και Νεοκάστρου) ύστερ'από διαταγή του Διοικητή του Γαλλικού Εκστρατευτικού Σώματος στην Πελοπόννησο.

Κατά τη μετά τη δολοφονία του Κυβερνήτη , χρονική περίοδο που ακολούθησε και μέχρι τις αρχές του 1833 (σ σ η αποκαλούμενη από τους ιστορικούς "Περίοδος Αναρχίας" , που το Ελληνικό Κράτος κυβερνήθηκε διαδοχικά από δυο "Διοικητικές Επιτροπές" (σ σ μια τριμελή με πρωθυπουργό τον Αυγουστίνο Καποδίστρια μέχρι το Μάρτιο 1832 και στη συνέχεια μια επταμελή) , τόσο η "Ελληνική Πολιτεία" , όσο και τα στρατεύματά της , έφθασαν στα όρια της πλήρους διάλυσης¹⁵³ . Αυτή ακριβώς η σοβαρή και ανώμαλη κατάσταση προκλήθηκε αφ'ενός μεν από τα τραγικά πολιτικοστρατιωτικά και εμφυλιοπολεμικά γεγονότα που διαδραματίστηκαν κατά την περίοδο εκείνη (σ.σ με πρωταγωνιστές κυρίως τα εν διαλύσει Ελαφρά Στρατεύματα) κι'αφετέρου από τη δραματική διαρκή έλλειψη οικονομικών πόρων.Στις 21 Δεκεμβρίου 1831, μάλιστα , και στην Η' Συνεδρίαση της Ε'. ΕΘΝΟΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ αναγνώσθηκε : «η έκθεσις του "Επί των Πολεμικών Γραμματέως" υπ'αριθμ.3.011,δι'ης εξέθετε την κατάστασιν του Στρατιωτικού, επισυνάπτων και Πίνακας από Α' μέχρι και Η' και κατεχωρήσθη ως υπ'αριθμ.11 των εισερχομένων (σ.σ της Εθνοσυνέλευσης) ».

Αρχομένου του έτους 1832 , η εξαιρετικά δύσκολη κατάσταση στην οποία είχε περιέλθει το Τακτικό Σώμα ανάγκασε τον τότε Γραμματέα των Στρατιωτικών Συνταγματάρχη Παναγιώτη Ρόδιο να διατάξει τη διάλυσή του το μήνα Φεβρουάριο (ΓΑΚ/ ΚΑ / Γραμματεία Στρατιωτικών Φ.175) Μετά , όμως , τέσσερις (4) περίπου μήνες διατάχθηκε η επανασυγκρότησή του με νέο Γενικό Διευθυντή.

Παρά τις συνεχείς κι'απεγνωσμένες προσπάθειες του νέου Γενικού Διευθυντή του Τακτικού Σώματος παλαίμαχου Γάλλου φιλέλληνα Συνταγματάρχη του Μηχανικού Φραγκίσκου Γραιγιάρ (Francois Graillard)¹⁵⁴ , πρώην επιτελούς του Στρατάρχη Δημητρίου Υψηλάντη στο Στρατόπεδο της Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας , δεν κατέστη δυνατή η διατήρηση αυτού του Σώματος σ'ένα ανεκτό και αξιόλογο επίπεδο . Και αυτό , κυρίως , ένεκα : της παραίτησης ή και αδικαιολόγητης απουσίας (σ.σ το μήνα Ιούλιο του 1832 είχαν φθάσει τους 31 αξιωματικούς) αρκετών από τα στελέχη του , της λιποταξίας των οπλιτών του και της κατακόρυφης πτώσης του ηθικού τους. Μοναδική ίσως εξαίρεση αποτέλεσε τότε το Οπλοστάσιο και το προσωπικό του Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου , κι'αυτό χάρη στις επίμονες και φιλότιμες προσπάθειες του Σάξωνα Διευθυντή του Συνταγματάρχη

Εδουάρδου Φον Ράινεκ και ιδιαίτερα στην πράγματι αξιοθαύμαστη υπομονή και επιμονή που επέδειξαν οι Ευέλπιδες μαθητές του.

Αναμενόμενο, ασφαλώς, αποτέλεσμα εκείνης ακριβώς της παγιωμένης ανώμαλης κατάστασης που επικρατούσε στο Τακτικό Σώμα ήταν η σχεδόν κατάρρευση¹⁵⁵ του, αφού το χαμηλό ηθικό του, η τραυματισμένη αξιοπιστία του και κυρίως η αισθητή μείωση της παρατακτής δύναμής του (από 4000 περίπου άνδρες στους 1000 συνολικά) το κατέστησαν πλέον αναξιόμαχο με μοναδική επιδίωξη την επιβίωση του εναπομείναντος προσωπικού του.

Από το χωρίς Ανώτερο Διοικητή "Σώμα των Πυροβολιστών" το τάγμα, με διοικητές διαδοχικά τους Λοχαγό Πυρ/κού Πασχάλη Ιακωμόπουλο (μέχρι τον Απρίλιο/1832) και Ταγματάρχη Πυρ/κού Γεώργιο Καρατζά, και με /του συρρικνωμένη τη δύναμη του (από 450 σε 180 - 190 άνδρες) ακολούθησε και αυτό την τύχη του Τακτικού Σώματος, το Οπλοστάσιο όμως με Διευθυντή το Συνταγματάρχη Μηχανικού Θεόδωρο Βαλλιάνο (σ.σ ταυτόχρονα ήταν και Διευθυντής του Μηχανικού) κατόρθωσε, παρά τα όποια σοβαρά προβλήματα να διατηρήσει τη δύναμή του και να παρουσιάσει αξιόλογη δραστηριότητα.

Εκείνη η όντως απελπιστική κατάσταση του άλλοτε ποτέ αξιολογότατου Τακτικού Σώματος, όπως εξάλλου κι'ολόκληρης της "Ελληνικής Πολιτείας" συνεχίστηκε μέχρι και την εποχή - αρχές του Ιανουαρίου 1833 - της άφιξης στην Ελλάδα, του «Ελέω Θεού» Βαυαρού ανήλικου βασιλιά της, με την / Οθωνα τριμελή Αντιβασιλεία του¹⁵⁶, την πολυπληθή ακολουθία του και το από 3.500 άνδρες Βαυαρικό Στρατιωτικό Σώμα, που τον ακολουθούσε ως συνοδεία του.

Δύο από τις πρώτες, καθοριστικές για τα σχεδόν εν διαλύσει τότε στρατεύματα της χώρας, ενέργειες της Αντιβασιλείας ήταν η έκδοση δύο (2) Βασιλικών Διαταγμάτων :

- Του από 25 Φεβρουαρίου 1833¹⁵⁷ "Περί διαλύσεως και οργανισμού του τακτικού στρατού" και
- Του από 2 Μαρτίου 1833¹⁵⁸ "Περί διαλύσεως των άτακτων στρατευμάτων"

Παράλληλα με τη διαταχθείσα διάλυση όλων γενικά των στρατευμάτων¹⁵⁹ και { (σ.σ όλοι οι υπηρετούντες τότε αξιωματικοί τέθηκαν προσωρινά σε "διαθεσιμότητα") / με την έκδοση λεπτομερών διαδοχικών Βασιλικών / και Διαταγμάτων, άρχισε εξ'αρχής και προοδευτικά, η συγκρότηση κι οργάνωση ενός πλέον νέου Στρατού του νεοπαγούς "Βασιλείου της Ελλάδος" (σ.σ έναρξη της ιστορικής Οθωνικής Περιόδου 1833 - 1862). Στα πλαίσια λοιπόν εκείνου του νέου Οργανισμού του Στρατού τέθηκαν οι πρώτες βάσεις προοδευτικού "σχηματισμού", σύμφωνα με το από 9 Ιουλίου 1833 Βασιλικό Διάταγμα¹⁶⁰, του "Οπλου του Πυροβολικού" με ~~το~~ "Διοικητικόν Πυροβολικόν", με

- Ένα Τάγμα Πυροβολικού (των έξι Λόχων Πυροβολικού κι'ενός Λόχου Ζευγυτών¹⁶¹) και
- Το Κεντρικόν Οπλοστάσιον (με όλα τα εργαστήρια, τις τεχνικές / > υπηρεσίες του κι'ένα Λόχο Τεχνιτών)

F, δηλαδή

Ο σχηματισμός του Όπλου του Πυροβολικού άρχισε από τα τέλη του Φεβρουαρίου του 1833 με την κατάταξη σ' αυτό :

- Αξιωματικών και υπαξιωματικών Πυροβολικού του Βαυαρικού Στρατιωτικού Σώματος.

- Των επιθυμούντων Ελλήνων και ξένων αξιωματικών και ~~των~~ υπαξιωματικών του διαλυθέντος Ελληνικού Τακτικού Πυροβολικού. Προκειμένου όμως να οριστικοποιηθεί η παραμονή τους στο σχηματιζόμενο Όπλο έπρεπε να υποστούν προηγουμένως τις προβλεπόμενες από το Βασιλικό Διατάγμα της 6^{ης} Μαρτίου 1833¹⁶² αυστηρές και δύσκολες εξετάσεις σε αντικείμενα του Όπλου τους – όπως κι εκείνοι του Όπλου του Μηχανικού – ενόπιον τετραμελούς επιτροπής, αποτελούμενης¹⁶³ από δύο λοχαγούς του Βαυαρικού Στρατού και δύο κατώτερους αξιωματικούς του Μηχανικού καθηγητές των Ευελπίδων. (σ.σ οι εξετάσεις εκείνες θα διεξάγοντο οι μεν Θεωρίας στο κτήριο της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων, οι δε Πράξεως σε κατάλληλο πεδίο ασκήσεων. Και

- Των εχόντων γραπτώς δηλώσει την επιθυμία τους δεκανέων και στρατιωτών του πρώην Τακτικού Πυροβολικού , κατόπιν επιλογής τους, για να συγκαταλεχθούν κι' εκείνοι στο προσωπικό του νέου Όπλου.

Έτσι ξεκίνησε , με αρκετές όμως σοβαρές δυσκολίες κι εμπόδια , αλλά και χωρίς ν' αποφευχθούν οι αδικίες σε βάρος των Αγωνιστών , και συνέχισε προοδευτικά η δημιουργία των Όπλων , Σχολών και Υπηρεσιών του , μετά την άφιξη των Βαυαρών στην Ελλάδα , στρατού.

→
Κλείνοντας , τέλος , τη λακωνική αναφορά μου για τη χρονική περίοδο Σεπτεμβρίου 1829 – Ιούλιος 1833 παραθέτω στη συνέχεια αντίγραφο του από 9 Ιουλίου 1833 ιστορικού οργανωτικού Βασιλικού Διατάγματος , που αναφέρεται αποκλειστικά στο “σχηματισμόν” του Πυροβολικού και εκείνου του “Περί εξετάσεων των αξιωματικών και υπαξιωματικών του Πυροβολικού και του Μηχανικού”¹⁶⁴ του επονομαζόμενου τότε “Βασιλικού Ελληνικού Στρατού”.

Ευχής έργο θα είναι ο μελλοντικός ιστορικός ερευνητής της “Οθωνικής Περιόδου” της Ελληνικής Στρατιωτικής Ιστορίας ν' ασχοληθεί και με τις πολλές και εξαιρετικά αξιόλογες δραστηριότητες του Πυροβολικού κατά την ενδιαφέρουσα εκείνη περίοδο¹⁶⁵ (1833 – 1862) .

Ἄριθ. 47.

Ο Θ Ω Ν κ τ λ.

Κατὰ τὴν ἀναφορὰν τῶν 2 (14) Ἰουνίου τῆς ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Γραμματείας μας περὶ σχηματισμοῦ τοῦ πυροβολικοῦ, διατάττομεν ὡς ἀκολούθως:

1. Θέλει συστηθῆ Διοικήσεις τοῦ Πυροβολικοῦ, ὑπὸ τὴν ὁποίαν θέλει εὑρίσκεισθαι ὅλον τὸ προσωπικὸν καὶ ὑλικὸν τοῦ ὄπλου τούτου.

2. Διοικητὴς τοῦ Πυροβολικοῦ θέλει εἶσθαι ὁ ἀνώτερος κατὰ βαθμὸν καὶ παλαιότερος ἀνώτερος ἀξιωματικὸς τοῦ Πυροβολικοῦ. Παρ' αὐτῶ διορίζονται:

1. Ὑπασπιστὴς (Λοχαγὸς ἢ Ὑπολοχαγός).

1. Λογιστὴς.

3. Εἰς τὸν Διοικητὴν τοῦ Πυροβολικοῦ ὑπόκεινται ὁ Διοικητὴς τοῦ τάγματος τοῦ Πυροβολικοῦ καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ Κεντρικοῦ Ὀπλοστασίου.

4. Ὁ διοικητὴς τοῦ πυροβολικοῦ ἔχει ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του τοὺς 6 λόχους τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τὸν λόχον τῶν ζευγιδῶν, ἔχοντας τὴν προσδιωρισμένην δύναμιν τοῦ σχηματισμοῦ των.

5. Οἱ ἐπιτελεῖς τοῦ τάγματος τοῦ πυροβολικοῦ συνίστανται ἀπὸ 1 Ἀντισυνταγματάρχην διοικητὴν, 1 Ταγματάρχην διοικητὴν, 1 Ταγματάρχην πρόεδρον τῆς οἰκονομίας, 1 Ὑπασπιστὴν, 2 Καταλυματίας τάγματος, 1 Ἰατρὸν τάγματος, 2 Ὑποἰατροὺς, 1 Ἰππιατρὸν, 2 Ἀνθυπασπιστάς, 1 Λογιστὴν, 1 Ἀρχισαλπικτὴν.

6. Ἡ διεύθυνσις τοῦ Κεντρικοῦ Ὀπλοστασίου ἔχει ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν της:

α. Τὸν λόχον τῶν τεχνιτῶν, β. Τὸ τεχνουργικὸν ὄπλοστάσιον, γ. Ὅλα τὰ καταστήματα τῶν ἐργοστασίων τοῦ πυροβολικοῦ, ὡς νιτροποιεῖα, πυριτοποιεῖα, τεχνουργεῖα, καὶ ἀκολούθως τὸ χιονευτήριον καὶ τρυπητήριον τῶν πυροβόλων, καθὼς καὶ τὰ ὄπλοποιεῖα, δ. Ὅλας τὰς διευθύνσεις τῶν ὄπλοστασίων.

Ἡ διεύθυνσις τοῦ Κεντρικοῦ ὀπλοστασίου συνίσταται ἀπὸ τὸν Διευθυν-
τὴν τοῦ Κεντρικοῦ ὀπλοστασίου, (Ἀντισυνταγματάρχην) καὶ ἀπὸ ἓνα
Ταγματάρχην διὰ τὸ οἰκονομικὸν συμβούλιον καὶ τὸ ταμεῖον, 1 Ἀρχαιο-
φύλακα (Λοχαγὸν ἢ Ὑπολοχαγὸν) διὰ τὰ σχέδια καὶ πρωτότυπα, 1 Κα-
ταλυματίαν συντάγματος (ἐλεγκτὴν καὶ ἐπὶ τῶν καταστίχων δι' ὅλα
τὰ ὀπλοστάσια), 1 Ταμίαν, 1 ἐπὶ τοῦ ὕλικου (Καταλυματίας τάγμα-
τος), 2 Λογιστὰς διὰ τὴν οἰκονομίαν καὶ τὸ γραφεῖον. Ἐκτὸς τούτων
διορίζονται, 1 Ἀρχιπυροτεχνίτης (Λοχαγὸς ἢ Ὑπολοχαγὸς μὲ 1 Πολεμε-
φοδιοποιὸν (Ὑπαξιωματικὸν), 4 Ἀρχιαποθηκοφύλακας, διὰ τὰ ὀπλοστά-
σια Ναυπλίας, Μεθώνης, Ναυαρίνων καὶ Μεσολογγίου (Λοχαγοὶ ἢ Ὑπολο-
χαγοὶ), 6 Ἀποθηκοφύλακες διὰ τὰ ὀπλοστάσια Βονίτσας, Ρίου, Ἀντιφρί-
ου, Κορίνθου, Μονεμβασίας, Εὐρίπου καὶ Καραμπαπᾶ, (Ἄνθυπολοχαγοὶ ἢ
ἐπιλοχίαι).

Διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀποθηκοφυλάκων θέλουν διορισθῆ οἱ ἀναγκαῖοι
ὕπηρεται ἐκ τοῦ λόχου τῶν ἀποστρατεῦτων.

Διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ὀπλοστασίων θέλουν διορίζεσθαι διαδοχικῶς
ἐκ τῶν πυροβολιστῶν τῆς γραμμῆς, 1 Λοχαγὸς β'. τάξεως πρὸς ὑπηρε-
σίαν τῶν πολεμεφοδίων, 1 Λοχαγὸς β'. τάξεως διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ
πρακτικὴν διδασκαλίαν τῶν ἀξιωματικῶν, ὑπαξιωματικῶν καὶ τεχνιτῶν.

Πρὸς τούτοις ἰκανὸς ἀριθμὸς ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξιωματικῶν τῆς
γραμμῆς θέλει διορίζεσθαι ἀπὸ τὸν διοικητὴν τοῦ πυροβολικοῦ κατὰ τὰς
ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ὀπλοστασίου καὶ διὰ τὴν πρακτικὴν ἐκπαί-
δευσιν αὐτῶν.

Ὁ σχηματισμὸς οὗτος θέλει πραγματοποιηθῆ κατὰ τὴν πρόθεσιν τῆς
ὑπηρεσίας τοῦ πυροβολικοῦ, καὶ θέλει χρησιμεύσει ὡς μέτρον διὰ τὸν ὀρ-
γανισμὸν καὶ τὴν διανομὴν αὐτοῦ.

Αἱ ἐκτεθεῖσαι ἀρχαὶ καὶ γενικαὶ θεωρίαι ἀπὸ τὸν διοικητὴν τοῦ πυρο-
βολικοῦ περὶ ἐργασιῶν τῆς διευθύνσεως τοῦ Κεντρικοῦ ὀπλοστασίου ἐγ-
κρίνονται, καὶ πρέπει κατ' ἐκείνας νὰ συνταχθοῦν αἱ λεπτομερέστεραι
ὁδηγαίαι.

Ἐν Ναυπλίῳ, τὴν 9 ἰουλίου 1833.

ΣΥΛΛΟΓΗ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ.

Ἄριθ. 1.

Ο Θ Ω Ν κλπ.

Ἀπεφασίσθαιεν καὶ διατάσσομεν τάδε·

Ἄρθρ. 4. Διορίζεται ἐπιτροπὴ πρὸς ἐξέτασιν τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τοῦ Μηχανικοῦ, ἵνα καταταχθῶσιν εἰς τὰ τεχνικά ταῦτα σώματα μόνον αἱ ἔχοντες τὰς δι' αὐτὰ ἀπαιτούμενας γνώσεις.

Ἄρθρ. 2. Ἡ ἐπιτροπὴ συνιστάται ἐκ τοῦ εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν τεθέντος Β. Βαυαρικοῦ λοχαγοῦ τοῦ πυροβολικοῦ βαρώνου Βράνδ, προέδρου, τοῦ λοχαγοῦ Βράκερ τοῦ Μηχανικοῦ, τοῦ καθηγητοῦ τῶν μαθηματικῶν παρὰ τῷ ἐκπαιδευτικῷ καταστήματι τῶν Εὐελπίδων Σταυρίδου, τοῦ καθηγητοῦ τοῦ αὐτοῦ καταστήματος Σμόλεντζ.

Ἄρθρ. 3. Ἡ ἐπιτροπὴ θέλει συνέλθει ἀνευ ἀναβολῆς καὶ ἐξετάσει πρῶτον τοὺς ἤδη εἰς τὸ πυροβολικὸν καὶ τὸ Μηχανικὸν διατελοῦντας λοχαγοὺς καὶ ὑπόλοχαγοὺς καὶ ἀκολούθως τοὺς ἀνθυπολοχαγοὺς καὶ τέλος τοὺς ὑπαξιωματικούς.

Ἄρθρ. 4. Τὰ ἀντικείμενα τῶν ἐξετάσεων εἶναι

Α'. Διὰ τοὺς λοχαγοὺς τοῦ πυροβολικοῦ.

1) Ἐκ τῶν μαθηματικῶν, ἀριθμητικὴ μέχρι τῆς μηχανικῆς, συμπεριλαμβανομένης ἰδίως δὲ ἡ γεωμετρία.

2) Ἐκ τῆς φυσικῆς καὶ τῆς χημείας, οἱ γενικοὶ ὅροι, καὶ αἱ γενικαὶ ἀρχαί.

3) Ἐκ τῆς ὀχυρωτικῆς, τὸ ἱστορικὸν αὐτῆς, γνῶσις τῆς ἀρ-
χαιοτέρας ὀχυρωτικῆς καὶ τῶν συστημάτων τοῦ Κοιχόρν, τοῦ
Βωβάν καὶ Μονταλεμβέρτου, Προσβολὴ καὶ ἄμυνα τῶν φρουρῶν,
Ἰπόνομος.

4) Ἐκ τῆς Πυροβολικῆς, ἱστορία τοῦ Πυροβολικοῦ καὶ χρῆσις
αὐτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ, ἐντὸς τῶν φρουρῶν καὶ ἐναντίον αὐτῶν.

5) Ἐκ τῶν γλωσσῶν, ἡ ἑλληνικὴ καὶ ἡ γερμανικὴ ἢ ἡ γαλλικὴ.

6) Ἐκ τῆς ἰχνογραφίας, ἡ γραμμικὴ καὶ ἡ τοπογραφικὴ.

7) Ἰπόμνημα εἰς δύο ἢ τρεῖς γλώσσας, ὁ βίος τοῦ συντάκτου
καὶ ἀνάπτυξις τῶν ἰδεῶν περὶ τοῦ καλλιτέρου τρόπου τακτοποιή-
σεως καὶ ἐκπαιδεύσεως τῶν στρατευμάτων καὶ καταστάσεως αὐ-
τῶν χρησίμων διὰ τὴν ὑπηρεσίαν.

8) Ἐκ τῶν γυμνασίων, ἡ ἵππασία, τὰ γυμνάσια ἐνὸς λόχου
πεζοῦ, μιᾶς ἐξευγμένης κανονοστοιχίας καὶ ἐνὸς κανονοστιαίου φρου-
ρίου ἢ πολιορκίας, με παρατήρησιν ἀν' ὃ ἐξεταζόμενος γυμνάζη
εὐσχήμως, με ζῆλον καὶ κρίσιν, καὶ ἀν' προστάζῃ καλῶς.

Β'. Διὰ τοὺς λοχαγοὺς τοῦ Μηχανικοῦ.

Ἰσχύουσιν οἱ ὑπὸ στοιχ. Α'. ὄροι 7 μέχρι τοῦ 6, ἐκ τοῦ 7
τὰ περὶ βίου καὶ ἐκ τοῦ 8 τὰ περὶ ἵππασίας. Ἐκτὸς δὲ τούτων
ἐξετάζονται εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν, καὶ ἕκαστος θέλει συντάξει
τὸ σχέδιον ἐνὸς ἀπλοῦ μετώπου τοῦ Βωβάν με διατομὰς, κά-
τοψιν καὶ τὰς λεπτομερείας καὶ προϋπολογισμὸν αὐτοῦ.

Γ'. Διὰ τοὺς ὑπολοχαγοὺς καὶ ἀνθυπο-
λοχαγοὺς τοῦ Πυροβολικοῦ.

1) Ἐκ τῶν μαθηματικῶν ἀριθμητικὴ, ἀλγεβρα, γεωμετρία καὶ
τριγωνομετρία.

2) Ἐκ τῆς φυσικῆς καὶ τῆς χημείας αἱ γενικαὶ ἀρχαὶ καὶ οἱ
γενικοὶ ὄροι.

3) Ἐκ τῆς ὀχυρωτικῆς αἱ γενικαὶ γνῶσεις.

4) Ἐκ τῆς πυροβολικῆς αἱ γενικαὶ ἀρχαὶ καὶ ἰδίως περὶ τοῦ
πεδίνου πυροβολικοῦ τοῦ φρουρίου καὶ τῶν πολιορκητικῶν.

5) Ἐκ τῶν γλωσσῶν, ὡς διὰ τοὺς λοχαγοὺς πρὸς τούτοις ἀν-
ὲ χαρακτῆρ τῆς γραφῆς ἵναὶ καλὸς ἢ τοῦλάχιστον εὐανάγνωστος.

6) Ἐκ τῆς ἰχνογραφίας, ὡς διὰ τοὺς λοχαγοὺς.

7) Ἰπόμνημα ὁ βίος.

8) Ἐκ τῶν γυμνασίων ἡ ἵππασία, γύμνασις ἐνὸς δύλαμου πεζοῦ,

ένος ούλαμου πεδινού έξευγμένου, και ένός πολιορκητικού κανονοστασίου. Σημειωτέον άν γυμνάζη εύσχήμως, με ζήλον, και κρίσιν, και άν προστάζη καλώς.

Δ. Διά τούς ύπολοχαγούς και άνθυπολοχαγούς του μηχανικού.

Ίσχύουσιν οί ύπό στοιχ. Γ': όροι από του 4 μέχρι του 7 εκ του 8 εξετάζεται μόνον ή ιππασία. Εκτός τούτων εξετάζονται τας γενικάς αρχάς της αρχιτεκτονικής και διαγράφουσι τό σχέδιον απλής περιβολής δι' 400 άνδρας με δύο πυροβόλα και ένός στρατώνος δι' 200 άνδρας, ούτινας και τόν προϋπολογισμόν συντάττουσι.

Ε'. Διά τούς ύπαξιωματικούς.

1) Ανάγνωσις και γραφή έλληνιστί διά τούς έπιλοχίας, λοχίας και δεκανείς.

2) Εκ τής μαθηματικής, διά τούς δεκανείς, ή αριθμητική, διά τούς λοχίας και έπιλοχίας ή αριθμητική και ή γεωμετρία, άνευ τής άλγέβρας.

3) Εκ τής όχυρωτικής ή όνοματολογία των κυριωτέρων μερών ένός μετώπου φρουρίου και ιδίως ένός πολιορκητικού κανονοστασίου και διά τούς τρεις βαθμούς.

4) Εκ τής πυροβολικής ή όνοματολογία των διαφόρων ειδών των πυροβόλων και των μερών αυτών.

5) Γυμνάσια διά τούς δεκανείς ή εκτελέσις των γυμνασίων του όπλου και του πυροβόλου, διά τούς λοχίας όμοίως και γύμνασις ένός πεδινού κανονίου και ένός όβουζοβόλου, διά τούς έπιλοχίας γύμνασις ένός κανονίου και ένός όπλου.

Άρθρ. 5. Αί έγγραφοι εξέτάσεις των αξιωματικών θέλουν γενή έντός του καταστήματος τής Σχολής των Ευελπίδων κατά τόν εξής τρόπον.

1) Ο Πρόεδρος τής έπιτροπής όρίζει τά διά του παρόντος Διατάγματος μη προσδιοριζόμενα προβλήματα, χωρίς να τά γνωστοποιήση πρό τής στιγμής τής εξέτάσεως.

2) Πρώταν συγκαλούνται οί λοχαγοί και έπομένως οί ύπολοχαγοί και οί άνθυπολοχαγοί, καθ' όρισμένας ώρας, έντός αίθούσης, δίδονται αυτοίς χάρτης και κονδύλια και άκολούθως ύπαγο-

ρεύονται τὰ προβλήματα. Ἀπαγορεύεται ἡ χρῆσις παντός βοήθητικού, καὶ δὲν ἐπιτρέπεται εἰς οὐδένα ἀξιωματικὸν ἢ ἀντιγράφη ἀπὸ ἄλλου ἢ νὰ βοηθῆται παρ' ἄλλου.

3) Ἐπιτρέπεται ὅπως ἡ συγγραφή τοῦ βίου καὶ ἡ σχεδίασις τοῦ μετώπου φρουρίου τῆς περιβολῆς καὶ τοῦ στρατώνος ἐκτελεσθῆ παρὰ τῶν ἀξιωματικῶν οἰκάδε, καὶ ὅπως λάβωσιν εἰς τοῦτο τὴν βοήθειαν συγγραμμάτων. Τὰ ἔργα ταῦτα πρέπει νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ἐντὸς 12 ἡμερῶν.

4) Αἱ ἐξετάσεις εἰς τὰ γυμνάσια ἐκτελοῦνται εἰς θέσιν πρὸς τοῦτο κατάλληλον. Οἱ ἄνδρες χορηγοῦνται ἀπὸ τὸ πεζικὸν καὶ τὸ πυροβολικόν.

Ἄρθρ. 6. Αἱ ἐξετάσεις τῶν ὑπαξιωματικῶν ὅλων τῶν βαθμῶν γίνονται ὅσον τὸ δυνατὸν προφορικῶς. Περὶ αὐτῶν συντάσσεται πρωτόκολλον, οἱ δὲ ὑπαξιωματικοὶ ἐγγράφονται εἰς ὀνομαστικὸν κατάλογον κατὰ σειρὰν ἰκανότητος.

Ἄρθρ. 7. Διὰ τοὺς ἀξιωματικοὺς σημειοῦται δι' ἕκαστον χωριστὰ, καὶ οὐχὶ παραβλητικῶς ὁ βαθμὸς τῆς ἐπιδόσεως εἰς ἕκαστον ἀντικείμενον, τουτέστιν, ἐξαιρέτως, καλῶς ἢ μετρίως.

Περὶ τοῦ ὀρισμοῦ τούτου συσκέπτεται καὶ ἀποφασίζει ἡ πᾶσα ἢ ἐπιτροπὴ, ἀφοῦ πρῶτον ἐπεξεργασθῆ ἀπὸ καινοῦ τὰς λύσεις τῶν προβλημάτων.

Ἄρθρ. 8. Ἡ ἐπιτροπὴ ὑποχρεοῦται εἰς τὸν λόγον τῆς τιμῆς αὐτῆς νὰ μὴ γνωστοποιήσῃ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐξετάσεων εἰς οὐδένα μὴ δικαιούμενον ἐκ τῆς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ θέσεώς του νὰ λάβῃ γνῶσιν αὐτῶν, ἐξ ἐναντίας δὲ νὰ τηρήσῃ ἄκραν ἐχεμυθίαν.

Ἡ Ἡμετέρα ἐπὶ τῶν Στρατ. Γραμματεία τῆς ἐπικρατείας ἐπιφορτίζεται τὴν ἐνέργειαν τῶν περαιτέρω πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀνωτέρω διατάξεων.

Ἐν Ναυπλίῳ τὴν 6|18 Μαρτίου 1833.

Ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως,

Ἡ Ἀντιβασιλεία.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Διονυσίου Κόκκινου Ακαδημαϊκού : “ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ”
Τόμος 1^{ος} Σελίδα 402.
2. Διονυσίου Κόκκινου Ακαδημαϊκού : “ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ” :
Τόμος 2^{ος} Σελίδες 82-83 , όπου υπάρχει παράγραφος υπό τον τίτλο “ Η
έλλειψις Ελληνικού Πυροβολικού ” με λίαν ενδιαφέρουσα αφήγηση των
γεγονότων κατά την πολιορκία της Τριπολιτσάς.
3. Διονυσίου Κόκκινου Ακαδημαϊκού : “ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ”
Τόμος 2^{ος} Σελίδες 127-131.
4. Γενικά Αρχεία του Κράτους / Καποδιστριακόν Αρχείον / Γενική
Γραμματεία Φ.3 α/α εγγράφου 32 .
5. Έχει γράψει αξιόλογα απομνημονεύματα για τις δύο χρονικές περιόδους
που συμμετείχε με το πυροβολικό στον Αγώνα των Ελλήνων .
6. Διονυσίου Κόκκινου Ακαδημαϊκού “ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ”.
Τόμος 4^{ος} Σελίδα 9.
7. Κάρολος Κόμης Φον Νόρμαν (Graf Von Norman) .Φιλέλληνας
απόστρατος Υποστράτηγος από τη Στουτγκάρδη της Βυρτεμβέργης.
Μετείχε στους Ναπολεοντείους Πολέμους (1811 – 1815) .Με την
έκρηξη της Ελληνικής Επανάστασης , ήλθε στην Ελλάδα επικεφαλής
τακτικού σώματος φιλελλήνων , αποτελουμένου κατά το πλείστον από
παλαίμαχους αξιωματικούς . Το σώμα τούτο καταστράφηκε στη φονική
Μάχη του Πέτα , (4 Ιουλίου 1822) , ο δε Νόρμαν διασωθείς , βαριά
τραυματίας , στο Μεσολόγγι πέθανε , λίγο αργότερα , απ’ τις πληγές του.
8. Οι σημειούμενες , στη συνέχεια , πληροφορίες περί του Τακτικού
Σώματος και του Πυροβολικού προέρχονται από τα παρακάτω ιστορικά
συγγράματα :
  - α. Υπουργείου Στρατιωτικών : “ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΠΕΡΙ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ”
(Σελίδες 5-21) Αθήναι 1904.
  - β. Βυζαντίου Χρήστου , Αξιωματικού Πεζικού : “ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ
ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ
ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ 1821 ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ 1832 ” Αθήναι 1837 .Και

γ. Διονυσίου Κόκκινου Ακαδημαϊκού : “ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ
” Έκδοσις “ ΜΕΛΙΣΣΑ ” Αθήναι 1974.

9. Αξιωματικός του Μεγάλου Ναπολέοντα από τη Μασσαλία , από μητέρα Ελληνίδα. Με το εξελληνισμένο όνομα Βαλέστρας ή Παλέστρας εστάλη, ως γνώστης της Ελληνικής Γλώσσας , στην Κρήτη το 1822 , προκειμένου να οργανώσει εκεί τον Αγώνα. Αργότερα συνελήφθη από τους Τούρκους και εκτελέσθηκε. Πριν από την Επανάσταση κατοίκησε στα Χανιά επί έξι (6) χρόνια , όπου ο πατέρας του είχε εμπορικό κατάστημα .
10. Αξιωματικός , καταγόμενος από τη νήσο Σαρδηνία . Ως λοχαγός είχε υπηρετήσει στην Ιταλική φρουρά του Μεγάλου Ναπολέοντα .
11. Χρήστου Σ. Βυζαντίου , Αξιωματικού Πεζικού : “ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΤΟ 1821 ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ 1832 ” Αθήναις 1837 (σελ. 7) .
12. Χρήστου Σ. Βυζαντίου , Αξιωματικού Πεζικού : “ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΤΟ 1821 ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ 1832 ” Αθήναις 1837 (σελ. 9) .
13. Βουλής των Ελλήνων : “Κώδιξ Νόμων και Ψηφισμάτων ” του Βουλευτικού Σώματος (Περίοδου 1822) . (Αρχείο Βιβλιοθήκης Βουλής των Ελλήνων) .
14. Φιλέλληνας αξιωματικός , καταγόμενος από τη Σαρδηνία , με υπηρεσία στο στρατό του Μεγάλου Ναπολέοντα . Έπεσε μαχόμενος στη φονική Μάχη του Πέτα (4 Ιουλίου 1822) .
15. Η εκ 30.000 ανδρών στρατιά του Μαχμούτ Πασσά – Δράμαλη υπέστη πανωλεθρία στην τοποθεσία “ Δερβενάκια ” της Αργολίδας (25 – 28 Ιουλίου 1821) από τα Άτακτα στρατεύματα του Στρατηγού Θεόδωρου Κολοκοτρώνη.
16. Αγωνιστής από τη νήσο Ρόδο. Διετέλεσε: Μέλος του Εκτελεστικού Σώματος (Υπουργός Στρατιωτικών) , Διοικητής του Τακτικού Σώματος (Ιούλιος 1824 – Σεπτέμβριος 1825) , Υπουργός Στρατιωτικών επί Καποδίστρια (Μάρτιος 1830 – Σεπτέμβριος 1832) και επί βασιλείας Όθωνα (1844) .
17. Έλληνας του εξωτερικού , απόφοιτος της Στρατιωτικής Ακαδημίας της Πετροπόλεως . Υπηρέτησε ως αξιωματικός του Μηχανικού στον Τσαρικό Στρατό . Έφθασε στην Ελλάδα τον Απρίλιο του 1822 και έκτοτε υπηρέτησε συνεχώς τη μαχόμενη πατρίδα ως αξιωματικός του πυροβολικού και του μηχανικού. Από το 1828 μέχρι το 1833 υπηρέτησε (Ταγματάρχης και Συνταγματάρχης) ως Διοικητής Μηχανικού και του Οπλοστασίου. Λίγο

Επί κεφαλής τμημάτων του Τακτικού Σώματος

αργότερα διετέλεσε πρόεδρος του στρατιωτικού Αναθεωρητικού Δικαστηρίου. Τον Οκτώβριο του 1836 διορίστηκε Γενικός Πρόξενος στη Μακεδονία με έδρα τη Θεσσαλονίκη, όπου παρέμεινε μέχρι το 1840. Το 1852 ονομάστηκε Συνταγματάρχης και το 1854 τέθηκε σε διαθεσιμότητα. Πέθανε φτωχός το 1857.

18. Έφθασε στην Ύδρα στις 19 Ιανουαρίου 1822, μαζί με τους εξαδέλφους του Νικόλαο και Δημήτριο, με πλοίο που μετέφερε πολεμοφόδια αξίας 100.000 ρουβλίων για τον Αγώνα, προσφορά του ευρισκομένου στην Πίζα της Ιταλίας πατριώτη θείου του Καλλέργη. Κατατάχθηκε στο Τακτικό Σώμα, ως εθελοντής, και υπηρέτησε συνεχώς στο Πυροβολικό του Σώματος, του οποίου διετέλεσε και διοικητής. Τραυματίστηκε κατά την εκστρατεία στον Πειραιά (Φεβρουάριος – Απρίλιος 1827) και μετά από λίγο χρόνο πέθανε.

19. Αιγύπτιος στρατηγός, γιος του βασιλιά της Αιγύπτου Μωχάμετ Αλη. Υστερ' από αίτηση του Τούρκου σουλτάνου, ο Ιμπραήμ Πασάς, εξεστράτευσε εναντίον της επαναστατημένης τότε Ελλάδας, όπου παρέμεινε στην Πελοπόννησο, καταστρέφοντας και καίγοντας τα πάντα από το Φεβρουάριο του 1825 μέχρι τις αρχές του Σεπτεμβρίου 1828. Τότε απεχώρησε ειρηνικά, μετά την αποβίβαση του υπό το Στρατηγό Μαιζώνα Γαλλικού Εκστρατευτικού Σώματος (28 Αυγούστου 1828). Για τη αποχώρηση της στρατιάς του Ιμπραήμ Πασά από την Ελλάδα, είχε προηγηθεί σχετική συμφωνία μεταξύ του Άγγλου Ναυάρχου Κορδινγκτόνα και του βασιλιά της Αιγύπτου.

20. Κατόπιν απογραφής των νέων και ανδρών σε ολόκληρη την τότε ελληνική επικράτεια, στρατολογία, με κλήρο, στρατευσίμων στρατιωτών (ηλικίας 18-30 ετών) σε αναλογία ενός στρατιώτου ανά εκατό (100) κατοίκους (πόλεων, κωμοπόλεων και χωριών).
Βασιλικόν Τυπογραφείον : “ΣΥΛΛΟΓΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ”. Μέρος Α' Διοικητικά. Αθήναι 1853 (Σελίδες 8 και 9).

21. Διέπρεψε κατά τους Ναπολεόντειους Πολέμους (1811 – 1815). Κατά τη διάρκεια του Ιερού Αγώνα ήλθε στην Ελλάδα, ως φιλέλληνας, δύο φορές: το 1823 και βοήθησε τους Έλληνες για την άλωση των φρουριών της Μεθώνης και Κορώνης και το 1825 που ανέλαβε “Αρχηγό των Τακτικών Στρατευμάτων” της Ελλάδος μέχρι το 1828.

22. Περιλαμβάνεται, αυτούσια, ως προκήρυξη («ειδοποιήσις»), στο σπάνιο βιβλίο του Αξιωματικού Πεζικού Χρήστου Βυζάντιου: “ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ 1821 ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ 1832 ” Αθήναι 1837 (σελ. 45). 44-46

23. Υπουργείου Στρατιωτικών : "Ιστορικών Υπόμνημα περί του Οργανισμού του Τακτικού Στρατού της Ελλάδος" Αθήναι 1904 (Σελ.18).
24. Επειδή το « εν Λονδίνω Συμβούλιον » απέκλεισε την Κρήτη και τη Χίο από το Ελληνικό Κράτος , μια επιτροπή Χίων ζήτησε από την τότε αντικυβερνητική επιτροπή (1827) την αποστολή του Τακτικού Σώματος για απελευθέρωση του νησιού . Τα έξοδα της εκστρατείας αναλάμβανε να συγκεντρώσει η επιτροπή με έρανο.
- 33 25. Ο Ιωάννης Καποδίστριας επελέγη ως «Κυβερνήτης της Ελληνικής Πολιτείας» για εφτά (7) χρόνια από την «ΓΕΝΙΚΗΝ ΤΡΙΤΗΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΝ» στην Τροιζήνα (Ψήφισμα ΣΤ ' 2ας Απριλίου 1827) .
26. Το πρωί της 27^{ης} Σεπτεμβρίου 1831 (Κυριακή) ο Ιωάννης Καποδίστριας δολοφονήθηκε στην είσοδο της Εκκλησίας του Αγίου Σπυρίδωνα (Ναύπλιο) από τους θείο και ανηψιό Κωνσταντίνο και Γεώργιο Μαυρομιχάλη.
27. Το ελληνικό ναυτικό της εποχής εκείνης διακρινόταν σε : Εθνικό (Πολεμικό) και Εμπορικό .
28. Ο υπέρ της ανεξαρτησίας της Ελλάδος Ιερός Αγώνας έληξε οριστικά με τη νικηφόρα "Μάχη της Πέτρας" στη Βοιωτία στις 12 Σεπτεμβρίου 1829 και την παράδοση των Οθωμανών στα υπό το Στρατάρχη Δημήτριο Υψηλάντη Ελαφρά στρατεύματα της Ανατολικής Στερεάς Ελλάδος.
29. Με το Β΄ Ψήφισμα / 21 Ιανουαρίου 1828 του Ιωάννη Καποδίστρια καθορίστηκε η σύσταση και ο ρόλος του "Πολεμικού Συμβουλίου", οργάνου της πολιτείας : «το οποίον έχει αντικείμενον να θεωρή και ν'αντεξετάζη τας υποθέσεις εις τας πολεμικάς εργασίας και εις τας στρατιωτικάς υπηρεσίας ξηράς τε και θαλάσσης αναγομένης» [Γενική Εφημερίς Ελλάδος της 25^{ης} Ιανουαρίου 1828 (Παράρτημα)]. Με Πρόεδρο τον Κυβερνήτη συμμετείχαν στο συμβούλιο ως μόνιμα μέλη οι πολεμικοί αρχηγοί ξηράς και θαλάσσης. Ο πρόεδρος μπορούσε να καλέσει στο Συμβούλιο οποιονδήποτε Έλληνα στρατηγό ή ναύαρχο για τη γνώμη του .
30. Ανεξάρτητο επιτελικό όργανο Επιμελητείας (Διοικητικής Μέριμνας) για τα Ελληνικά στρατεύματα (Τακτικό και Αεικίνητα) και το εθνικό /Ε ναυτικό , υπαγόμενο απευθείας στον Κυβερνήτη. Αποτελείτο απο τους εξής τρεις (3) κλάδους , με το ανάλογο βοηθητικό προσωπικό :
- α. Στρατού Ξηράς : Μέλος (προϊστάμενος) ο Κόμης Ανδρέας Μεταξάς.

β. Ναυτικού : Μέλος (προϊστάμενος) ο πρίγκηπας Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος.

γ. Τροφών και εφοδίων: Μέλος (προϊστάμενος) ο Κωνσταντίνος Ζωγράφος .

Καταργήθηκε τον Οκτώβριο του 1829 κι'όλες οι αρμοδιότητες του / ανατέθησαν (από 1^{ης} Νοεμβρίου) στην τότε συγκροτηθείσα "Τραμματεία (σ.σ Υπουργείο) Στρατιωτικών και Ναυτικών " με έδρα το Ναύπλιο.

31. Με την υποχρέωση, για κοινωνικούς λόγους, της διατήρησης των Ατάκτων (σ.σ Ελαφρών ή Αεικινήτων τμημάτων), έπρεπε, όλα αυτά να οργανωθούν σε στρατιωτικούς σχηματισμούς με τους αρχηγούς και βαθμοφόρους τους στην Ιεραρχία, ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις εμπέδωσης της πειθαρχίας, εφαρμογής των νόμων και εκτέλεσης των στρατιωτικών κανονισμών και διαταγών. Με δεδομένη όμως τη νοοτροπία, τη συμπεριφορά, αλλά κυρίως τα πολιτικά και ατομικά συμφέροντα και τις "πελατειακές" σχέσεις, το έργο εκείνο υπήρξε πολύπλοκο, χρονοβόρο και δυσχερέστατο, αφού δεν ήταν δυνατόν να ικανοποιηθούν όλες οι απαιτήσεις, λογικές ή παράλογες, των οπλαρχηγών-διοικητών αυτών των τμημάτων.

32. Η συγκρότηση του Πυροβολικού σε ανεξάρτητα Αποσπάσματα διαπιστώνεται από τις κατά μήνα μισθοδοτικές καταστάσεις τους (π.χ Απόσπασμα Ακροκορίνθου : 1 αξιωματικός και 24 οπλίτες, Απόσπασμα Ναυπλίου 2 αξιωματικοί και 46 οπλίτες κλπ) που υπέβαλαν στο Γενικό Φροντιστήριο (ΓΑΚ / Καποδιστριακόν Αρχείον / Γενικόν Φροντιστήριον Φ.12,13,15B και 16) .

33. Βαυαρός φιλέλληνας ανώτερος αξιωματικός ο οποίος ήλθε στην Επαναστατημένη Ελλάδα το 1826 κι έλαβε μέρος στον Αγώνα (Πρόεδρος της "Επιτροπής του Εράνου" για τους αγωνιζόμενους Έλληνες). Το Φεβρουάριο του 1828 ο Ιωάννης Καποδίστριας τον διόρισε «Ανώτερον Φρούραρχον Αργολίδος» και το Μάϊο «Γενικόν Διευθυντήν του Τακτικού Σώματος» μέχρι τον Ιούλιο του 1829, οπότε παραιτήθηκε κι'επέστρεψε στην πατρίδα του. Ήλθε για δεύτερη φορά στην Ελλάδα τον Ιανουάριο του 1832, ως Υποστράτηγος τρίτο μέλος της Αντιβασιλείας του ανήλικου βασιλεία Όθωνα μέχρι τις 20 Μαΐου του 1835(σ.σ ημέρα ενηλικίωσης του Όθωνα). Αμέσως μετά την παραίτησή του, στη θέση του διορίσθηκε ο προαχθείς σε υποστράτηγο Γάλλος Συνταγματάρχης Καμίλ Τρεζέλ (Βλέπε την υπ'αριθμ 131 σημείωση).

34. Βλέπε υπ'αριθμ. 94 Σημείωση.

35. "Οχυρωτική", ονομαζόταν ο κλάδος της στρατιωτικής (σ.σ πολεμικής) τέχνης, ο οποίος μελετούσε τους τρόπους κατασκευής και οργάνωσης αμυντικών έργων, προστατευόντων κάποια θέση και τα στρατεύματα που

κατείχαν αυτήν από την επιθετική ενέργεια του αντιπάλου. Η Οχυρωτική διακρινόταν σε Μόνιμη Οχυρωτική και σε Οχυρωτική Εκστρατείας.

36. “Φρούριον” , ήταν στενός σχετικά περικλειστος χώρος, οχυρούμενος για την άμυνα μεγάλου κέντρου , τοποθεσίας στρατηγικής κυρίως ή και τακτικής σημασίας και πόλεως η οποία περικλείετο συνήθως σε αυτό (φρούριο).

37. “Πολιορκητικός Πόλεμος” , ήταν το ειδικό μέρος της στρατιωτικής (σ. σ πολεμικής) τέχνης το οποίο πραγματευόταν την προσβολή και την άμυνα των οχυρών θέσεων.

38. Το Φρούριο της Κορώνης , εκκενωθέν από τα στρατεύματα του Γαλλικού Εκστρατευτικού Σώματος (σ.σ στην Πελοπόννησο) παραδόθηκε στο υπό τον Ταγματάρχη Νικόλαο Σκαρβέλη Β΄ Τάγμα Πεζικού στις αρχές Νοεμβρίου το 1828 (Βλέπε σελίδα ... “Η Ορκωμοσία των Πυροβολιστών”) και αφού προηγουμένως είχε ορισθεί , από τον Κυβερνήτη , ο Στρατηγός Νικήτας Σταματελόπουλος ως Φρούραρχός του.

39. Γενικά Αρχεία Κράτους / Καποδιστριακόν Αρχείον / Γενική Γραμματεία Φ.12 α/α εγγράφου 67 .

40. Γενικά Αρχεία Κράτους / Καποδιστριακόν Αρχείον / Γενική Γραμματεία Φ.12 α/α εγγράφου 69.

41. Συνολική δύναμη και των δύο (2) Λόχων Πυροβολικού : 113 άνδρες (5 αξιωματικοί + 1 φιλέλληνας αξιωματικός + 107 οπλίτες . Βαθμοί αξιωματικών : 1 λοχαγός , 3 υπολοχαγοί , 1 ανθυπολοχαγός κι’ο Γάλλος Υπολοχαγος Louis Gindre.

42. Η ιστορική εκείνη διαταγή παρουσιάζεται στο Διαδίκτυο (Internet) και στην ιστοσελίδα της Διευθύνσεως Πυροβολικού του Γενικού Επιτελείου Στρατού (ΓΕΣ).

43. Η «αποικιακή» πολιτική διεισδύσεως των Γάλλων στην υπό τον Οθωμανικό ζυγό Ελλάδα είχε αρχίσει από την εποχή του Μεγάλου Ναπολέοντα , ο οποίος (κατά τον ιστορικό Διονύσιο Κόκκινο) επεδίωκε να εξεγερθούν οι Έλληνες της Πελοποννήσου , προκειμένου να σπεύσουν τα στρατεύματα του για να τους απελευθερώσουν. Έκτοτε και μέχρι τη δολοφονία του Ιωάννη Καποδίστρια η πολιτική της Γαλλίας (διπλωματική , στρατιωτική , οικονομική , εκπαιδευτική και πολιτιστική) και οι συχνές , χωρίς προσχήματα , επεμβάσεις της στα εσωτερικά της Ελλάδας υπήρξαν καθαρά “αποικιοκρατικές” και πολλές φορές εκβιαστικές, προκειμένου να προωθηθούν οι επιδιώξεις και τα συμφέροντά της στον Ελλαδικό χώρο. Είμαι , ωστόσο , υποχρεωμένος να προσθέσω εδώ ότι κατά την προσωπική μου – και μόνον – άποψη , οι Γάλλοι στρατιωτικοί , σχεδόν οι

περισσότεροι , που υπηρέτησαν ως εθελοντές την εποχή εκείνη , στο Ελληνικό Τακτικό Σώμα προσέφεραν αξιόλογες πράγματι υπηρεσίες και βοήθησαν πολύ στη βελτίωση και την πρόοδό του.

Γι' αυτήν ακριβώς τη στάση και συμπεριφορά των Γάλλων , είχε ασχοληθεί επι μακρόν η αείμνηστη σήμερα Ιστορικός Δέσποινα Θέμελη – Κατηφόρη στο απόλυτα τεκμηριωμένο και πολύ αξιόλογο σύγγραμμά της: “ΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ 1828 – 1831. ”.

44. Παρά την πρόσκληση του Ιωάννη Καποδίστρια προς τις καλές οικογένειες να στείλουν τα παιδιά τους στο «Λόχον των Ευελπίδων» εκείνες δεν ανταποκρίθηκαν σχεδόν καθολικά για δύο λόγους : πρώτον , λόγω της αντιπάθειας που έτρεφαν προς το δυτικότροπο Τακτικό Σώμα και δεύτερον, ένεκα του φόβου τους περί τυχόν «ομηρίας» των παιδιών τους (Υποστρατήγου Καρόλου Φον Χεύδεκ: “ΤΑ ΤΩΝ ΒΑΥΑΡΩΝ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ 1826 - 1829”).

45. Εννοούσε τις οικογένειες που είχαν προσφέρει πολιτικές ή στρατιωτικές υπηρεσίες στην πατρίδα πριν και κατά τη διάρκεια του υπέρ της Ανεξαρτησίας Ιερού Αγώνα (1821 – 1828) ή και συνέχιζαν ακόμη να προσφέρουν.

46. Η παράγραφος αυτή, αποτέλεσε, με τις απαραίτητες λεπτομέρειες , το Άρθρο Γ΄ του ιδρυτικού Διατάγματος (υπ’ αριθμ 5.554/17 Αυγούστου 1828) του Κυβερνήτη “Περί συστάσεως του Τάγματος των Πυροβολιστών” , η εφαρμογή του οποίου οδήγησε, μαζί με την υποχρέωση ικανοποίησης κι’ άλλων σοβαρών αναγκών εκπαίδευσης , στη συγκρότηση και λειτουργία του “Σχολείου του Τάγματος Πυροβολιστών” ή “Σχολείου της Πυροβολικής” (Βλέπε Κεφάλαιο Ε΄).

47. Διοικητικός τίτλος, αντίστοιχος του σημερινού Νομάρχη.

48. Έδρα της Κυβερνήσεως και του Γενικού Φροντιστηρίου μέχρι το Οκτώβριο του 1829 που μετεγκατεστάθησαν οριστικά στο Ναύπλιο, επίσημη πρωτεύουσα της “Ελληνικής Πολιτείας”.

49. Αναφορά υπ’ αριθμ. 752 / (χωρίς ημερομηνία) / 1828 (ΓΑΚ / Καποδιστριακόν Αρχείον / Γενικόν Φροντιστηριον Φ.13 α/α εγγράφου 443 στη γαλλική γλώσσα). Υπολογίζεται ότι γράφθηκε από το Συνταγματάρχη Φον Χεύδεκ στις 14 ή 15 Αυγούστου 1828.

50. “Σιτηρέσιον”: Το αντίτιμο της ημερησίας τροφής σε χρήμα . Αργότερα – Μάρτιος 1829 – που άρχισε να παρασκευάζεται κοινό συσσίτιο για τους οπλίτες ονομάσθηκε και “οψώνιον”.

51. “Γενική Εφημερίς της Ελλάδος” (ΓΕΕ) Νο 61/22 Αυγούστου 1828 (Αρχείον των Εφημερίδων της Κυβερνήσεως της Βουλής των Ελλήνων).
52. Χαρακτηρίζεται ως το πρώτο ιδρυτικό Διάταγμα για το μετά τον Ιερό Αγώνα Ελληνικό Πυροβολικό του τότε Τακτικού Σώματος.
53. Περισσότερες πληροφορίες για την οργάνωση του Τάγματος των Πυροβολιστών περιλαμβάνονται στο παρατιθέμενο, στο παρόν βιβλίο, υπ’ αριθμ. 61/22 Αυγούστου 1828 Φύλλο της “Γενικής Εφημερίδος της Ελλάδος”, στο οποίο δημοσιεύεται το υπ’ αριθμ. 5.554/17 Αυγούστου 1828 Διάταγμα του Κυβερνήτη “Περί συστάσεως του Τάγματος των Πυροβολιστών.”
54. Ο κανονισμός εγκρίθηκε από τον Κυβερνήτη την 25^η Φεβρουαρίου 1829 και τέθηκε αμέσως σε εφαρμογή στο Τακτικό Σώμα (ΓΑΚ / Καποδιστριακόν Αρχείον / Γενική Γραμματεία Φ.188 α/α εγγράφου 82).
55. Εννοούσε τους νέους “ Καλών οικογενειών ” (Βλέπε υπ’ αριθμ.45 υποσημείωση).
56. “Ακόλουθος (“ En suite ”) ή “εις την συνοδείαν” Αξιωματικός : (ιστορικός) τίτλος για τους υποψήφιους κατώτερους αξιωματικούς (χωρίς οργανική θέση) που υπηρετούσαν στο Σώμα τους (δηλαδή ένα είδος Δόκιμου) ή για μια κατηγορία Ευελπίδων (ανήλικων ή ~~εφήλικων~~) που / υπεε εκάστοτε φοιτούσαν στο “Κεντρικόν Πολεμικόν Σχολείον” .
57. Ο Συνταγματάρχης Φον Χέυδεκ , ευρισκόμενος τότε στην Αίγινα , έστειλε την από 22 Αυγούστου 1828 επιστολή του (ΓΑΚ / Καποδιστριακόν Αρχείον / Γενικόν Φροντιστήριον Φ.14 α/α εγγράφου 363) προς το Ναυτικό Μέλος του Φροντιστηρίου Πρίγκηπα Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο , με την παράκληση να δοθεί συστατική επιστολή στο Ναύαρχο Εμμανουήλ Τομπάζη , προκειμένου εκείνος «να διευκολύνη τον Πιέρρη να μεταβή εις Ναύπλιον».
58. Αναφορά υπ’ αριθμ. 891/15 Μαρτίου 1829 του Προσωρινού Διοικητή Ναυπλίου Κωνσταντίνου Ράδου προς τον Κυβερνήτη (ΓΑΚ / Καποδιστριακόν Αρχείον / Γενική Γραμματεία Φ.191).
59. «Κατάστασις εξόδων δια τας επισκευάς της οικίας του Πυροβολικού και δια τακτοποίησιν του Σχολείου του ιδίου Σώματος» (γαλλική γλώσσα). (ΓΑΚ / Καποδιστριακόν Αρχείον / Γενικόν Φροντιστήριον Φ.19 Β) ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : Α/Α εγγράφου 9.
60. Στις επίσημες Καταστάσεις Μισθοτροφοδοσίας του “Τάγματος των Πυροβολιστών ” (σ.σ τριμήνου Οκτωβρίου-Δεκεμβρίου 1828) ο Συνταγματάρχης Νικόλαος Πιέρρης φέρεται γραμμένος στην οργανική

δύναμη του τάγματος από τη 18^η Αυγούστου 1828 , δηλαδή από την προηγούμενη ημέρα από εκείνη της υπογραφής της διαταγής τοποθέτησης του από το Γενικό Γραμματέα της Επικρατείας . (σ.σ. πιθανόν να συνθηθίζετο αυτή η αρχή κατά την εποχή εκείνη ή υπήρξε κάποια σκοπιμότητα). Σύμφωνα , ωστόσο , με τις αρχαιακές πηγές ο Συνταγματάρχης Νικόλαος Πιέρρης έφθασε στο Ναύπλιο στις 22 ή 23 Αυγούστου του 1828.

61. ΓΑΚ / Καποδιστριακόν Αρχείον / Γενική Γραμματεία Φ.123 α/α εγγράφου 77.

62. ΓΑΚ / Καποδιστριακόν Αρχείον / Γενική Γραμματεία Φ.129 α/α εγγράφου 63.

63. Αναφορά του Συνταγματάρχη Καρόλου Φον Χέϋδεκ της 3^{ης} Ιουλίου 1829 προς τον Κυβερνήτην. (Βουλής των Ελλήνων “ΑΡΧΕΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑΣ” Τόμος : “Δ’ ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ” Αθήναι 1973). Αποσπάσματα της Εκθέσεως παρατίθενται στο Κεφάλαιο ΣΤ’ (“Το Σώμα των Πυροβολιστών κατά την περίοδο 1828-1829 ”) .

64. Κατά τα διάρκειά του αγώνα , αλλά και μετά , όλα τα ελληνικά πλοία (πολεμικά και εμπορικά) ήταν , σύμφωνα με τα επίσημα ναυτιλιακά τους έγγραφα , εξοπλισμένα με μικρά η μεγάλα κανόνια , οπότε , και κατά τεκμήριο, οι περισσότεροι ναύτες όφειλαν να γνωρίζουν τη χρήση τους. Δικαιολογημένα , επομένως , ο Ιωάννης Καποδίστριας προτιμούσε την κατάταξή τους στο “ Τάγμα των Πυροβολιστών ” .

65α. Σφαίρες ή Μπάλες (γαλλικά Bulets) : Συμπαγή (γαλλικά “Bulets plein”) σφαιρικά βλήματα διαφόρων μεγεθών (βαρών σε λίτρα) από χυτοσίδηρο , τα οποία εβάλλοντο εναντίον του αντιπάλου στρατεύματος ή (και) των φρουριών με κανόνια ή μορτάρια (όλμους) αντίστοιχων διαμέτρων των σωλήνων τους .

β. Οβούζια (γαλλικά obus=οβίδα) παλαιά ονομασία των οβίδων : Είδος βλήματος της εποχής εκείνης χρησιμοποιούμενο από το Πυροβολικό. Αποτελείτο από κοίλη (γαλλικά “Bulets creux”) μεταλλική σφαίρα (ή μπάλα) (σ.σ κατά τον Αξιωματικό της εποχής εκείνης Χρήστο Βυζάντιο “ βόμβα ” (bombe) , της οποίας το εσωτερικό γεμιζόταν με πυρίτιδα. Εβάλλετο εναντίον αντιπάλου με μορτάρια (όλμους) ή οβουζιοβόλα (obusiers) . Η λέξη ήταν – κατά τη συνήθεια της εποχής εκείνης – εξελληνισμένη και προερχόταν από την αντίστοιχη γαλλική obus.

γ. Σφαιρίδια πολυβόλα (γαλλικά Mitraille) ή «μιτράλια» ή «σφαίραι μικράι» , με «τα οποίας εγέμιζον τα πυροβόλα , όταν έριπτον εις τα εχθρικά στρατεύματα όντα πλησίον» (Χρ. Βυζαντίου “ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ 1821 ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ 1832 ” Αθήναι 1837) .

66. Νικόλαος – Ιωσήφ Μαιζών (1770 – 1840) Γάλλος Στρατηγός και μετέπειτα Στρατάρχης , διακριθείς κατά τους Ναπολεοντείους Πολέμους (1811 – 1815). Αρχηγός του Γαλλικού Εκστρατευτικού Σώματος στην Ελλάδα. Το 1835 διετέλεσε Υπουργός των Στρατιωτικών της Γαλλικής Κυβέρνησης. Έφερε τον τίτλο ευγενείας του Μαρκησίου .
67. Ο Συνταγματάρχης Πυροβολικού Νικόλαος Πιέρρης , τότε Διοικητής του “Σώματος των Πυροβολιστών” , θα πήγαινε στη Μεθώνη – έδρα του Στρατηγού Μαιζώνα , Διοικητή του «Γαλλικού Εκστρατευτικού Σώματος εις την Πελοπόννησον» – ως μέλος τριμελούς επιτροπής αγοράς , από το Γαλλικό στρατό , αλόγων για το Ελληνικό Τακτικό Ιππικό (σ.σ τα άλλα δύο μέλη της επιτροπής ήταν ο Έλληνας Εκπρόσωπος της Κυβέρνησης στο Γαλλικό Εκστρατευτικό Σώμα Ι. Λάτρην και ο φιλέλληνας Πορτογάλος Συνταγματάρχης Ιππικού του Ελληνικού Τακτικού Στρατού Παρασκευάς Αλμείδα. (Γενικά Αρχεία Κράτους / Καποδιστριακόν Αρχείον / Γενική Γραμματεία Φ.184 α/α εγγράφου 70).
68. Καποδιστρίου Α. Ιωάννου <<ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ>> Τόμος 3^{ος} (Σελ 86).
69. Βλέπε την υπ’ αριθμ . 63 Υποσημείωση.
70. Το επί Ενετοκρατίας ανεγερθέν στο εσωτερικό του “κατά την θάλασσαν” φρουρίου της πόλεως Ναυπλίου “Όπλοστάσιον” (Arsenal) με διάφορα εργαστήρια και αποθήκες παντοειδούς στρατιωτικού – γενικού και ειδικού – υλικού (εκτός από ματισμό, εξαρτήσεις ,τρόφιμα και εφόδια).
71. Ο εργαζόμενος στο Όπλοστάσιο Γαλλικός Λόχος Τεχνιτών (Compagnie d’ Ouvrieres) με διοικητή το Λοχαγό Πουρσέ (Pouchet) .
72. Γενικά Αρχεία Κράτους / Καποστριακόν Αρχείον / Γενική Γραμματεία / Φ.225 α/α εγγράφου 374 .
73. Είχε γίνει , από το μήνα Σεπτέμβριο του 1829 , συμφωνία μεταξύ του Προσωρινού Διοικητή των Μεσσηνιακών Φρουρίων Κωνσταντίνου Ράμφου και τεσσάρων (4) πλοιαρίων Ζακυνθίων , επανδρωμένων με “Κολυμβητάς” , ικανούς και πεπειραμένους στην εξαγωγή , από τη θάλασσα , βυθισμένου πολεμικού υλικού από ναύαγια πολεμικών πλοίων . Η συμφωνία προέβλεπε το μερισμό ανά μισό (½) της αξίας των εξαγομένων πυροβόλων και πολεμοφοδίων (σιδηρών και ορειχαλκίνων). Σχετική υπ’ αριθμ. 356/ 22 Σεπτεμβρίου 1829 αναφορά του Ράμφου προς τον Κυβερνήτη (βλέπε την υπ’ αριθμ.124 Υποσημείωση).
74. Υπ’ αριθμ. 51/5 Μαρτίου 1829 Αναφορά του Επιθεωρητή του Όπλοστασίου Βαυαρού Λοχαγού Σιντζελάϊν στο Γενικό Διευθυντή του Τακτικού Σώματος Συνταγματάρχη Φον Χέϋδεκ στη γαλλική γλώσσα. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ α/α εγγράφου 12.

75. “Bouches a feu” : “Στόματα φωτιάς”. Κατά την χρησιμοποιούμενη την εποχή εκείνη γαλλική στρατιωτική (τακτική και τεχνική) ορολογία (σήμερα , κατά παράφραση , Μέσα ή Όπλα Εκτοξεύσεως Πυρός) .

76. Μέχρι το 1866 τα πυροβόλα (canons) και τα οβουζιοβόλα (obusiers) ήταν εμπροσθογεμή με λείο σωλήνα.

77. Πριν από την άφιξη του Ιωάννη Καποδίστρια στην Ελλάδα και κατά τη διάρκεια της Επανάστασεως (1821-1828) οι “Στρατιωτικοί” και “Ναυτικοί” ορκίζοντο σύμφωνα με τον τύπο του όρκου, που καθόριζαν τα ψηφισθέντα από τις Β΄ και Γ΄ των Ελλήνων Συνελεύσεις Πολιτικά Συντάγματα (1823 και 1827).

78. ΓΑΚ / Καποδιστριακόν Αρχείον / Γενικόν Φροντιστήριον Φ.21 α / α εγγράφου ...

79. ΓΑΚ / Καποδιστριακόν Αρχείον / Γενική Γραμματεία Φ. 205 α/α εγγράφου 315.

80. Με την ίδια προσωπική αναφορά (No 55/16 Νοεμβρίου 1828) ενημέρωσε τον Κυβερνήτη για τα επίσημα εγκαίνια του “Σχολείου της Πυροβολικής” που έγιναν στις 15 Νοεμβρίου 1828 στο Ναύπλιο.

81. Για τους νέους εκείνους, ο Κυβερνήτης δεν δέχθηκε να τους δοθεί ο τίτλος του “Δοκίμου Αξιωματικού”. Έτσι ονομάστησαν εξ αρχής “Σπουδασταί” ή “Σπουδάρχαι” (γαλλικά “Aspirants”) στο μετέπειτα συγκροτηθέν “Σχολείον της Πυροβολικής”. (ΓΑΚ / Καποδιστριακόν Αρχείον / Γενική Γραμματεία Φ..... α/α εγγράφου .....)

82. Κατά την εποχή εκείνη ως “Σώμα” (corps) χαρακτηριζόταν, σε αντίθεση με την ισχύουσα σήμερα Στρατιωτική Ορολογία, : «στράτευμα μεμονωμένον, έχον την εσωτερικήν υπηρεσίαν του και την οικονομίαν του, καθώς είναι τα συντάγματα εις την Γαλλίαν. Εδώ δε τα τάγματα» Χρήστου Βυζαντίου, Αξιωματικού Πεζικού: “ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ 1821 ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ 1832” (σελ 174). Υπόψη ότι ο Συνταγματάρχης Νικόλαος Πιέρρης υπέγραφε, ευθύς εξ αρχής ως “Διοικητής του Σώματος του Πυροβολικού”, καίτοι δεν του είχε απονεμηθεί, με διαταγή, αυτός ο τίτλος .

83. Κανονοστοιχία : Το σύνολον αριθμού κανονιών (πυροβόλων) υπό ενιαία διοίκηση και κοινή ενέργεια («σύμπραξιν») .Αποτελούσε μονάδα (πυρός) μάχης. Ο όρος εκείνος έχει αντικατασταθεί, από μακρού χρόνου, με αυτόν της “Πυροβολαρχίας” (Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια).

84. Βλέπε υπ’ αριθμ 63 Υποσημείωση.

85. Βλέπε τον “Πίνακα των Οργάνων Πυρός κ.λ.π.” Παράγραφος “Εφοδιασμός του τάγματος κ.λ.π. ” του ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ Δ’ (“ΤΟ ΤΑΓΜΑ ΤΩΝ ΠΥΡΟΒΟΛΙΣΤΩΝ”).

86. Βλέπε τον “Πίνακα των Οργάνων Πυρός κ.λ.π.” Παράγραφος “Εφοδιασμός του τάγματος κ.λ.π. ” του ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ Δ’ (“ΤΟ ΤΑΓΜΑ ΤΩΝ ΠΥΡΟΒΟΛΙΣΤΩΝ”).

87. Βλέπε τον “Πίνακα των Οργάνων Πυρός κ.λ.π.” Παράγραφος “Εφοδιασμός του τάγματος κ.λ.π. ” του ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ Δ’ (“ΤΟ ΤΑΓΜΑ ΤΩΝ ΠΥΡΟΒΟΛΙΣΤΩΝ”).

Από την ιστοσελίδα <http://www.wikipedia.org> (λέξη obusier)

«Τα πρώτα οβιδοβόλα (obusiers) οφείλουν την ονομασία τους στο γεγονός ότι πυροβολούσαν (εκτόξευαν) οβούζια (obus) , δηλαδή κοίλα βλήματα (σ. σ σφαιρικά) , τα οποία εκρηγνύονταν μετά την πτώση τους , σε αντίθεση με τα κανόνια (canons) που εκτόξευαν συμπαγή βλήματα (σ.σ μπάλες .)

Τα συμπαγή βλήματα , ελάχιστα δραστικά , εξαφανίσθηκαν γύρω στα 1850 και τα κανόνια εκτόξευαν ευθύς τότε και εξίσου οβούζια.

Η διαφορά μεταξύ των κανονιών και των οβουζιοβόλων εστιαζόταν τότε επί της βάσεως της γωνίας βολής : μικρότερη των 45° για τα κανόνια και μεγαλύτερη για τα οβιδοβόλα».

(Μετάφραση από τα Γαλλικά)

88. Βλέπε υπ’ αριθμ. 65 Υποσημείωση.

89. Επιστολή του Ιωάννου Καποδίστρια της 19^{ης} Απριλίου 1829 προς το Στρατηγό Νικόλαο Μαιζώνα (Καποδιστρίου Α. Ιωάννου “ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ” Τόμος 3^{ος} (Σελίδα 86).

90. Υπ’ αριθμ. 55/16 Νοεμβρίου 1828 Προσωπική αναφορά του Συνταγματάρχη Νικόλαου Πιέρρη προς τον Κυβερνήτη στη Γαλλική γλώσσα (Ε12). ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : α/α εγγράφου 9.

91. Η ονομασία “Σχολείον” αντί “Σχολής” χρησιμοποιήθηκε αποκλειστικά ως επίσημη ονομασία όλων σχεδόν των ανεξάρτητων και μη στρατιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (σ.σ καταστημάτων) που λειτούργησαν κατά το 19^ο αιώνα , κατά τον οποίο ήταν σε χρήση, στον Ελληνικό Στρατό, η γαλλική στρατιωτική ορολογία και όχι μόνον. Είναι γνωστό , ότι με τη λέξη (Ecole) (Σχολείον) οι Γάλλοι εννοούν (Εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν “Petit Larousse Illustre” έτους 1914 και Ερμηνευτικό Λεξικό “Larousse” de poche 1954) κάθε δημόσιο , στρατιωτικό και ιδιωτικό εκπαιδευτικό ίδρυμα , πλην Λυκείου (Lycee) και Πανεπιστημίου (université) , γιατί η γλώσσα τους δεν περιλαμβάνει ιδιαίτερη λέξη για τον προσδιορισμό της έννοιας της “Σχολής”. Παραδείγματα : Το “Ecole Polytechnique ” (Πολυτεχνικόν Σχολείον) ,